

Gräddö Rävsnäs

Förstudierapport

NORRTÄLJE
KOMMUN

DEL 1 - MEDBORGARDIALOG ARBETSGRUPP

Medborgardialog genomförd och rapporterad av Landskapslaget AB på uppdrag av Norrtälje kommun under våren 2024.

Medverkande från Landskapslaget:
Ida-Maria Classon Frangos
Pia Jonsson
Filippa Dahlin
Hilda Strand
Max Goldstein

Medverkande från Norrtälje kommun:
Johan Mattsson, Planenheten
Caroline Forsberg, Kommunikationsavdelningen

DEL 2 - VÄGLEDNING FÖR FORTSATT ARBETE ARBETSGRUPP

Medverkande resurser från:
Planenheten, Norrtälje kommun
Mark- och exploateringsenheten, Norrtälje kommun
Miljö- och hälsoskyddsenheten, Norrtälje kommun
Näringslivsavdelningen, Norrtälje kommun
Kommunstyrelsekontoret, Norrtälje kommun
Norrtälje Vatten och Avfall AB (NVAA)

Upphovsrätt för bilder: Norrtälje kommun om inte annat anges

Innehållsförteckning

Introduktion	4
DEL 1 - Medborgardialog	6 - 35
Sammanfattning	8
Introduktion	10
Plats- och Aktörsanalys	14
Öppen Dialog	18
Rekommenderade teman	27
Visionsbild	34
DEL 2 - Vägledning för fortsatt arbete	36 - 89
Sammanfattande vägledning	38
Exploatering	44
Infrastruktur	55
Kustsamhällen	68
Socialt liv & aktiviteter	73
Natur, klimat & rekreation	80
Kommunikation & samverkan	87

Introduktion

Bakgrund

Kommunstyrelsens samhällsbyggnadsutskott beslutade 2023-09-27 att ge samhällsbyggnadskontoret i uppdrag att påbörja en förstudie för Gräddö-Rävsnäs.

Med hänsyn till bland annat det rådande bebyggelsestrycket i områdena föreligger det behov av att så snart som möjligt få en övergripande bild av områdenas förutsättningar och utvecklingsmöjligheter som kan ligga till grund för kommande planläggning, vilken behöver initieras av fastighetsägare i området.

Förstudien möjliggör att kommunen får övergripande svar på frågor som berör naturvärden, dagvattenhantering och infrastruktur inom området, samt genom medborgardialog få en bild av de boendes behov avseende områdets fortsatta utveckling.

Förstudien finansieras av medel avsatta för att få fram villatomter och industrimark (satsning detaljplaner) i Mål & Budget 2024-2025.

Omfattning och avgränsning

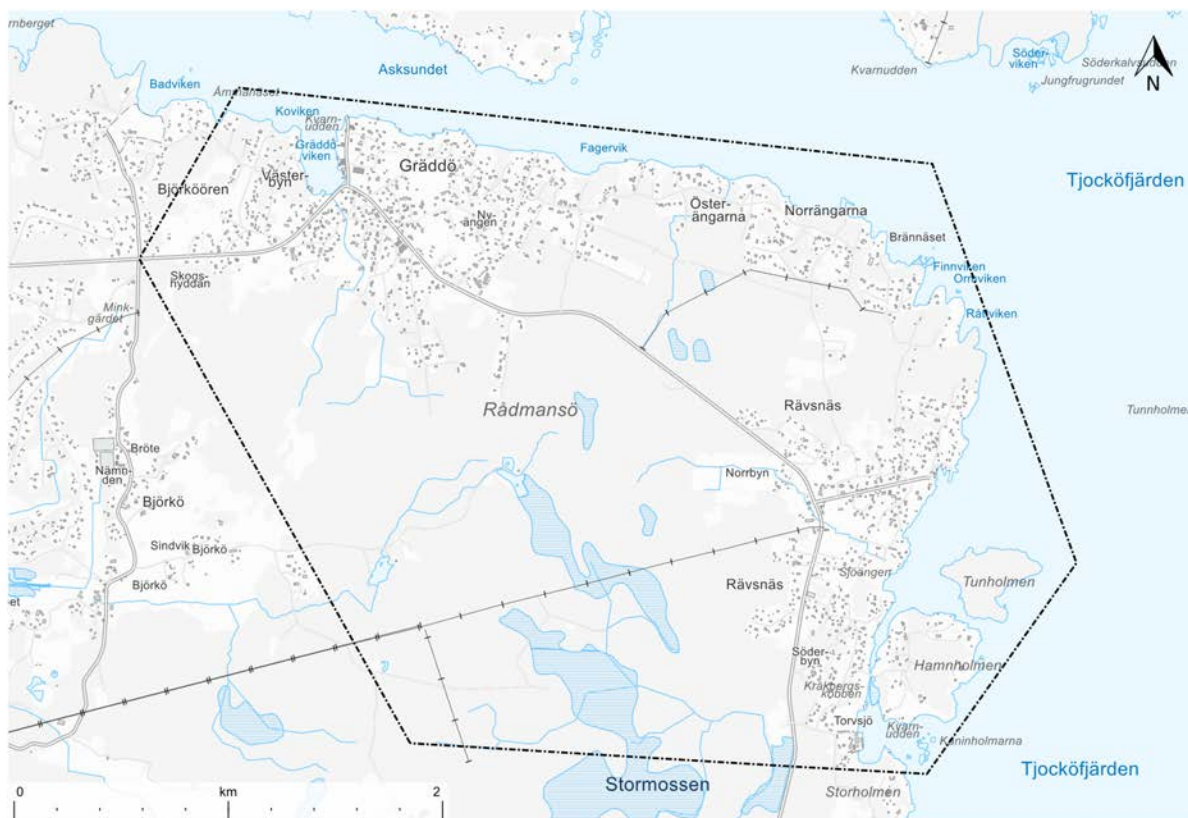
I förstudie ingår:

- Medborgardialog med boende, intressegrupper och fastighetsägare i förstudieområdet.
- Temamöten med tjänstepersoner inom kommunen. Teman bestäms utifrån medborgardialogens resultat.
- Översiktliga analyser kopplat till teman.
- Rapport som beskriver medborgardialogen och dess resultat samt hur de behov medborgardialogen visar på ska hanteras framöver.

I förstudien ingår inte:

- Detaljstudier för enskilda fastigheter tillräckliga som underlag i kommande förhandsbesked, bygglov, planbesked eller detaljplaner.
- Särskilda djuplodade utredningar så som naturvärdesinventering, dagvatten- och skyfallsutredning eller bebyggelseinventering.

Förstudien avgränsas geografisk enligt Figur 1.

Figur 1: Geografisk avgränsning av förstudie Gräddö-Rävnäs (förstudieområdet)

Mål

Förstudiens mål är att:

- Ge boende och fastighetsägare i områdena möjlighet att få komma till tals om vilka behov som finns i områdena.
- Utifrån uttryckta behov beskriva lämpliga lösningar som vägleder en för området hållbar och genomförbar utveckling.
- Översiktligt beskriva olika geografiska delområdens förutsättningar och möjligheter samt möjliga lösningar på diverse funktionsbehov.
- Utgöra stöd i handläggning av framtida plan- och byggärenden såsom förhandsbesked, bygglov, planbesked och detaljplaner.

Organisation

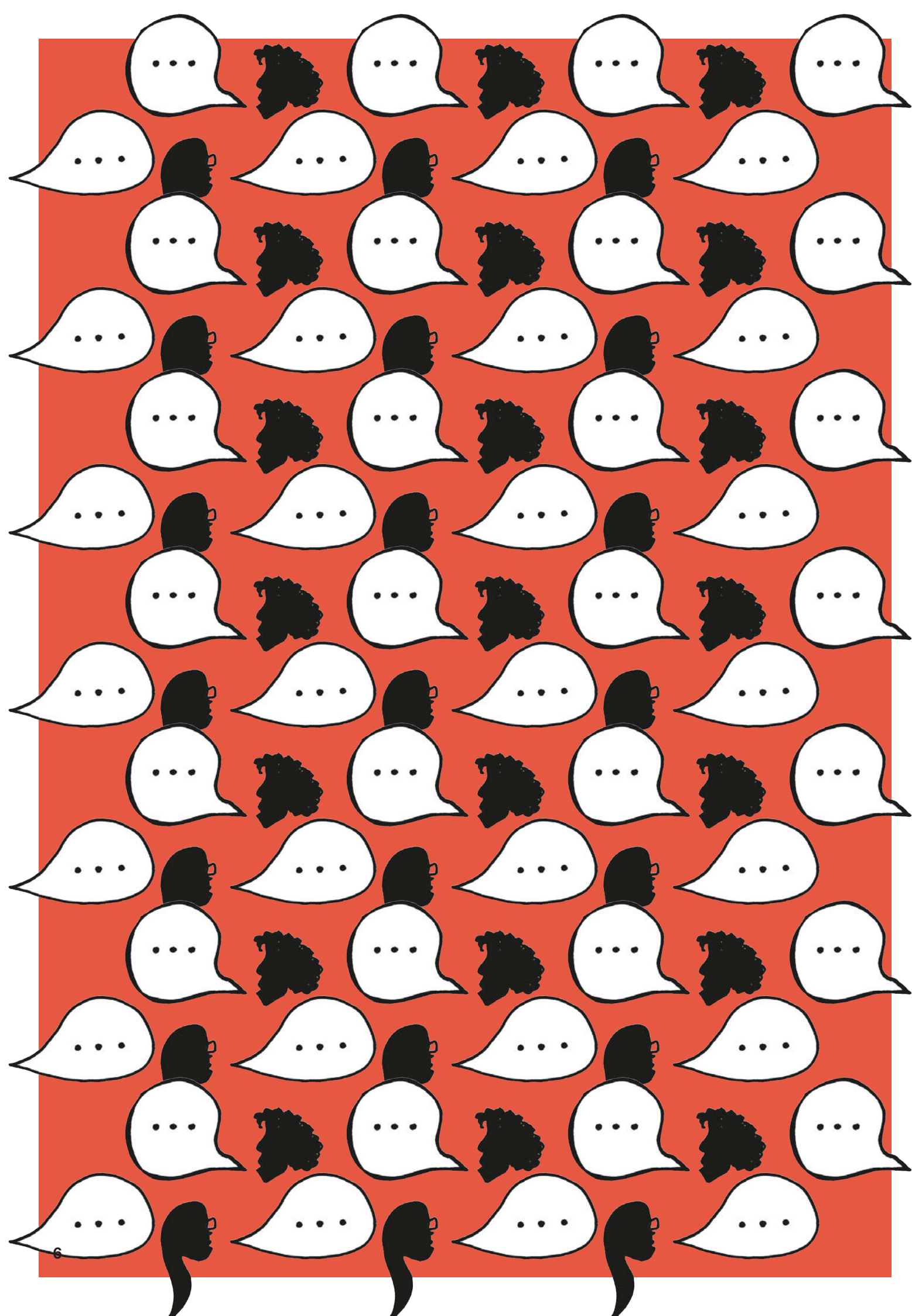
Förstudien har projektletts av samhällsbyggnadskontorets planenhet. Landskapslaget AB har på uppdrag av Norrtälje kommun genomfört en medborgardialog i Gräddö-Rävnäs och sammanställt resultatet från denna i en rapport som utgör del 1 av denna förstudie. Resurser från planenheten, mark- och exploateringsenheten, miljö- och hälsoskydds-enheten,

näringslivsavdelningen, kommunstyrelsekontoret och Norrtälje Vatten och Avfall AB (NVAA) har medverkat i framtagandet av förstudien.

Läsanvisning

Förstudien är indelad i två delar. Del 1 består av rapporten över den medborgardialog som har genomförts. Del 1 innehåller en beskrivning av dialogens genomförande samt resultat och sammanfattade slutsatser. I slutet på del 1 presenteras sex teman att fokusera på i resterande del av förstudien.

Del 2 är indelad efter de sex teman som medborgardialogen mynnat ut i. Under respektive teman finns ett flertal fokusområden. För varje fokusområde beskrivs i löptext hur kommunen avser hantera fokusområdet samt en vägledande punktlista för framtida arbete. Genomförande av det som beskrivs i del 2 kommer behöva ske av olika aktörer både inom den kommunala organisationen men även till viss del av privata fastighetsägare och boende i området. Vägledningen är således att ses som en lots för framtida arbete men för att orterna ska utvecklas hållbart behöver alla fartyg åka i den riktning lotsen utstakar.

DEL 1

Medborgardialog

Sammanfattning	8
Introduktion	10
Plats- och Aktörsanalys	14
Öppen Dialog	18
Rekommenderade teman	27 - 33
<i>Exploatering</i>	28
<i>Infrastruktur</i>	29
<i>Kustsamhällen</i>	30
<i>Socialt liv & aktiviteter</i>	31
<i>Natur, klimat & rekreation</i>	32
<i>Kommunikation & samverkan</i>	33
Visionsbild	34

Sammanfattning

Denna del av rapporten redovisar information inhämtad under en medborgardialog som hölls under våren 2024 i Gräddö och Rävsnäs samt rekommendationer inför det resterande arbetet med förstudien. Medborgardialogen är del av en förstudie som skall utföras av kommunen med fokus på utveckling av orterna. Genom medborgardialogen har rekommendationer i form av teman analyserats som kan tas vidare i förstudien. Medborgardialogen har vänt sig till allmänhet och aktörer i området genom intervjuer, analys och ett publikt evenemang på Gräddö, utformat som ett öppet hus.

Medborgardialog

Medborgardialogen är uppdelad i 3 steg: En Plats- och Aktörsanalys där kontakt togs med invånare och aktörer med koppling till Gräddö och Rävsnäs samt platsbesök. Genom denna kunde ett antal nyckelfrågor analyseras som låg till grund för olika frågeställningar som ställdes under steg 2 i form av ett Öppet Hus. Öppet Hus anordnades under en dag i Gräddö och välkomnade allmänheten att komma med åsikter och tankar kring en fortsatt utveckling av orterna. I steg 3 har denna rapport upprättats där arbetsgruppen sammanställt den information som kommit under steg 1 och 2, samt konkretiserat detta till ett antal rekommenderade teman som bör undersökas vidare i förstudien.

Rekommenderade teman:

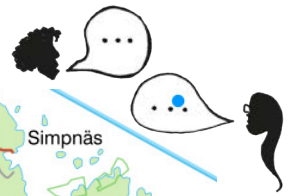
Medborgardialogen har resulterat i sex teman som arbetsgruppen rekommenderar kommunen att lyfta i förstudien:

- **Exploatering:** många är engagerade i sin ort och uppskattar den karaktär som finns idag, något som bör värnas och stärkas. Under detta tema lyfts även möjligheten att komplettera byarna med andra typer av boendeformer, samt att skapa en helhetssyn och ta ett helhetsgrepp kring systemfrågor och infrastruktur.
- **Infrastruktur:** med fokus på trafiksäkerhet, parkering, cykel- och gångvägar samt bättre busstrafik mellan

byarna. Här lyfts även behovet av att tydliggöra promenadstigarna och se över orienterbarheten i området.

- **Kustsamhällen:** Rävsnäs och Gräddö är kustsamhällen och flera har lyft att en tydligare strategi bör formuleras kring just kustsamhällen i området för att se dem i en större helhet. Här bör hänsyn tas till hamnarnas kapacitet och utformning för att bevara deras småskalighet och historia. Här lyfts även besöksnäringen och behovet av en strategi för denna.
- **Socialt liv & Aktiviteter:** här lyfts den gemenskap och det engagemang som finns på platserna idag, samt vilka viktiga mötesplatser som finns och bör värnas i en utveckling. Under detta tema beskrivs även behovet av ytterligare mötesplatser för barn och ungdomar, samt vikten av att inkludera detta i en kommande utveckling.
- **Natur, Klimat och Rekreation:** flera lyfter naturen, skogen och den biologiska mångfalden som viktiga byggstenar att värna och stärka i en utveckling. Här beskrivs rekommenderade åtgärder för att tillgängliggöra naturen, men också skapa en medvetenhet och en resiliens kring rådande klimatförändringar.
- **Kommunikation och samverkan:** det finns ett stort engagemang kring utvecklingen av orterna och här lyfts vikten av att jobba tillsammans. Många bär på lång kunskap kring platserna och former för samverkan bör tas fram i fortsatt utveckling där tydlighet och återkoppling är viktigt.

Ett stort tack till alla invånare, aktörer och engagerade som gett av sin tid och engagemang och delat med sig av sina tankar, idéer och synpunkter under dialogen!

Figur 2: Översiktlig karta med Gräddö och Rävsnäs inringat.

Figur 3: Karta som visar Gräddö och Rävsnäs relaterade till varandra

Introduktion

På uppdrag av Norrtälje kommun har Landskapslaget AB gjort en medborgardialog under våren 2024. Målet har varit att identifiera ett antal teman som ska behandlas i kommunens fortsatta arbete med förstudien för området. Genom en plats- och aktörsanalys och ett öppet hus på plats i Gräddö, har situerad kunskap från boende och verksamma fångats upp och konkretiserats till rekommendationer inför kommande förstudie.

Bakgrund

Områdena Gräddö-Rävsnäs har sedan en tid tillbaka genomgått en stark tillväxt och det är många som är intresserade av att bosätta sig på orterna. När områdena utvecklas är det viktigt att tillkommande bebyggelse bidrar till en positiv och långsiktigt hållbar utveckling av hela områdena. För att fånga upp och analysera behoven på en översiktlig nivå genomförs en medborgardialog som del av förstudien. Genom medborgardialog lyfts medborgares perspektiv som sedan formas till rekommendationer för resterande förstudie. Resultatet från medborgardialog tillsammans med rekommendationer för förstudiens fördjupning har sammanställts i denna del av förstudierapporten.

Syfte och Metod

Syftet med medborgardialog är att väva in önskemål, behov och tankar från invånare/aktörer i utvecklingen av Gräddö och Rävsnäs. Genom att utgå från de som bor och verkar på plats kan befintliga värden och utvecklingspotential identifieras, samtidigt som processen ger en bra grund för en ökad social hållbarhet. Syftet är därför också att skapa nätverk, bygga

förtroende mellan grupper, invånare och kommunen, samt möjliggöra för lokala initiativ i Gräddö och Rävsnäs.

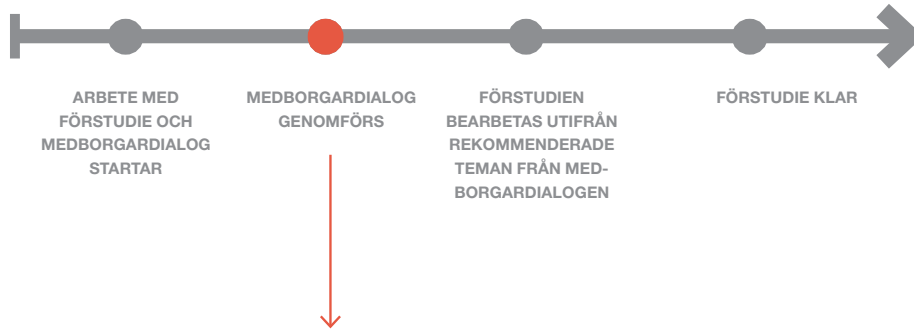
I arbetet med medborgardialogen har olika metoder för inhämtning av kunskap och analys använts. För att kommunens planering av orterna ska bli så bra som möjligt är det viktigt att först förstå hur de som bor och besöker platsen lever och verkar där. Vad de har för individuella intressen, eventuella intressekonflikter och hur de eventuella gemensamma intressena kan bli en styrka framåt. Ett första steg i arbetet var därför en plats- och aktörsanalys för att fånga in viktiga förutsättningar, nätverk, platser och nyckelfrågor genom samtal, platsbesök, kommunikation, kartläggning av initiativ och viktiga platser, inläsning av dokument och material. Denna kartläggning gav en bra helhetsbild av området och även möjlighet att bjuda in till invånardialogens Öppet Hus.

Nyckelfrågor som analyserats under medborgardialogens första del konkretiserades till frågor som ställdes till besökare under invånardialogens huvudaktivitet, ett Öppet Hus på plats i Gräddö. Genom ett Öppet Hus, öppet för allmänheten, kunde dessa frågor bearbetas vidare och slutligen konkretiseras till ett antal rekommenderade teman som förstudien sedan kan ta vidare.

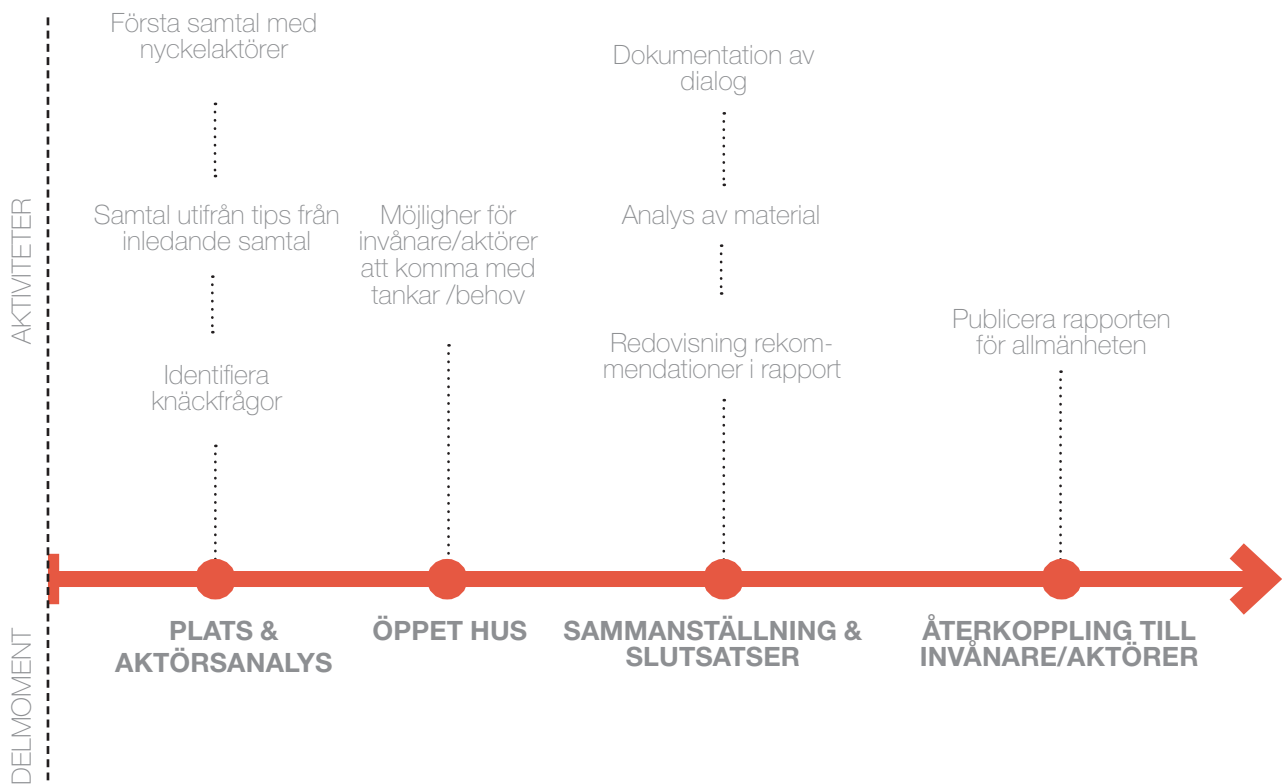
I denna del av förstudien sammanfattas resultatet övergripande från Plats- och Aktörsanalysen och Öppet Hus. Resultatet beskrivs sedan i ett antal teman med rekommendationer för nästa del av förstudien.

Process för förstudien

Process för medborgardialogen

Kartillustrationen visar Gräddö och Rävsnäs nuläge tillsammans med hela östra Rådmansö. Området består av skog, åkermark och de två byarna. På kartan finns också några målpunkter illustrerade.

Plats- och aktörsanalys

Under det här momentet analyserades underlag och dokument, gjordes en kartläggning av viktiga platser och hölls intervjuer med boende, aktörer och intressegrupper. Genom att träffa en diversifierad grupp för vidare samtal, kunde en bättre bild framträda över områdets befintliga värden och utvecklingspotential. Analysen gav en bild av möjliga nyckelfrågor att utforska vidare under processen och lade en grund inför det följande steget med Öppet hus.

Genom telefonsamtal och intervjuer med representanter från Samfälligheter, Bygdegårdsföreningar, skola och företagare i området gavs en tydligare bild kring platsernas potential, utmaningar och behov i en utveckling. Olika intressegrupper tog också kontakt för att ge sin bild av vilken riktning en positiv utveckling skulle kunna ta. Dessa möten och samtal visade att det finns ett stort intresse att delta och engagera sig i utvecklingen. Utöver dessa togs även några riktade samtal med nyinflyttade barnfamiljer för att komplettera med deras perspektiv kring behov och potential.

Arbetsgruppen åkte ut under en dag för ett platsbesök med möjlighet att träffa personer på plats. Under denna dag sattes också affischer upp i Gräddö och Rävsnäs, inklusive skolan, med informationsspridning kring det kommande Öppna huset.

Plats- och aktörsanalysen visar att här finns många föreningar och initiativ som vill delta i utvecklingsarbetet.

och de lyfter olika aspekter och möjligheter för en positiv utveckling.

I både Gräddö och Rävsnäs har flera familjer bott i generationer och det finns en stor kunskap kring platsen och dess historia. Många har kommit som sommargäster som barn, men flyttat hit i senare ålder. Medelåldern är relativt hög, men det finns ett par nyinflyttade barnfamiljer som flyttat hit, både med tidigare koppling till platsen och som hittat hit från större städer.

Nyckelfrågor

Nedan följer några sammanfattade nyckelfrågor som analyserats under detta steg:

Mötesplatser: Det saknas mötesplatser för barn och unga. Bygdegårdarna är viktiga i de båda områdena men skulle gärna kunna kompletteras med t ex en lekplats.

Besöksstryck: Under sommarmånaderna är besöksstrycket högt och bilar står parkerade överallt vilket skapar otrygga gator. Parkeringsfrågan har diskuterats länge och en bättre strategi skulle behövas. Varken parkering eller sophantering är anpassade efter ett så högt besöksstryck och det råder ibland kaos när båtar ska sjösättas.

Trafik: Många kör väldigt fort och det saknas bra gång- och cykelvägar mellan orterna. Det saknas också trygga stråk för barn till och från förskola osv. Detta gör också

Figur 4: Bilder från platsbesök i Gräddö och Rävsnäs, april 2024.

att bilberoendet är extra stort. Gatorna sköts dåligt och har ofta många hål efter vintergädhållningen. På Rävsnäs Bryggväg körs tung trafik och bussar trots att den inte är anpassad för denna typ av trafik. Detta skapar många otrygga trafiksituationer.

Bostäder: Det saknas billigare bostäder och bostadspriserna har pressats upp på grund av ett stort intresse av området. Många fritidsboende har blivit permanentboende med andra typer av behov av service med mera. Det finns även en önskan från flera att den nya utvecklingen av bostäder följer platsernas identitet och typologi.

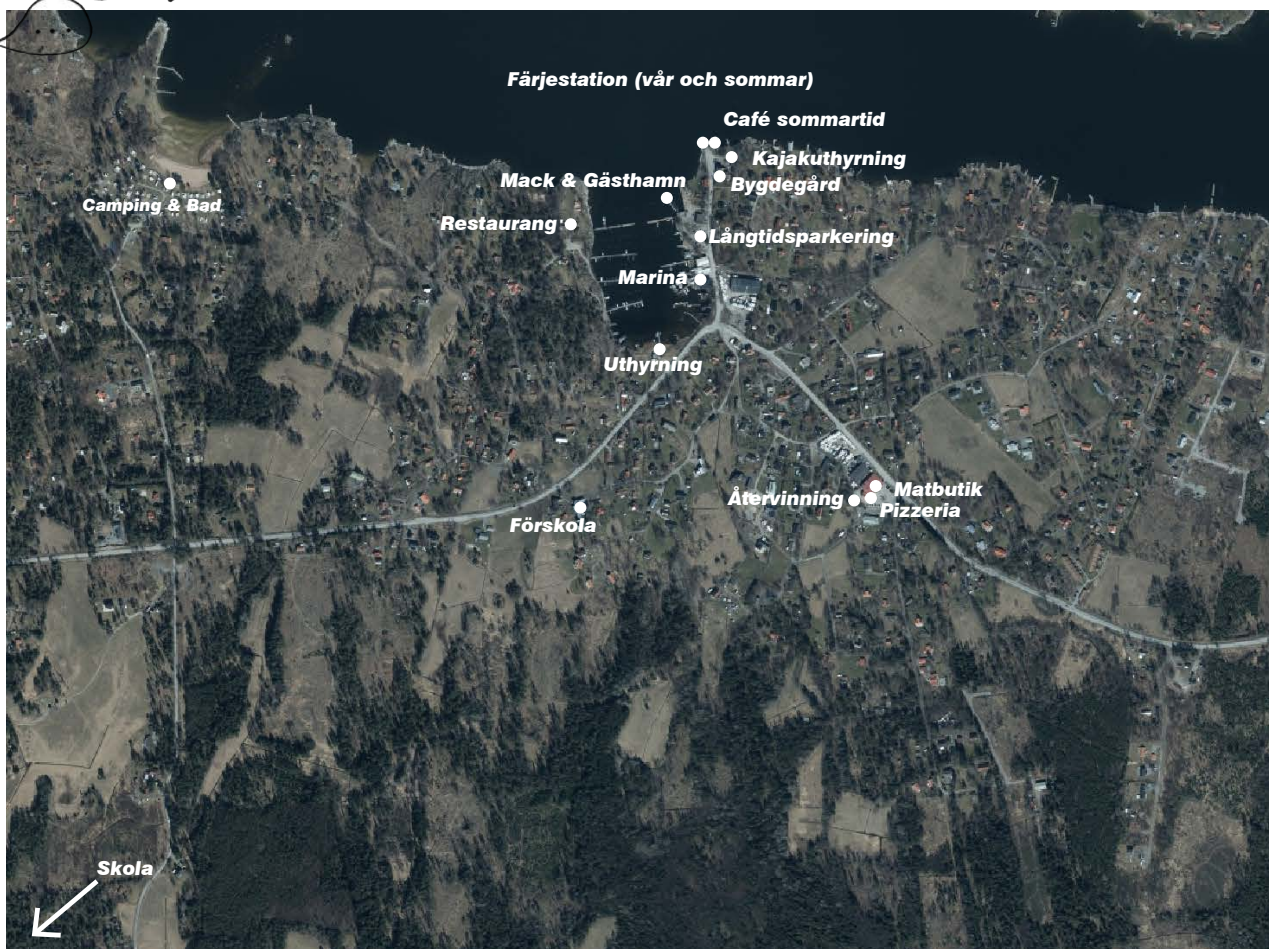
Hamnarna: De båda hamnarna är viktiga för orterna och det finns en oro för att de utvecklas i fel riktning. I Rävsnäs finns en önskan om att bevara dess karaktär och småskalighet där många ställer sig tveksamma till de att hamnen ska bli central och ta hand om all tung trafik. De menar att en konsekvensanalys bör göras och att hamnens omgivning och gator inte är dimensionerade eller anpassade för denna typ av trafik samt att vissa av utvecklingsförslagen strider mot lagar och bestämmelser. I Gräddö finns en önskan om att antalet båtplatser kan utökas. Här önskas en översyn av kustsamhället ur ett större perspektiv för att hitta mer lämpliga replipunkter.

Skola och Förskola: De som vi pratat med uppskattar både skolan och förskolan och är väldigt nöjda med omsorgen. Förskolan ligger mitt i byn i Gräddö och fungerar bra. Skolan ligger lite utanför samhället och har en ny idrottshall som uppskattas mycket. Till förskolan är det kö och utökad verksamhet kan komma att behövas. Skolorna använder främst skogen och naturen då det saknas andra programmerade ytor för barn.

Involvering: Majoriteten av de vi pratat med vill gärna delta i utvecklingsprocessen och önskar en mer transparent process från kommunen med bättre kommunikation och samtal. Det finns även lokalkännedom som kunde tas omhand för att både få bättre platsanpassade lösningar och mer kostnadseffektiva processer när ny infrastruktur eller utveckling sker. Som exempel togs parkeringsplatsen i Rävsnäs som byggts ovan ett dagvattenstråk med risker för översvämningar samt bättre samordning kring ny infrastruktur och VA.

Lista över aktörer som vi varit i kontakt med under Aktörsanalysen:

- NORIS - Nordöstra Rådmansö Intresseförening
- ÖRIF - Östra Rådmansö Intresse Förening
- Gräddö Utvecklingsgrupp
- Rådmansö Bygdegård
- Rävsnäs Bygdegård
- Samfälligheten Gräddö
- Samfälligheten Rävsnäs
- Viktoriagården Förskola
- Rådmansö Bygdegårds ungdomsverksamhet
- Rådmansö Frötuna Företagarförening
- PRO Frötuna Rådmansö
- Gräddö Kajak och Marina
- Skärgårdsvarvet Gräddö
- Gräddö Marina AB
- Rådmansö Skola
- Rådmansö kyrka
- Sjömacken
- Barnfamilj nyinflyttad
- Olika fastighetsägare

Figur 5: Målpunkter i Gräddö från platsanalys och intervjuer

Figur 6: Gräddö Bryggcafé och vägen ner mot hamnen är populärt under sommarhavåret. Hit kommer många besökare.

Figur 7: Rådmansö skola ligger vackert vid kyrkan och vattnet och är omtyckt av många boende, men saknar trygga gång- och cykelvägar.

Figur 8: Här finns många klipp- och några strandbad. Badet i vid campingen är det största badet.

Figur 9: Rådmansö bygdegård är en viktig mötesplats för boende och besökare.

Figur 10: Målpunkter i Rävsnäs från platsanalys och intervjuer

Figur 11: Hamnen i Rävsnäs har en lång historia och har varit ett besöksmål för många semesterfirare under lång tid. Här finns några små fiskebodar, en dansbana, båtplatser och café.

Figur 12: Rävsnäs hamn planeras att utvecklas. Många har påpekat att varken gator eller hamnområde är dimensionerat eller anpassat för tung trafik.

Öppen dialog

Den öppna dialogen utformades som ett öppet hus på plats i Gräddö. Denna del är dialogens mest centrala med tankar och idéer från boende, aktörer och fastighetsägare kring utvecklingen, och härifrån kommer merparten av underlaget till de rekommenderade teman som presenteras längre fram.

Öppet hus pågick mellan kl 11-16 den 5 maj där mellan 70-80 besökare kom för att ta del av information kring processen, men framför allt för att ge input kring viktiga aspekter i en framtida utveckling. Majoriteten av besökarna var i övre medelåldern, men ett fåtal barnfamiljer kom också på besök.

Under dagen fanns möjlighet att fundera kring olika frågeställningar baserat på plats- och aktörsanalysen samt koppla dessa till en specifik plats på kartan. Som ett alternativ fanns även möjlighet att svara på frågorna via en enkät.

Frågeställningar

Följande frågeställningar bearbetades fram utifrån plats- och aktörsanalysen:

- **Värna byarnas stil / identitet:** Vilken är din favoritplats och varför? Vad förenar byarna och vad särskiljer dem? Hur kan man bygga vidare på byarnas karaktär? Hur skulle byarna kunna utvecklas för olika målgrupper?
- **Samhällsservice och Infrastruktur:** Vart kan man utveckla mötesplatser och för vilka målgrupper? Vilka platser är bra för parkeringsplatser? Hur skulle vägarna kunna bli mer trygga och trevliga?
- **Gräddö och Rävsnäs som kustsamhällen:** Hur kan besöksnäringen ta plats i Gräddö respektive Rävsnäs? Vad karaktäriserar hamnen i Rävsnäs respektive Gräddö och hur ser den ideala hamnen ut? Vilka möjligheter och förutsättningar finns?
- **Kommunikation / Samverkan:** Hur kan samarbete mellan kommun och lokalsamhälle stärkas när

byarna utvecklas? Hur kan fritidsboende och permanentboende inkluderas när byarna utvecklas? Hur kan lokalkännedom tas om hand?

- **Övrigt:** Saknar du en specifik fråga? Vill du komplettera med något?

Sammanfattning

Många besökare kom för att få mer information om processen och kommunens utvecklingsplaner. Det fanns ett stort intresse av att ta del av och komma med input kring utvecklingen, och det var generellt en positiv stämning under evenemanget, även om det också förekom en del skepticism till vilken påverkan dialogen verkligen kommer att ha i en fortsatt process. Det finns en historia av frustration kring bristande dialog mellan boende och kommun, men många uppskattade att ett nytt steg tagits och ser fram emot att se vad dialogen kommer att leda till.

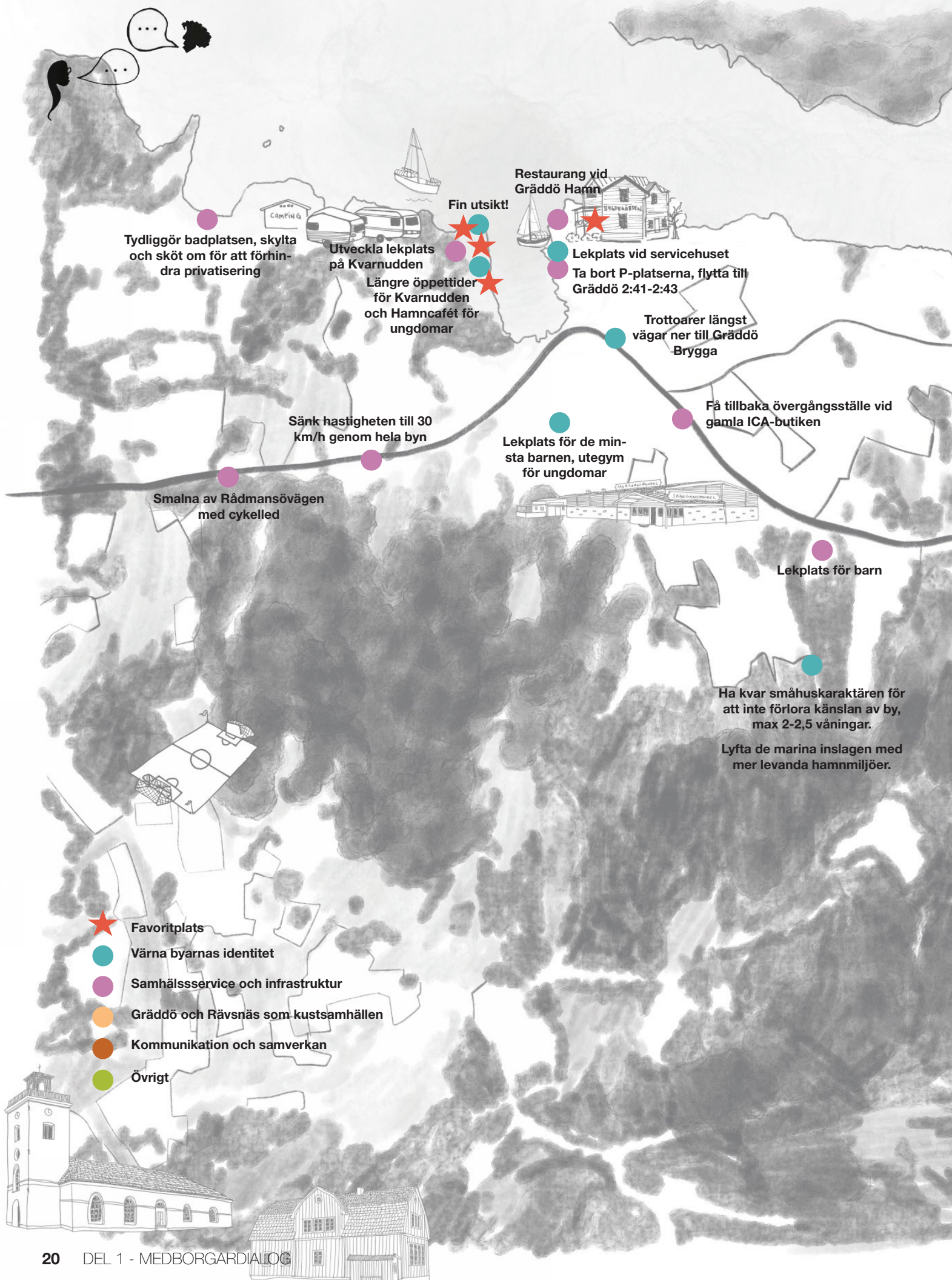
Majoriteten av besökarna var intresserade av frågor kring "Samhällsservice och Infrastruktur" samt "Värna byarnas identitet" där trafik, bevarande av befintliga kvaliteter och utveckling av gång- och cykelstråk nämndes flera gånger. De barn som deltog hade alla ett fokus på naturen och naturområden och skog som deras favoritplatser i området.

På efterföljande sidor redovisas en sammanställning av den information som hämtats in under Öppet Hus genom:

- Sammanställning av den kartbild som togs fram av besökare
- Sammanställning av de frågeställningar som engagerat mest
- Sammanställning av de svar som kom in under varje frågeställning genom en sammanfattande text och ordmoln under respektive fråga
- Inlämnade skrivelser och teckningar från barn i området

Figur 13: Bilder från Öppet hus i Gräddö

Tydliggör badplatsen, skylta och sköt om för att förhindra privatisering

Utveckla lekplats på Kvarnudden

Längre öppettider för Kvarnudden och Hamncaféet för ungdomar

Fin utsikt!

Restaurang vid Gräddö Hamn

Lekplats vid servicehuset

Ta bort P-platserna, flytta till Gräddö 2:41-2:43

Trottoarer längst vägar ner till Gräddö Brygga

Få tillbaka övergångsställe vid gamla ICA-butiken

Sänk hastigheten till 30 km/h genom hela byn

Lekplats för de minsta barnen, utegym för ungdomar

Smalna av Rådmansövägen med cykelled

Lekplats för barn

Ha kvar småhuskaraktären för att inte förlora känslan av by, max 2-2,5 våningar.

Lyfta de marina inslagen med mer levanda hamnmiljöer.

- ★ Favoritplats
- Värna byarnas identitet
- Samhällsservice och infrastruktur
- Gräddö och Rävsnäs som kustsamhällen
- Kommunikation och samverkan
- Övrigt

Kartillustrationen visar de skriftliga synpunkter som kom in under öppet hus och som kan kopplas till en specifik plats i området. Färgerna visar vilken frågeställning de tillhör, se vidare på kommande uppslag.

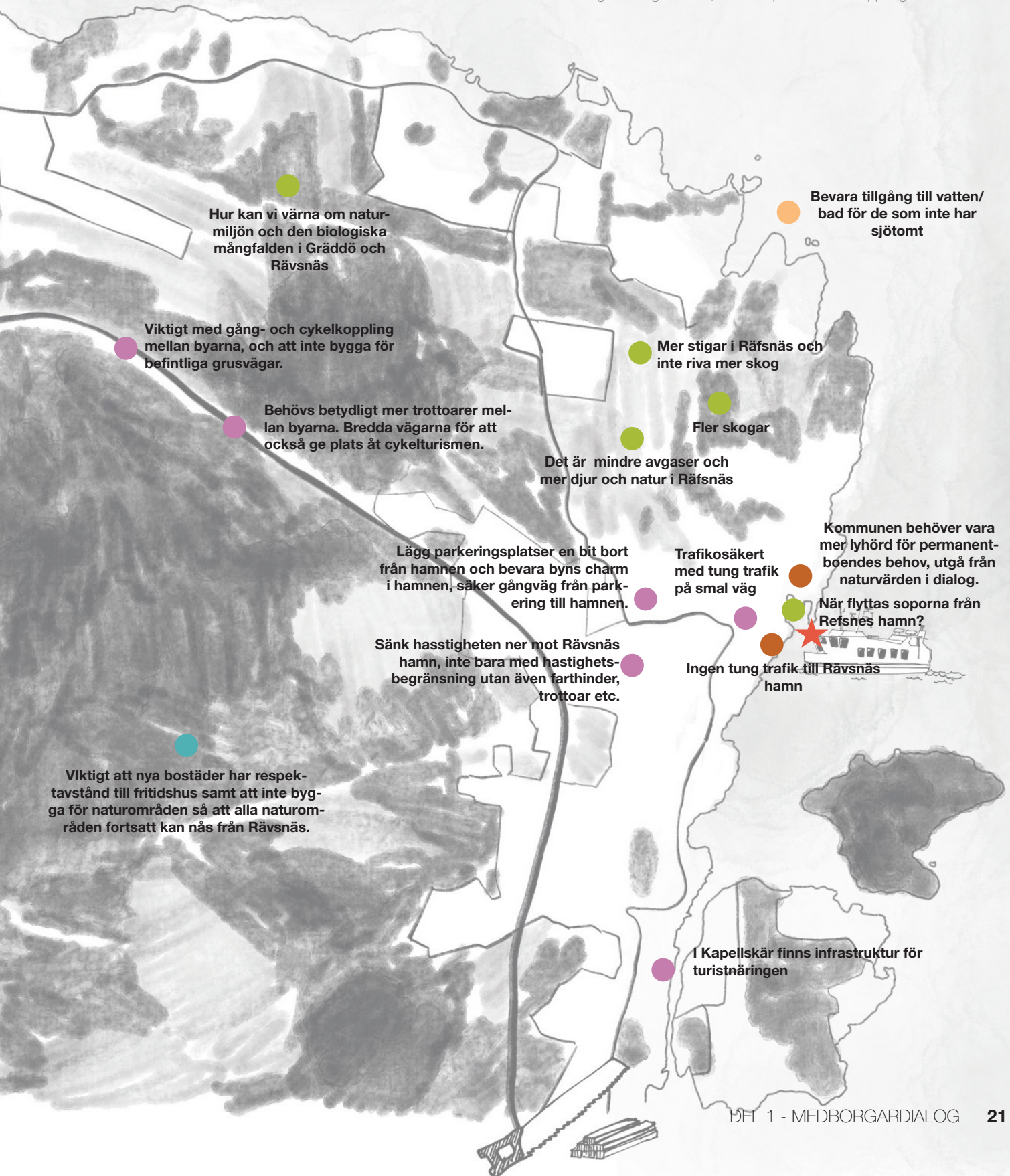

Diagram som visar de mest populära diskussionspunkterna:

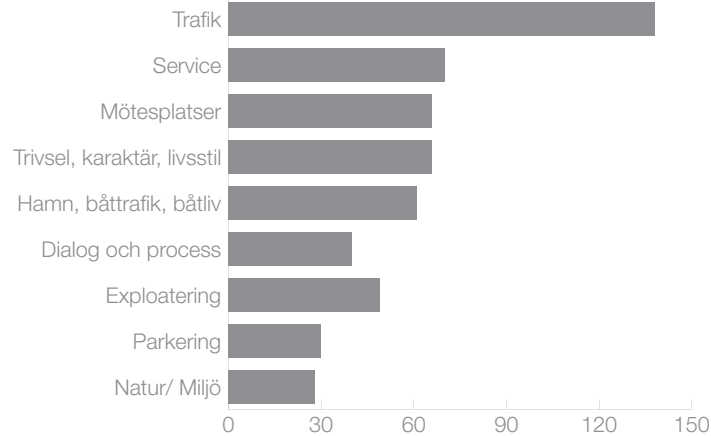

Diagram som redovisar de populäraste knäckfrågorna:

Några samlade citat från Öppet Hus:

“Viktigt med flera sätt att ta sig med gång och cykel mellan Gräddö och Rävsnäs.”

“Viktigt att kommunen säkerställer att de bidrar med viss samhällsservice i enlighet med dess syften och ansvar på egen mark, t ex förskola, lekplats, mötesplats, skola etc.”

“Hur kan vi värna om denna unika naturmiljö som Rävsnäs och Gräddö utgör? Och värna den biologiska mångfalden?”

“Vore bra med aktivitets/lek/bollplatser på en del av kommunens mark.”

“Gräddö och Rävsnäs är unika kustsamhällen som inte behöver utvecklas”

“Mycket viktigt att både Gräddö och Rävsnäs utvecklas i enighet med sin karaktär, dvs friliggande byggnader som står beskrivet i ÖP. Inte ett radhusområde som i Björnö. Viktigt att inte skapa återvändsgator.”

“Feedback-loop behövs mellan medborgare och politik samt tjänstepersoner.”

“Gräddö är en trevlig by med service och fin historia som hamn och kustsamhälle.”

“Bevara fantastiska karaktären som småbåtshamn och fiskeläger i Rävsnäs hamn.”

1 VÄRNA BYARNAS IDENTITET

Vilken är din favoritplats och varför? Vad förenar byarna och vad särskiljer dem? Hur kan man bygga vidare på byarnas karaktär? Hur skulle byarna kunna utvecklas för olika målgrupper?

Denna diskussionspunkt engagerade många besökare och flera nämnde att ny exploatering bör följa platsernas karaktär och typologi. Även naturen nämndes som viktigt att värna och lyfta och en aspekt som bidrar starkt till att området uppskattas bland flera. Placering av den nya babyggelsen bör beaktas så att inga befintliga stigar byggs bort, eller att för många stickgator bildas.

Hamnarnas betydelse lyftes också här, och att det är viktigt att bevara dessa samtidigt som hamnarna kan rustas upp varsamt.

Många menar att det idag är en bra blandning av permanent- och fritidsboende och att alla på olika sätt bidrar till områdets karaktär och levande byggd.

bra blandning mellan fast- och fritidsboende
 Klassisk/äldre karaktär hus är estetiskt tilltalande
 varierade boendeformer anpassad exploatering Gräddö överexploaterat
 kontrollerad exploatering upprustning hamnområden dagvatten hantering av bygglov
 platsspecifik typologi exploatera mindre
 locka barnfamiljer ej återvändsgränder
 karaktär & identitet placering av ny bebyggelse
 nyckelbiotoper morfologi
 bevara byarnas karaktär

bevara befintliga värden
 utvecklingen ska följa ÖP
 hänsyn människors rörelse värna access natur
 mer permanentbebyggelse respektavstånd till bef hus
 DP/områdesbestämmelser attraktiv hamn hyresrätter
 utreda förutsättningar
 hänsyn natur den kommunala marken
 platser för ungdomar bygg seniorsboende/servicehus

2 Samhällsservice och infrastruktur

Vart kan man utveckla mötesplatser och för vilka målgrupper? Vilka platser är bra för parkeringsplatser? Hur skulle vägarna kunna bli mer trygga och trevliga?

Många efterfrågar mötesplatser och lekplatser för barn, också tryggare gator och stråk för gående och cyklister. Flera nämner en hastighetsbegränsning som en viktig aspekt för att skapa tryggare miljöer, samt att utveckla gång- och cykelstråk. Det nämns också ett par gånger att det finns många värdefulla naturmiljöer, men de är svåra att hitta och har ibland blockerats av ny bebyggelse. Några lyfter också att tillgängliggöra

strandzonen mer, och skapa platser för de som inte har strandtomt.

Kollektivtrafiken är också något som engagerar. Det finns en ringlinje idag som gör det enkelt att åka i en riktning, men ska man sedan ta sig tillbaka måste man åka en lång omväg.

Även parkeringsfrågan återkommer många gånger, den fungerar dåligt idag och är inte anpassad efter de behov som finns.

gångstig till busshållplats osäker tätare och smartare bussturer skapa tydligare vandring- och cykelstigar
 mindre tung trafik utbyggt G/C-nät parkering bra med fotbollsplan allmänt är det god service i Gräddö
 flytta parkering från Rävsnäs Hamn bredare väggren för G/C utveckla miljön runt ICA Gräddö
 fler kulturupplevelser spontanidrott fler café/restauranger
 aktivera Gräddö centrum Ica är bra!
 trafiksäkerhet för gående/cyklister
 förbättra vägunderhåll mer belysning fler övergångsställen platser för barn och barnfamiljer
 positivt med bussförbindelse bättre kollektivtrafik mellan byarna mötesplatser för äldre
 sänkt maxhastighet fler farthinder fartkamera lekplats vid Bydegården Gräddö
 skapa trottoarer Rävsnäs hamn trafikosäker medborgerligt engagemang finns!
 minska bilberoende bevara G/C-kopplingar mellan byarna lekplatser
 det finns nog med parkeringar kollektivtrafik mindre trafik flytta parkering från Gräddövik
 offentliga badplatser utegym/gymlokal

3 Gräddö och Rävsnäs som kustsamhällen

Hur kan besöksnäringen ta plats i Gräddö respektive Rävsnäs? Vad karakteriserar hamnen i Rävsnäs respektive Gräddö och hur ser den ideala hamnen ut? Vilka möjligheter och förutsättningar finns?

Gräddö och Rävsnäs hamn är viktiga noder för många boende och besökare. Flera efterfrågar en mer platsanpassad utformning som följer den småskalighet som finns på platsen. I Rävsnäs ställer sig en majoritet även emot de utvecklingsplaner som finns där hamnen skall ta emot tung trafik från Skärgården, något som varken platsen eller vägsystemet är anpassat för. Den

tunga trafiken går genom området och orsakar på flera håll trafikfaror. Här rekommenderar flera att flytta dess replipunkt till Kapellskär. Här menar man att även avfallshantering för skärgården skulle kunna ske.

Båtlivet är viktigt på båda platserna och Gräddö hamn är en populär destination. Fler båtplatser behövs, men samtidigt måste detta gå hand i hand med en parkeringsstrategi.

4 Kommunikation och samverkan

Vart kan man utveckla mötesplatser och för vilka målgrupper? Vilka platser är bra för parkeringsplatser? Hur skulle vägarna kunna bli mer trygga och trevliga?

Många deltagare efterfrågar större transparens och kommunikation från kommunen kring olika utvecklingsprocesser, detaljplaner och beviljade bygglov. Flera efterfrågar en samverkansprocess där deras

lokalkäändom kan tas till vara för att få mer effektiva och kostnadseffektiva processer. Medborgardialogen uppskattas, men en viss skepticism har uttryckts kring hur denna följs upp och integreras i framtida processer.

5 Övrigt

Saknar du en specifik fråga? Vill du komplettera med något?

Flera nämner naturen som en viktig del av Gräddö och Rävsnäs, och något som bör värnas och bevaras. Det finns också en medvetenhet kring biologisk mångfald och klimatförändringar och det föreslås att dessa tankar tas med i kommande utvecklingsarbete. Både med tanke på naturvärden, men även dagvatten och kustförändringar på grund av klimatförändringar.

Övriga punkter som tagits upp är att en sanering av gården Samstorp efterfrågas sedan det uppdagats att de tagit emot giftiga massor.

Det diskuterades även kring en planerad solcellspark där flera var oroliga för att denna park orsakar nedhuggning av befintlig skog.

sanera Samstorp

positivt med närhet till natur! Skapa tydligare vandring- och cykelstigar

vara allemansrätten ingen solcellspark på nedhuggen skog
behåll grönområden

fler stigar bevara skog grönt mellan hus tillgängliggöra natur
bra med djur och natur

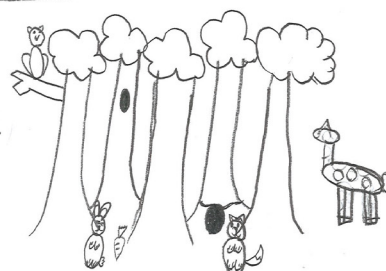
värna biologisk mångfald

utnyttja potentialen i Bygdegården

värna strandskyddet

dialog tema naturvärden

Jag gillar att bada i havet. Saga 8år
Jag gillar att åka ut på havet.
Jag gillar djur och natur.
Jag gillar att det är litet avgaser.
Jag gillar att det är litet samhälle.
Jag gillar att man kan cykla.

Jag Vill vara i räfnäs för att det är
så mycket djur och natur. ♥

Jag vill också vara i räfnäs för att
man kan bada och för att det är lite
och jag vill vara i räfnäs för att det är en liten
och gullig by. ♥

Olivia 7 och ett halft år.

Rekommenderade teman

Utifrån vad som framkommit ur plats- och aktörsanalysens nyckelfrågor och frågeställningarna på öppet hus sammanställts framträder en rad olika punkter som varit återkommande under arbetet med medborgardialogen. Dessa är sammanfattade i sex teman som arbetsgruppen rekommenderar kommunen att lyfta i förstudien.

Exploatering

Om hur bebyggelsestrukturen kan förbättras och nyexploatering kan ske på ett sätt som värnar om byarnas identitet. Men också om hur det kan ske i en process som är transparent och förutsägbar för invånarna.

Infrastruktur

Om hur trafiksäkerheten kan bli bättre, orienterbarheten tydligare med bättre gång- och cykelvägar, samt bättre kollektivtrafik.

Kustsamhällen

Om hur Gräddö och Rävsnäs har unika roller men också finns placerade i ett sammanhang av kustsamhällen som kan ha olika roller.

Socialt liv & aktiviteter

Om hur mötesplatser som redan finns kan stärkas och hur nya kan komma till, särskilt för barn och unga.

Natur, klimat & rekreation

Om hur allemansrätten kan stärkas och vandringsleder förtydligas. Men också om hur byarna kan bli mer motståndskraftiga i ett förändrat klimat.

Kommunikation & samverkan

Om hur kommunen och invånarna bättre kan arbeta tillsammans och där invånarna kan bidra till kommunens arbete.

De föreslagna teman redovisas var för sig, tillsammans med en analys av varför de är relevanta och på vilket sätt frågorna inom temat lyfts i medborgardialogen, både under plats- och aktörsanalysen, och vid öppet hus. Dessutom ges förslag på hur kommunen kan adressera temat i förstudien.

Exploatering

De flesta är positiva till ny bebyggelse, men man vill att det ska ske med hänsyn till byarnas karaktär, flera påpekar att det ska vara i en skala som passar in och att det inte ska ge känsla av att vara nybyggda områden med katalogvillor. Många påpekar också att nyexploatering inte har gjorts med hänsyn till byarnas struktur, att den har skett ad hoc och att gator och stråk därför tappat sin logik. Istället efterfrågas en utveckling där det finns en helhetssyn som tar hänsyn till gångstråk, naturområden, vistelsevärden och så vidare.

Man efterfrågar också mer varierande boendeformer, hyresrätter för äldre, seniorboende/servicehus, ungdomslägenheter och så vidare. Man vill kunna bo kvar på orten även när livet förändras. Förstudien bör föreslå var detta är lämpligt och hur det kan ske i samklang med byarnas karaktärer.

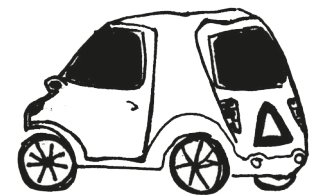
Det finns också en efterfrågan på att kommun tar ett helhetsgrepp om systemfrågor, till exempel dagvattenhantering och skyfall, samt VA. När exploatering sker med endast bygglov är det svårt att få en överblick på situationen. Man uttrycker besvikelse över kommunens process med det nya reningsverket och hur det sköttes gentemot medborgarna och fastighetsägarna. Flera beskriver också att det är svårt att förstå vilken kapacitet som finns, och vad som är möjligt att göra nu. Det är otransparant vem som får godkänt för exploatering eller inte med hänsyn till VA-kapaciteten. Många har frågor till kommunen angående detta.

Förstudien bör peka ut en riktning för bebyggelse, gator och stråk, och kommunen bör överväga om det är lämpligt att införa övergripande principer som är vägledande i kommande detaljplanering. Förstudien bör också visa på vilken kapacitet det finns vad gäller VA, samt vilka platser som är lämpliga för exploatering utifrån tekniska och gestaltningsmässiga aspekter.

Infrastruktur

KÖR SAKTA
LEKANDE BARN

Trafiksäkerheten är en stor fråga och påverkar många vardag på olika sätt. Möjligheterna att arbeta med olika trafiksänkingsåtgärder bör undersökas i förstudien. Olika typer av farthinder bör övervägas, men själva önskar dialogdeltagarna sänkta hastigheter. Vägarna används idag för att röra sig till fots eller till cykel då det saknas gc-vägar. Sträckor som nämns är Rådmansövägen förbi ICA i Gräddö. I Rävsnäs är det trafikosäkert längs med Rävsnäs Bryggväg där tung trafik åker till och från hamnen, tillsammans med linjebussar. Stundtals är det dålig sikt, särskilt när lastbilar ställer om och parkerar längs vägen. Vägen är generellt för smal för att hantera de behov som finns idag. Frågan bör utredas inom kommunen med förslag på åtgärder.

Även behovet av parkering måste utredas inom förstudien. Parkeringsbehovet är stort, särskilt under sommarhalvåret då många besöker byarna. Idag upplevs parkeringssituationen som stundtals kaotisk och att den bidrar till trafikosäkerhet och svårigheter för barn att röra sig runt i byarna. Det efterfrågas en strategi för parkering som kan fungera både under sommarsäsong och vintersäsong. I Rävsnäs finns det behov av både långtidsparkering och korttidsparkering (över dagen) då många ö-bor parkerar sina bilar där innan de tar färjan ut i skärgården. Det råder oklarheter vilka planbestämmelser som gäller för parkeringen närmast hamnen, vilket måste ses över av kommunen. Den nyanlagda parkeringen har byggts på ett befintligt dagvattenstråk. I Gräddö anser många att långtidsparkeringen ligger på byns bästa läge, med havsutsikt. Det innebär också att bilar måste åka hela Gräddö varvsväg för att nå parkeringen och många otrygga trafikrörelser skapas.

I Gräddö föreslår Gräddö utvecklingsgrupp (och många med dem) att parkeringen ska förläggas på kommunens mark Gräddö 2:41, 2:42 och 2:43 som en lösning på att många måste köra längs hela Gräddö varvsväg och parkerar längs gatorna.

Möjligheterna att gå och cykla i, och mellan byarna, bör stärkas. På grund av de trafikosäkra vägarna vill familjer inte att barn rör sig längs vägarna för att ta sig till kompisar, aktiviteter eller till förskola och skola. Det saknas generellt gång- och cykelvägar i och mellan byarna, men även till skolan. Det är svårt att röra sig på andra sätt än med bil, men det finns en stark önskan om bättre cykelvägar som fungerar i vardagens resor. Lokala initiativ har tagit fram förslag till hur befintliga mindre vägar kan kopplas samman och skapa trygga stråk, förstudien bör göra en analys av vilka möjligheter som finns och hur en utbyggnad av gc-vägar kan ske.

Flera lyfter att det finns många skogsvägar och promenadstigar, men de är väldigt svåra att hitta till. Det har förekommit att kommunen godkänt ny exploatering som blockerat befintliga gångstråk, vilket ytterligare har försvårat. Generellt har ny bebyggelse i Gräddö gjort att flera stickgator har byggts, de har också försvårat för orienterbarheten och konnektiviteten i byn. Utöver att det är svårt att gå och cykla är kollektivtrafiken undermålig. Det är positivt att det finns en ringlinje för buss, men i praktiken fungerar inte denna. Det är lätt att åka dit man ska, men det blir svårt att komma hem eller vice versa. Det finns önskemål om att busstrafiken utvecklas på östra Rådmansö.

Kustsamhällen

Kustsamhällen är ett gränssnitt mellan land och skärgård, vilket innebär särskilda förutsättningar när både Gräddö och Rävsnäs är replipunkter. Under dialogen lyftes frågan om det behövs en strategi för kustsamhällen där det är möjligt att få en bättre överblick på de olika hamnarnas funktioner och hur de ska komplettera varandra. I strategin kan frågor om kapacitet problematiseras och en önskan är att Gräddö och Rävsnäs ses i en helhet tillsammans med andra replipunkter längs kusten. Kapellskär lyfts som en möjlig plats för större trafik och sophantering istället för Rävsnäs.

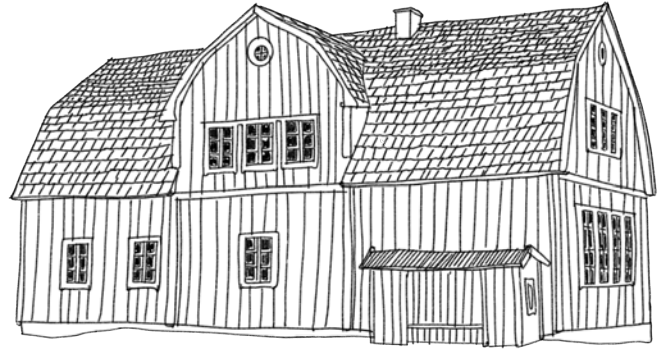
Överlag ser många potentialen i de båda hamnarna och vad de kan erbjuda. Många lyfter att det kan bli mer pittoreskt, och att många verksamheter förfular. Exempel som lyfts är Gräddö marina, lastplatsen i Gräddö hamn, sophantering i Rävsnäs och bilparkeringarna. Besöksnäring anses som positiv, men flera menar att kommunen inte har förståelse för hur den fungerar, eller inte möter upp med rätt insatser för att det ska fungera på rätt sätt. Detta har beskrivits delvis under andra punkter, men bland annat handlar det om parkering för de som lägger i sin båt över dagen, sophantering, busstrafik, information, cykelvägar och långtidsparkering. Många påpekar också att det skulle behövas fler båtplatser i Gräddö hamn, och det finns en önskan om att kommunen och samfälligheten startar en process för att möjliggöra detta.

Man uttrycker en krock i att vara ett skärgårdssamhälle som samtidigt är en replipunkt, med allt vad det innebär. Man vill vara pittoresk samtidigt som det är många funktioner som ska in på små ytor.

Förstudien bör redovisa kommunens avsikter för replipunkter, och hur man avser utveckla hamnarna i relation till övriga hamnar längs kusten. Förstudien bör också redovisa lösningar för besöksnäringen, särskilt vad gäller sophantering, parkering, båtplatser och informationsinsatser. Fokus bör vara på förslag som underlättar för besökare och för boende.

Socialt liv & aktiviteter

Generellt sett trivs människorna på platsen och är stolta över sina byar, oavsett om man är permanentboende eller fritidsboende. Det finns en gemenskap inom byarna och man gör inte så stor skillnad på vem som bor där permanent eller är fritidsboende. Många har bott eller haft sommarhus här i generationer och bär på historier och berättelser om byarna och platserna i området. Många är också engagerade i orternas utveckling på olika sätt genom till exempel byalag/samfälligheter, föreningar och andra initiativ.

Bygdegårdarna är viktiga mötesplatser och utgör en viktig funktion i respektive samhälle, de bör värnas och stärkas. Dessutom är hamnarna viktiga noder och samlingspunkter i byarna. Där finns samhällsservice, till exempel pizzeria i Rävsnäs och Hamncaféet i Gräddö. Hamnarna är aktiva och många möts här på olika sätt, sommargäster kommer med båt och bil, boende går på promenad, bussarna stannar här. Även ICA nämndes som en viktig plats där man möter sina grannar. Förstudien bör ge förslag på hur dessa platser kan stärkas och ytterligare utvecklas med fler vistelsevärden. Badplatserna är uppskattade men det finns en önskan om att de ska bevaras och utvecklas. Flera uppfattar att den kommunala badplatsen Björkö-Örn har fått ett mer privat uttryck, och man önskar istället fler badmöjligheter som inte känns privatiserade. Förstudien bör peka ut möjliga badplatser.

Det finns en efterfrågan på lekplatser i byarna, och barnfamiljer beskriver att man vill se fler naturliga platser

att möta andra på. Förstudien bör peka ut lämpliga platser för kommunala eller samfälliga lekplatser. Det finns medborgarinitiativ som arbetat för att bygga en lekplats. Platser som identifierats är till exempel vid Rådmansö bygdegård, vid Gräddö servicehus eller på den kommunala fastigheten Gräddö 1:41.

I Gräddö och Rävsnäs finns inga mötesplatser för ungdomar. Vissa hänger runt ICA och parkeringen där, eller vid skolan på kvällstid. Där har det ibland blivit lite stökigt. En uppfattning är att det inte finns så många unga i området.

Förstudien bör studera behoven av mötesplatser noga och ge förslag på hur dessa kan stärkas. Till exempel kan det ske genom att samlokalisera vissa funktioner så att flera grupper kan vistas på samma plats. Det skapar mervärden som trygghet och möjlighet att komma i kontakt med fler. Om det uppförs en grillplats och lekplats tillsammans skapas även värden för vuxna att vistas på platsen, samtidigt som de vuxnas närvaro bidrar till trygghet för barn och unga.

Natur, klimat & rekreation

Många uttrycker att naturen och skogen är värdefull och en viktig del av deras vardag i Gräddö och Rävsnäs. Man önskar att den värnas och bevaras, men önskar också att den utvecklas och tillgängliggörs med till exempel skyltning, leder, vindskydd, fler stigar och entréer. Många nyttjar också stränder och klippbad, och det finns en önskan om att allemansrätten och strandskyddet ska värnas och stärkas i området. Det finns en medvetenhet om miljöfrågor, och sophantering vid Samstorp och värnande av biologisk mångfald lyfts av flera. Speciellt barnen berättade om naturen och beskrev den som något de tyckte om. Även klimatfrågan har tagits upp där både stormar, havsnivåer, ökade skyfall och minskad biologisk mångfald tas upp som områden som kan komma, eller redan har påverkat området.

Förstudien bör peka ut viktiga stråk och leder, samt vem som är ansvarig för att förvalta dessa. Här kan det vara särskilt viktigt att samverka mellan fastighetsägare, bybor och kommunen för att få till lämplig skyltning med mera. Förstudien bör också förtydliga vad som gäller rörande strandskydd.

Inom förstudien bör även en analys av hur klimatförändringar har, och kommer att påverka området, samt hur en utveckling kan skapa resiliens och anpassning till kommande utmaningar. Området har redan sett konsekvenser av extremväder i form av stormar så som Alfrida, torra och ökade vattenflöden, vilket bör beaktas i en fortsatt utveckling. Här behövs även utbildning och beredskap hos de lokala organisationerna och samfälligheterna samt en strategi för hur den tekniska försörjningen kan klara framtida klimatförändringar.

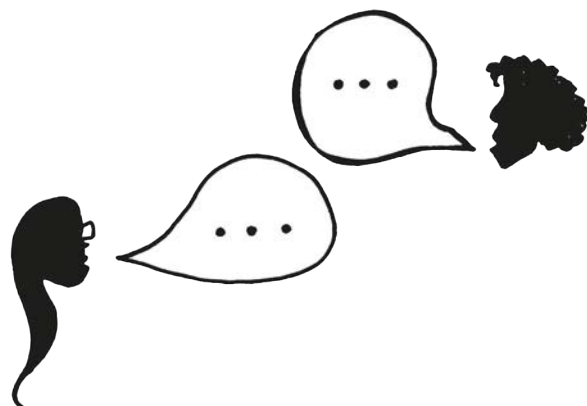
Kommunikation & samverkan

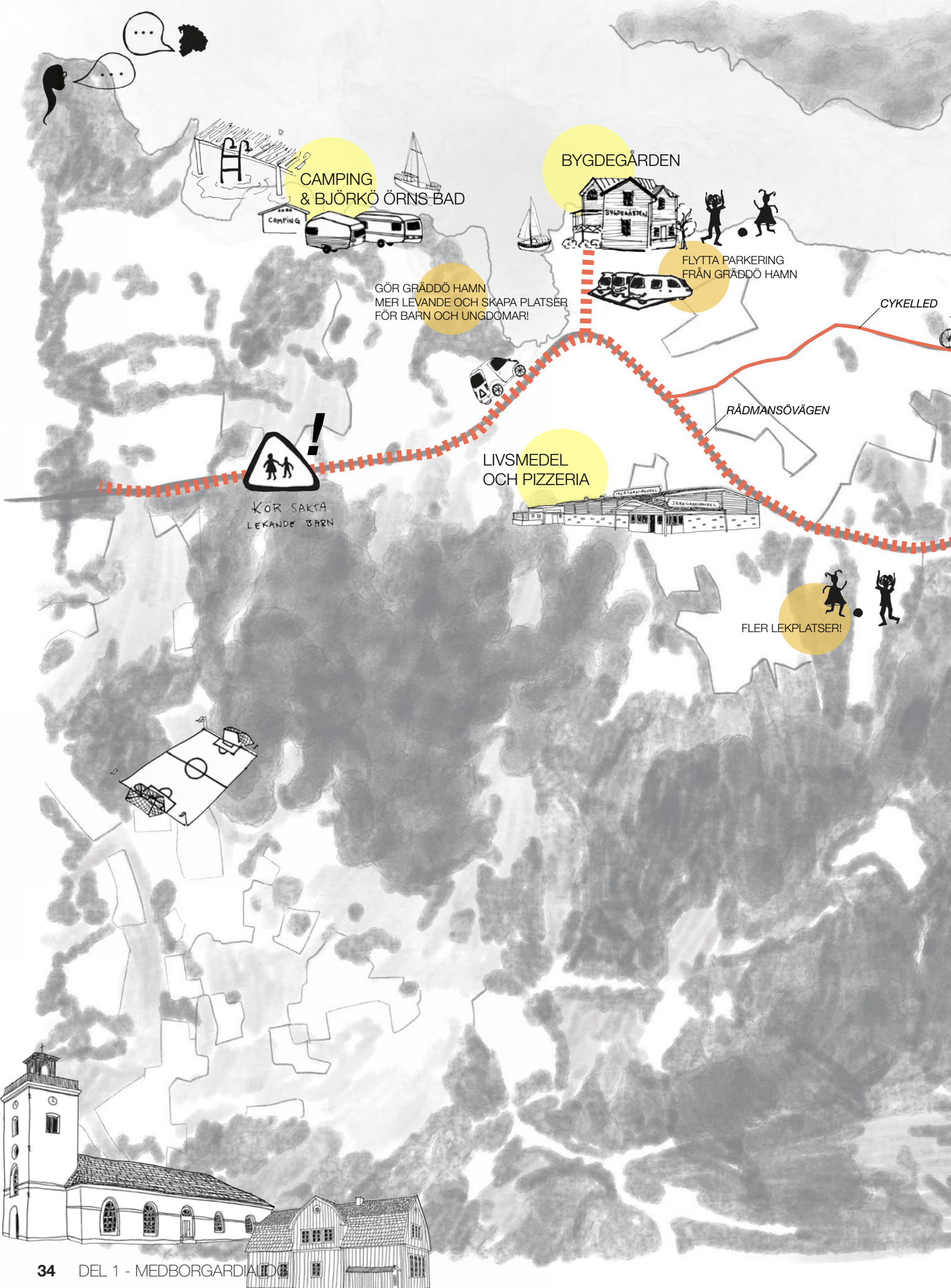
För att byarna ska fortsätta utvecklas behöver kommunen och de boende och verkande i området arbeta tillsammans. Det finns ett stort engagemang kring utvecklingen och mycket lokal kunskap som kan tas tillvara. En anledning till det är att byalagen/samfälligheterna är relativt stora och är en förvaltningsform som innebär att kunskapen bärs vidare mellan generationer. Det finns en uppfattning om att det har gjorts förändringar som skulle kunna gjorts annorlunda eller bättre om bybornas kunskap tagits tillvara. Många uppfattar att kommunens processer inte är transparenta och det är svårt att följa och påverka. Rävsnäs hamn och kommunens tomt, Gräddö 2:41, 2:42 och 2:43 är två exempel på process som behöver förbättras.

Förstudien är en möjlighet för kommunen att tillsammans med byborna och verksamma på platsen utveckla fungerande samverkansformer. Landsbygdsrådet uppskattas men det är oklart för byborna vilken skillnad det gör eller hur det som diskuteras där omhändertas inne hos kommunen. Det uttrycks också att kommunen behöver hitta nya sätt att kommunicera internt mellan sina förvaltningar, här har förstudien möjlighet att på ett samlat sätt redovisa kommunens frågor och skapa en gemensam syn på byarnas utveckling. Flera uttrycker att det är svårt att förstå hur kommunen prioriterar och hur beslut tas gällande bygglov, planuppdrag eller annat som har med byarnas utveckling att göra. Det skapar en osäkerhet om varför vissa får göra något medan andra inte får. Det skapar också en risk för det enskilda

intresset om kommunen tar motsägelsefulla beslut eller ändrar sig under processens gång. Flera har berättat att de satsat pengar på investeringar som sedan inte kunnat genomföras eller försenats onödigt mycket. Förutsägbarheten behöver bli bättre för medborgarens rättssäkerhet och förstudien bör utformas på ett sådant sätt att den skapar tydlighet, förutsägbarhet och en förståelse för kommunens prioriteringar, oavsett inom vilket område det gäller.

Det efterfrågas tydligare återkoppling från kommunen, och större tydlighet i vem man ska prata med. Flera har sagt att det är svårt att få svar på konkreta frågor och att frågor bollas runt inne på kommunen utan att någon vill ta ansvar. I arbetet med förstudien bör ansvarsfördelningen inom kommunen och dess bolag studeras, den bör också redovisas i förstudien.

CAMPING & BJÖRKÖ ÖRNS BAD

BYGDEGÅRDEN

GÖR GRÄDDÖ HAMN MER LEVANDE OCH SKAPA PLATSER FÖR BARN OCH UNGDOMAR!

FLYTTA PARKERING FRÅN GRÄDDÖ HAMN

CYKELLED

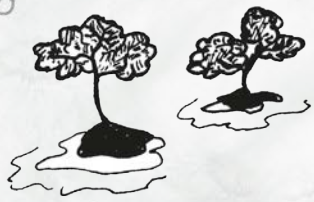
RÅDMANSÖVÄGEN

LIVSMEDEL OCH PIZZERIA

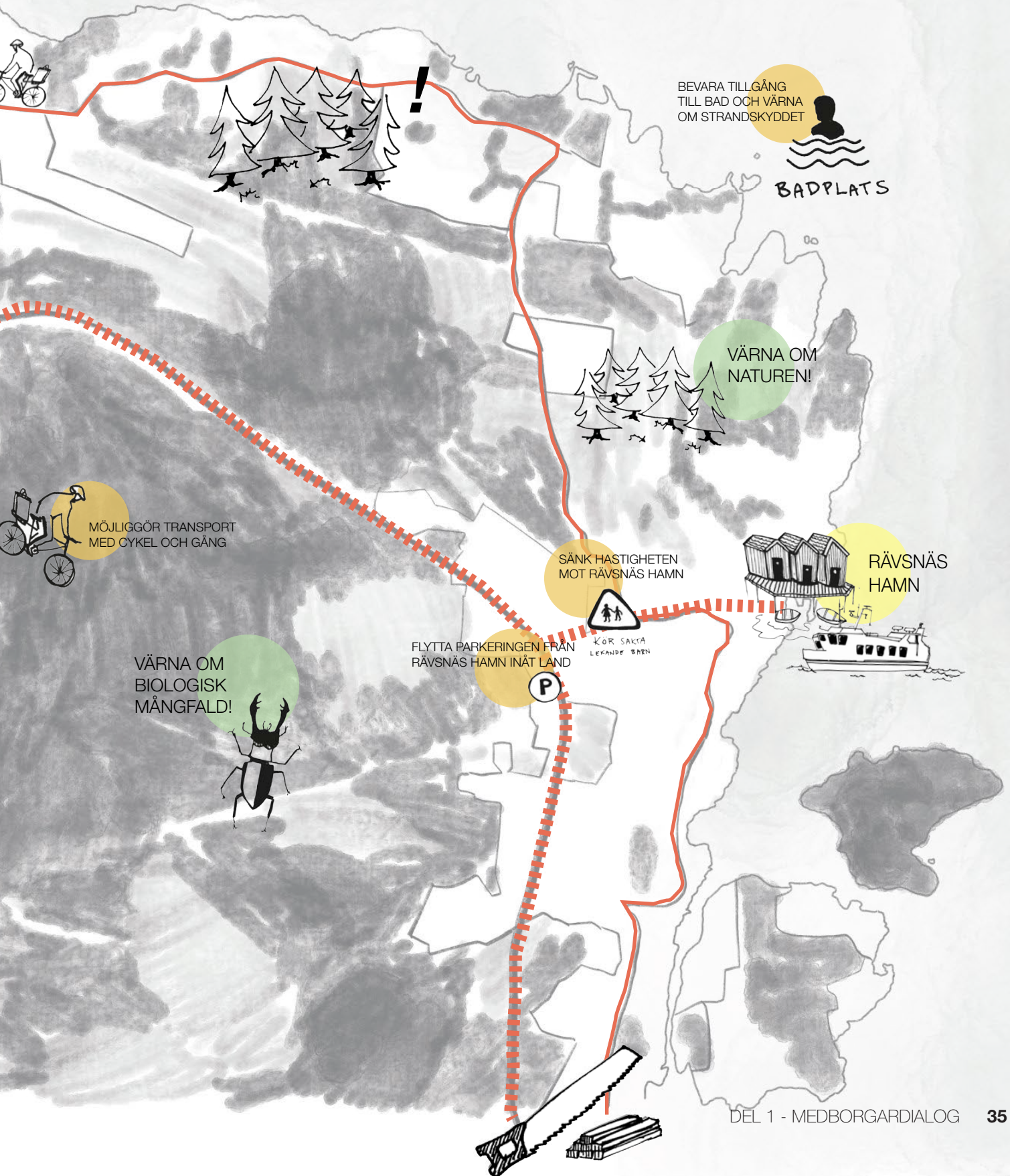
KÖR SAKTA
LEKANDE BARN

FLER LEKPLATSER!

Visionsbild över Gräddö och Rävsnäs som visar en sammanslagning av de synpunkter som kommit in och hur det skulle kunna förändra Gräddö och Rävsnäs.

DEL 2

Vägledning för fortsatt arbete

Sammanfattande vägledning	38
Exploatering	44 - 53
<i>Karaktär</i>	44
<i>Struktur</i>	46
<i>Boendeformer</i>	47
<i>Vatten och avlopp (VA)</i>	48
<i>Dagvatten-, grundvatten- och skyfallshantering</i>	49
<i>Bebyggelseinriktning</i>	52
Infrastruktur	55 - 67
<i>Trafiksäkerhet</i>	55
<i>Parkering</i>	60
<i>Gång- och cykelvägar</i>	63
<i>Kollektivtrafik</i>	65
<i>Trafikstruktur</i>	66
Kustsamhällen	68 - 72
<i>Hamnar</i>	68
<i>Skärgårdssamhälle & replipunkt</i>	69
<i>Besöksnäring</i>	70
Socialt liv & aktiviteter	73 - 79
<i>Bad</i>	73
<i>Lek</i>	74
<i>Möten</i>	76
Natur, klimat & rekreation	80 - 86
<i>Naturområden</i>	80
<i>Stränder & skärgård</i>	83
<i>Klimat</i>	85
Kommunikation & samverkan	87 - 89
<i>Transparens</i>	87
<i>Förutsägbarhet</i>	88
<i>Tydlighet</i>	88

Sammanfattande vägledning

Exploatering

Karaktär

- Utred de plats specifika gestaltungsfrågor i detaljplanprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling och utforma mot bakgrund av dessa utredningar ny bebyggelse så att den bidrar till att stärka platsernas karaktär
- Utforma ny bebyggelse omsorgsfullt, exempelvis genom anpassning av uttryck, färgsättning, placering, form, volym och liknande till befintliga förhållanden och platsens kontext. En bedömning ska göras utifrån platsens förutsättningar och värden
- Vid ny exploatering i anslutning till hamnlägen och bodar bör nya byggnader underordna sig platsen och följa gavelbodarnas formspråk
- Värna det småskaliga och öppna odlingslandskapet samt de byggnader och andra spår som vittnar om jordbruket. Brukningsvärd jordbruksmark ska inte exploateras
- Beakta siktlinjer, omkringliggande byggnadsvolymer och landskapsbild vid nybyggnation

Struktur

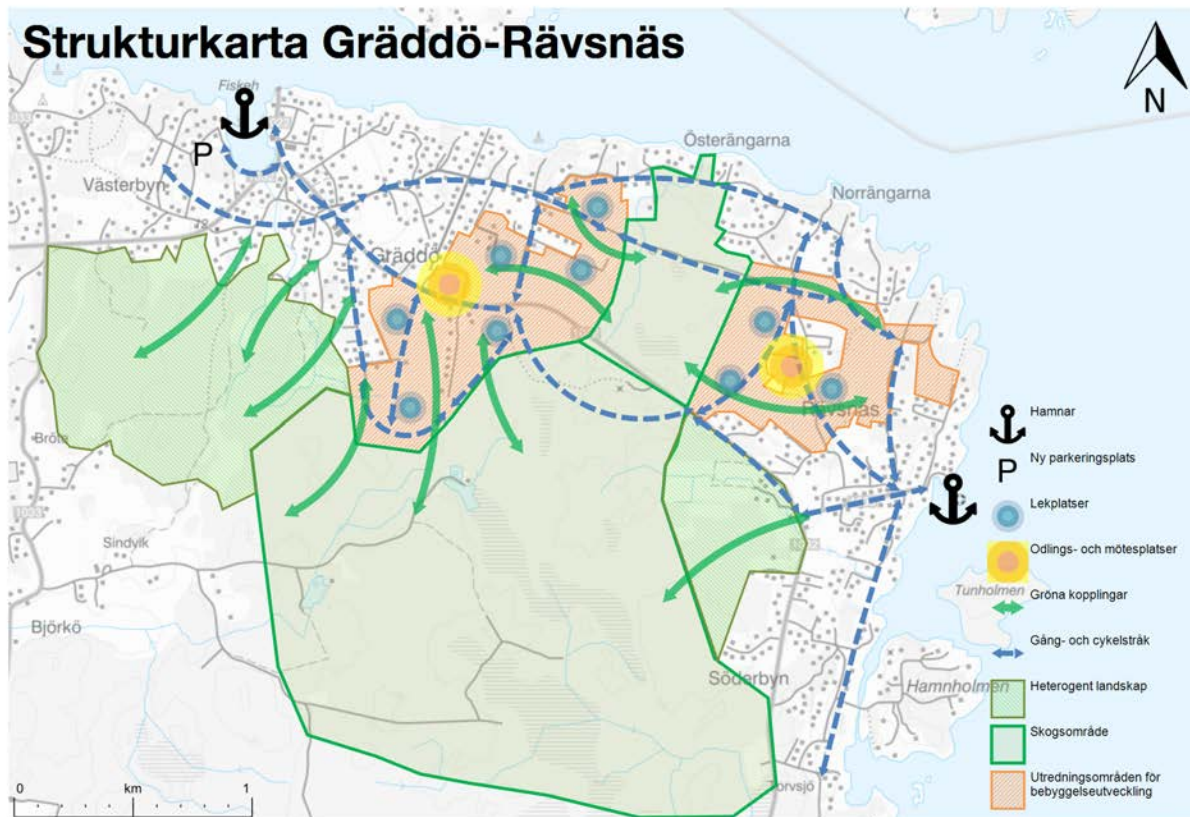
- Utred de plats specifika strukturförutsättningarna i detaljplanprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling och utforma mot bakgrund av dessa utredningar strukturer för bebyggelse, stråk och naturområden som bidrar till att stärka tillgängligheten till grönområden

och viktiga målpunkter, orienterbarhet i orterna och förutsättningarna för ekosystem

- Lokalisera ny bebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse med anpassning till platsens lokala byggtradition, bebyggelsemönster, det omgivande landskapet och terrängen. Utredning och bedömning behöver ske för respektive plats
- Var tomter och vägar ligger, hur nuvarande fastighetsindelning ser ut, vilka byggnadsvolymer som finns och hur de förhåller de sig till varandra bör beaktas
- Beakta beskrivna behov för trafik- och grönstrukturen som beskrivs i förstudien vid kommande planläggning

Boendeformer

- Analysera hur bostadsbestånden bör utvecklas för att bidra till en mer balanserad och yngre demografi med fler barnfamiljer i planprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling, studera storlek, typ och upplåtelseformer
- Använd reglering i detaljplaner för att säkerställa att bostadsutvecklingen inriktas mot en yngre demografi genom bestämmelser om bland annat boende- och tomtstorlek och skapande av nya lekplatser och miljöer som attraherar barnfamiljer
- Använd avtal kopplade till planläggning, såsom markanvisningsavtal, för att rikta bostadsutvecklingen mot en för orterna och kommunen positiv utveckling utifrån bland annat kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning
- Följ kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning vid utveckling av orterna

Figur 14: Strukturkarta för förstudieområdet

Vatten och avlopp (VA)

- Studera behov av VA-kapacitetshöjande åtgärder för de i förstudien utpekade utredningsområdena för bebyggelseutveckling
- Restriktivitet ska gälla för tillkomst av enskilda VA-lösningar för dricks- och spillvattentjänster inom området

Dagvatten-, grundvatten- och skyfallshantering

- Utred dagvatten- och skyfallslösningar i detaljplaneprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling och utforma mot bakgrund av dessa utredningar områden som erforderligt renar och fördröjer dagvatten och säkrar bebyggelseområden inför ett förändrat klimat

- Använd dagvattnet som en resurs för att skapa sociala och ekologiska värden
- Utred upprättande av vattenskyddsområde för grundvattenförekomsten Gräddö

Bebyggelseinriktning

- Planlägg inför all ytterligare bebyggelseutveckling för att omhänderta de samlade behov som beskrivs i förstudien och följa bestämmelserna i PBL
- Utred de utpekade utredningsområdena för bebyggelseutveckling

Infrastruktur

Trafiksäkerhet

- Verka för att hastigheten regleras till 40 km/tim enligt det jämna hastighetssystemet på Rådmansövägen förbi Gräddö. Gestaltningen av vägen bör anpassas för att säkerställa hastighetsefterlevnad och ett lugnt trafiktempo
- Verka för och driv på arbetet för att omvandla Råfnäs Bryggväg till en bygdeväg som gör trafikmiljön säkrare för oskyddade trafikanter
- Verka för att skapa säkra passager på de i förstudien utpekade behovsplatserna och fortsatt utreda platser i behov av säkra passager när orterna utvecklas, passager bör få en hastighetssäkrad utformning

Parkering

- Fortsätt utveckla Råfnäs hamn, och där tillhörande funktioner såsom parkeringsplatser, enligt framtagna och beslutade utvecklingsplaner
- Vid behov nyttja den för parkeringsändamål planlagda mark längs Kvarnuddsvägen väster om Gräddövik
- Beakta behov av parkeringsplatser till hamnen i Gräddö vid utveckling av fastigheter inom 300 meter från hamnområdet
- Fortsätt bevaka behovet av parkeringsplatser, beakta beläggningsgrad och invånarnas synpunkter

Gång- och cykelvägar

- Verka för en gång- och cykelväg längs den statliga vägen Rådmansövägen från Gräddö

mot Södersvik förbi Rådmansö skola

- Utveckla vägvisningen av befintliga gång- och cykelstråk i och mellan orterna
- Fortsätt arbetet med anläggningsstöd för gång- och cykelvägar på landsbygden
- Se över det befintliga, och studera det framtida, gång- och cykelvägnätet för att skapa ett mer sammankopplat enskilt vägnät
- Verka för och driv på arbetet för att omvandla Råfnäs Bryggväg till en bygdeväg som gör trafikmiljön säkrare för oskyddade trafikanter
- Samverka med NVAA vid planering av nya gång- och cykelvägar för att samordna utbyggnad av trafikinfrastruktur och teknisk försörjning

Kollektivtrafik

- Verka för införandet av två dubbelriktade linjer via Gräddö-Råfnäs
- Verka för att Östernäs blir en replipunkt i den regionala planeringen
- Verka för att Gräddö-Råfnäs trafikeras med kollektivtrafik i enlighet med Trafikförvaltningens riktlinjer
- Prioritera bebyggelseutveckling inom 700 meter faktiskt gångavstånd från busshållplats

Trafikstruktur

- Utred de platsspecifika förutsättningarna för att skapa ett sammankopplat och finmaskigt vägnät i och mellan orterna i detaljplaneprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling
- Skapa ett sammankopplat och finmaskigt vägnät i orterna

- Koppla samman missande länkar i vägnätet
- Planera för nya finmaskiga och sammankopplade vägnät när orterna utvecklas
- Samverka med NVAA vid planering av nya vägar för att samordna utbyggnad av trafikinfrastruktur och teknisk försörjning

Kustsamhällen

Hamnar

- Fortsätt arbetet med bryggplanen och de i planen utpekade behoven av åtgärder
- Genomför översyn av över vilka orter, inklusive skärgården, som har behov av en fördjupning av översiktsplanen eller vilka orter som kan hanteras med alternativa planeringsverktyg som till exempel planprogram eller förstudie
- Planera för att flytta bort sophantering från Rävsnäs genom att använda Kapellskärs hamn i stället
- Verka för att formalisera Östernäs som replipunkt i den regionala planeringen, såsom i regionplanen (RUFSS), för att bland annat förbättra möjligheterna för utökad kollektivtrafik på Rådmansö och avlastning av Rävsnäs hamn

Skärgårdssamhälle & replipunkt

- Fortsätt utveckla Rävsnäs hamn enligt antagen utvecklingsplan för att bland annat separera godstransporter från persontransporter
- Utred de platsspecifika förutsättningarna för arkitektur och gestaltning i kommande

detaljplanläggning inför all ytterligare bebyggelseutveckling

Besöksnäring

- Fortsätt genomföra de åtgärder för en stimulerad och utvecklad besöksnäring som beskrivs i kommunens handlingsplan för destinationsutveckling
- Utveckla Rävsnäs hamn genom de åtgärder som beskrivs i utvecklingsplan för Rävsnäs hamn vilket syftar till att bland annat gynna företagare i skärgården
- För dialog med samfällighetsföreningen för Gräddö hamn om hur behovet av båtplatser kan tillgodoses

Socialt liv & aktiviteter

Bad

- Utveckla gång- och cykelvägnätet för att göra de befintliga badplatserna mer tillgängliga
- Bevaka Björkö-Örns badplats i syfte att motverka privatisering av en kommunal badplats
- Bevara alla befintliga allmänt tillgängliga och samfälliga strandområden när orterna utvecklas

Lek

- Stödja anläggande av samfällda lekmiljöer i befintliga områden med kommunala medel genom den så kallade landsbygds- och skärgårdutvecklingspengen för platsutveckling, stöd kan sökas från kommunen som fördelar medel utifrån gällande riktlinjer och villkor
- Planera för nya lekmiljöer när orterna utvecklas, utgå ifrån riktlinjen att lekmiljö ska finnas inom 300 meter från bostaden och studera de platsspecifika förutsättningarna för barn att ta sig från bostaden till lekmiljön
- Studera möjligheterna för att anlägga lekotoper som alternativ till traditionella lekplatser. Lekotoper kan vara billigare och enklare att anlägga, bättre för naturen och klimatet samt identitets- och samhörighetsskapande projekt

Möten

- Studera förutsättningarna för att utveckla de befintliga mötesplatserna till platser där fler kan mötas genom att skapa en större bredd av vistelsevärden
- Verka för att stärka tillgängligheten till mötesplatser genom att skapa säkra passager och stråk
- Studera platser som kan användas till byaodlingar
- Säkra ytor för mötesplatser i kommande planläggning

Natur, klimat & rekreation

Naturområden

- Utred de platsspecifika förutsättningarna gällande naturvärden och grönstruktur i detaljplaneprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling och utforma mot bakgrund av dessa utredningar ny bebyggelse med hänsyn till dessa
- Exploatera inte jordbruksmark och håll kulturlandskapen öppna
- Utformas och placera byggnader så att det bidrar till att stärka områdets karaktär, det vill säga tomter och byggnader ska följa landskapets naturliga höjdvariationer och det ska undvikas att bygga i siktstråk över vatten eller exponerade landskapspartier
- Bilda ett nät av naturområden, grönområden, parker och gröna kilar i syfte att skapa en god spridning av gröna och blå strukturer där ekosystemtjänster nyttjas och utvecklas samt biologiska mångfalden bevaras, utgå från den framtagna strukturkartan i fortsatt planering och exploatering
- Utför naturvärdesinventeringar (NVI) och specifika artutredningar vid kommande exploatering baserat på de områdesförutsättningar som råder på platsen, för att undvika ingrepp i värdefulla naturmiljöer eller att utlösa förbuden i artsyddan

Stränder & skärgård

- Värna strandskyddade områden och bibehåll de befintliga obebyggda strandområdena
- Utveckla tillgången till strandområden genom att bevara och utveckla gröna kopplingar till dem
- Värna riksintressena genom att bevara strandskyddad natur och skapa ett nät av naturområden, grönområden och gröna stråk som bidrar till att bibehålla och utveckla tillgången till naturområden som har betydelse för friluftslivet

Klimat

- Utred dagvatten- och skyfallshantering i detaljplaneprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling
- Studera behovet av åtgärder i befintliga riskområden intill Östersjön
- Bevara all befintlig jordbruksmark och bruka mark som annars lämnas obrukad genom att till exempel skapa tillsammansodlingar som också fungerar som mötesplatser i orterna
- Utred i kommande planläggning vid exploatering hur ekosystemtjänster kan bevaras och utvecklas genom att bland annat tillhandahålla temperaturregulering som kan mildra effekterna av ett varmare klimat

Kommunikation & samverkan

Transparens

- Utveckla nya samarbetsformer som är mer lokalt förankrade där en bredare skara tjänstepersoner medverkar
- Genomför lokalt förankrade planprocesser där samrådsgruppen har möjlighet att yttra sig över framtida exploateringar
- Arbeta med åtgärder som utvecklar transparensen på central nivå

Förutsägbarhet

- Uppdatera planprioriteringen årligen
- Planlägg utvecklingen av orterna för att skapa en förståelse för den större utvecklingen av orterna och skapa önskad förutsägbarhet

Tydlighet

- Utveckla processen för platsutveckling där dialog, samverkan och samarbete med lokalinvånarna är centralt
- Genomför studier och ta fram handlingsplaner för platsutveckling i samfund med lokalsamhället

Exploatering

Karaktär

Utveckling utifrån sin karaktär

I Norrtälje kommuns Översiktsplan 2050 (granskningsförslag) beskrivs det i utvecklingsinriktningen att byar och mindre orter ska kunna utvecklas utifrån sin karaktär och sina förutsättningar. Att olika orter, landsbygden och skärgården ska kunna utvecklas utifrån sin karaktär och sina förutsättningar utgör en av planens fem utvecklingsstrategier.

Historiska orter

Gräddö och Rävsnäs är historiska samhällen som under hundratals år varit platser där människor levt och verkat. För orterna har näringar kopplat till havet, såsom fiske och sjöfart, varit viktiga men även jordbruket har spelat en betydelsefull roll. År 1846 öppnades regelbunden ångbåtstrafik från Stockholm till Norrtälje och från slutet av 1800-talet framåt har orterna utvecklats som platser för sommar- och fritidsbosättningar. Enligt uppgift fanns det år 1936 totalt sex så kallade pensionat i Gräddö och Rävsnäs.

Succesivt under 1900- och 2000-talet har fler fritidshus tillkommit i orterna, endast undantagsvis via planläggning. Gräddö och Rävsnäs är kustsamhällen och hamnarna har utvecklats till livsnödvändiga portar mellan fastlandet och övärlden. Allteftersom orterna utvecklats, dels via exploatering dels via permanentning, samt blivit bytespunkter för skärgårdens bosatta och besökare har kommersiell service tillkommit i form av bland annat café, restaurang och livsmedelsbutik, vilka i sin tur blivit viktiga målpunkter i byarna.

Berättelser och karaktär

Platser bär på berättelser om historiska och geografiska sammanhang. Dessa berättelser kan utläsas i den fysiska miljön och kallas ibland för karaktär. Att något är karaktäristiskt betyder att det är en säregen, utmärkande eller typisk företeelse. För att Gräddö och Rävsnäs ska kunna utvecklas med hänsyn till orternas karaktär behöver platsspecifika karaktäristiska särdrag identifieras, analyseras och säkerställas inför kommande bebyggelseutveckling. Ovan beskrivs en del av den berättelse som behöver utgöra grund för fortsatt planering av orterna.

Karaktärsdrag

Bostäderna i orterna består till stor del av fristående villor i en till två plan med tomter av varierande storlek och form. Små sommarstugor är vanligt förekommande, trähus i klassiska färger såsom röd och gul med sadeltak i tegel. Senare tillskott har introducerat radhusbebyggelse och större villabebyggelse med mer homogena och väl tilltagna tomter. Inslag av ytor kopplat till hamnarna såsom varv och parkeringar finns i båda orter.

De få kvarvarande åkermarkerna och ekonomibygnaderna vittnar om dåtidens jordbruk. Dessa bär på förståelsen för orternas tidiga utveckling där jordbruket var avgörande och utgör också en del av byarnas karaktär. I båda hamnområden finns bebyggelse som är karaktäristisk för orterna. I Rävsnäs är ett exempel på detta fiskebodarna och i Gräddö kan nämnas den lilla stugan vid Gräddö brygga som huserar bryggcaféet.

Dessa är några av de förekommande karaktärsdragen i orterna. För att varje plats ska kunna utvecklas utifrån sina förutsättningar behöver dock den specifika platsen

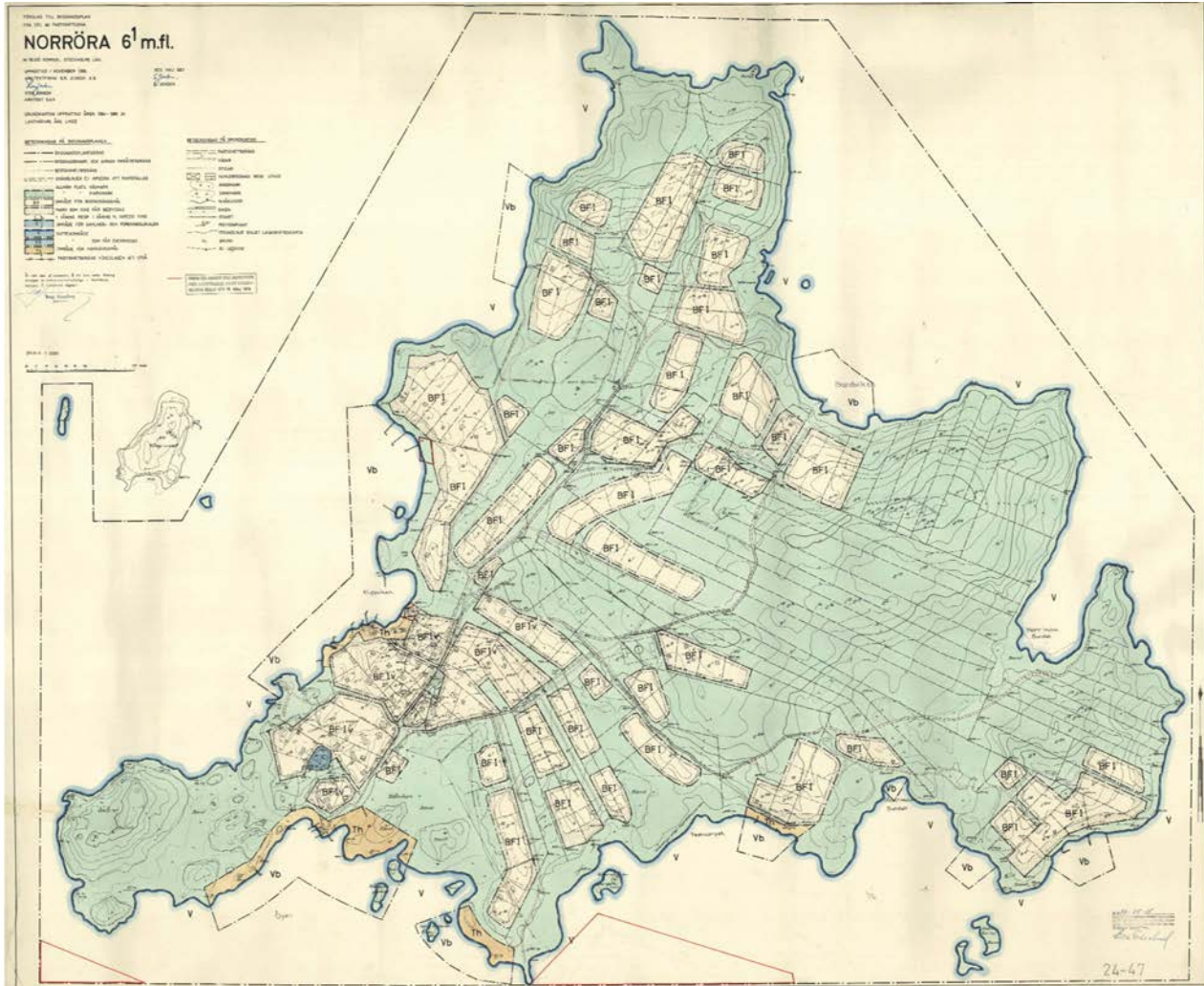
studeras. Orternas karaktär kan endast värnas genom platsspecifik hänsyn och reglering i efterföljande planering.

Vägledning

- Utred de platsspecifika gestaltungsförutsättningarna i detaljplaneprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling och utforma mot bakgrund av dessa utredningar ny bebyggelse så att den bidrar till att stärka platsernas karaktär
- Utforma ny bebyggelse omsorgsfullt, exempelvis genom anpassning av uttryck, färgsättning, placering, form, volym och liknande till befintliga förhållanden och platsens kontext. En bedömning ska göras utifrån platsens förutsättningar och värden
- Vid ny exploatering i anslutning till hamnlägen och bodar bör nya byggnader underordna sig platsen och följa gavelbodarnas formspråk
- Värna det småskaliga och öppna odlingslandskapet samt de byggnader och andra spår som vittnar om jordbruket. Brukningsvärd jordbruksmark ska inte exploateras
- Beakta siktlinjer, omkringliggande byggnadsvolymer och landskapsbild vid nybyggnation

Figur 15: Fiskebodarna i Rävsnäs hamn

Figur 16: Utdrag från byggnadsplan över Norröra (fastlandsdelen) från 1972. I plankartan finns olika användningar såsom de områden som anges som allmänna grönområden, bestämmelser avseende bland annat våningsantal och olika stråk

Struktur

Oplanerad bebyggelsestruktur

Orternas bebyggelsestruktur har under en lång tid vuxit fram genom en lång rad mindre tillägg som tillsammans skapat ett större sammanhängande bebyggelseområde. Då bebyggelseutvecklingen skett med ett eller ett fåtal tomter i taget har det saknats möjlighet att analysera och planera för en struktur som bidrar till ett samhälle som tillgodoser de boendes behov av bland annat tillgänglighet till grönområden och viktiga målpunkter och orienterbarhet i orterna men även ekosystemets behov av konnektivitet och spridningsstråk. Den sporadiska utvecklingen av bebyggelsestrukturen har också försämrat förutsättningarna för en långsiktig och ekonomiskt hållbar utbyggnad av den allmänna va-anläggningen.

Resultatet av att orterna byggts ut med ett fåtal tomter i taget är att bystrukturen till viss del är oåterkalleligt förvanskad. Ett exempel på detta är de tidigare sammanhängande åkermarker som genom succesiv exploatering luckrats upp till små isolerade åkerplättar insprängd i bebyggelsen.

Framtida struktur

Om Gräddö och Rävsnäs fortsätter utvecklas utan en planerad struktur kommer nybyggnationer fortsätta förvanska förutsättningarna för en hållbar bebyggelsestruktur. Dessa strukturer behöver på varje plats studeras och regleras genom detaljplan för att säkerställa ändamålsenliga stråk, förbindelser och markanvändning för framtida generationer. I andra delar av Norrtälje kommun finns goda exempel på byggnadsplaner och detaljplaner som säkerställt strukturer som skapat samhällen som tillgodoser människors och ekosystemets behov.

Vägledning

- Utred de platsspecifika strukturförutsättningarna i detaljplaneprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling och utforma mot bakgrund av dessa utredningar strukturer för bebyggelse, stråk och naturområden som bidrar till att stärka tillgängligheten till grönområden och viktiga målpunkter, orienterbarhet i orterna och förutsättningarna för ekosystem
- Lokalisera ny bebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse med anpassning till platsens lokala byggtradition, bebyggelsemönster, det omgivande landskapet och terrängen. Utredning och bedömning behöver ske för respektive plats
- Var tomter och vägar ligger, hur nuvarande fastighetsindelning ser ut, vilka byggnadsvolymer som finns och hur de förhåller de sig till varandra bör beaktas
- Beakta beskrivna behov för trafik- och gröonstrukturen som beskrivs i förstudien vid kommande planläggning

Boendeformer

Befintligt bestånd och demografi

Bostadsbeståndet i orterna består nästan enbart av villor i äganderättsform, ett fåtal småhus i hyresrättsform finns men utgör en ytterst liten del av beståndet. Utifrån tillgänglig statistik är den folkbokförda befolkningen i orterna äldre än kommunen i stort, och då har kommunen i stort en demografisk utmaning med en stor andel äldre. I Gräddö är ungefär hälften av befolkningen

60 år eller äldre enligt senast tillgängliga statistik från SCB.

Då det endast är möjligt att analysera demografin utifrån folkbokföringsstatistiken finns det ett mörkertal i områden med fritidsboenden. Det finns dock inget som talar för att det mörkertalet skulle innebära att det faktiskt bor en yngre befolkning i orterna.

Demografisk utveckling

Om orterna hade en mer balanserad och yngre demografi skulle det bidra dels till att orterna blir attraktivare för en bredare grupp, dels till en positiv utveckling av kommunen i stort. För att skapa en mer balanserad demografi med en större andel unga vuxna och barn är det önskvärt att utvecklingen av bostadsbeståndet sker planerat och målinriktat, då kanske främst inriktat på att locka fler barnfamiljer.

Flyttkedjor

För att möjliggöra flyttkedjor i orterna där äldre flyttar från sina villor till en hyresrätt eller seniorboende kan tillskott av sådana boenden i orterna vara bidragande. Detta skulle fylla ett behov bland de äldre som efterfrågar sådant boende och önskar bo kvar i den ort de redan bor i. Det är dock inte självklart att de som flyttar in i de tomställda villorna skulle bidra till en yngre demografi. En betydande del av det befintliga beståndet utgörs av relativt små villor eftersom de byggdes som enkla fritidshus. Om sådana bostäder kommer ut på bostadsmarknaden finns det en överhängande risk för att flyttkedjan resulterar i en ökad andel äldre i orterna.

Bostadsförsörjningsinriktning

Utvecklingen av bostadsbeståndet i orterna bör inriktas på att tillskapa bostäder av sådan storlek, typ och

upplåtelseform att inflyttning av barnfamiljer premieras. Bostäderna behöver vara stora nog för att en barnfamilj ska få plats, likaså behöver tomterna vara stora nog för att locka barnfamiljer till orterna. För att unga vuxna med småbarn ska ha råd att flytta till orterna är det angeläget att studera förutsättningarna för ett mer varierat småhusbestånd, till exempel i form av parhus, kedjehus eller radhus, vilket skulle kunna möjliggöra för fler att överväga att flytta till orterna. Det är även angeläget att studera hur ett mer varierat bestånd av upplåtelseformer kan påverka demografin. Det behöver också i detaljplan regleras tillskapandet av sådana boendemiljöer, innehållande till exempel lekplatser, som bidrar till att orterna blir mer barnvänliga.

I alla kommande detaljplaneprocesser bör bostadsförsörjningsanalyser, marknadsanalyser och barnkonsekvensanalyser tas fram i syfte att studera och rekommendera planläggning, inklusive eventuell avtalsupprättning, som bidrar till en för orterna och kommunen positiv befolkningsutveckling utifrån bland annat kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning.

Vägledning

- Analysera hur bostadsbestånden bör utvecklas för att bidra till en mer balanserad och yngre demografi med fler barnfamiljer i planprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling, studera storlek, typ och upplåtelseformer
- Använd reglering i detaljplaner för att säkerställa att bostadsutvecklingen inriktas mot en yngre demografi genom bestämmelser om bland annat boende- och tomtstorlek och skapande av nya lekplatser och miljöer som attraherar barnfamiljer
- Använd avtal kopplade till planläggning, såsom markanvisningsavtal, för att rikta

bostadsutvecklingen mot en för orterna och kommunen positiv utveckling utifrån bland annat kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning

- Följ kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning vid utveckling av orterna

Vatten och avlopp (VA)

Kapacitet i reningsverket och ledningsnätet

Under många år, från början på 2000-talet till och med år 2022, har kommunens begränsning av anslutningar till den allmänna VA-anläggningen i Gräddö-Rävnäs berott på begränsad kapacitet i anslutande reningsverk.

Sedan Kapellskärs utbyggda reningsverk driftsattes under 2021 är reningsverkskapaciteten inte längre något hinder för nya anslutningar. Det nya reningsverket är förberett för de 15 000 personekvivalenter som gällande miljötillstånd tillåter och det finns idag outnyttjad kapacitet. Nu är det istället utbyggnad och anpassning av det befintliga ledningsnätet som kräver en helhetsbild över områdets utveckling. Innan kommunens övergripande planering för utvecklingen i Gräddö och Rävnäs är på plats har det kommunala VA-bolaget (Norrtälje Vatten och Avfall AB) bara möjlighet att bevilja nya VA-anslutningar inom det befintliga verksamhetsområdet.

Pågående utveckling av ledningsnätet

Under hösten 2023 färdigställdes utbyggnad av VA-ledningsnätet kopplat till Kapellskärs reningsverk till cirka 500 fastigheter i Västanvik. Verksamhetsområde för allmänt vatten och avlopp har inrättats i Västanvik så att fastighetsägarna kan ersätta sina enskilda VA-anläggningar genom att i samråd med NVAA ansluta sig till det allmänna ledningsnätet. Under 2024 kommer utbyggnad av VA-ledningsnätet i Åkerö påbörjas, utbyggnaden till de ca 200 fastigheterna i området kommer pågå till i början av 2026. Näst på tur är utbyggnad av ledningsnätet i Västernäs, Östernäs och Uppnäs, projektering av ledningsnätet pågår under 2024 och sedan följer upphandling av entreprenör innan byggnationer kan påbörjas. För de områden som nämnts gäller att kommunfullmäktige fattat beslut om att allmänt VA ska byggas ut i områdena, genom beslut om att inrätta verksamhetsområde för allmänt VA.

Kapacitetshöjande åtgärder

Kapacitetshöjande åtgärder i ledningsnätet är inte möjliga utan en helhetsbild över Gräddö-Rävsnäs utveckling varför kommunens övergripande planering för utvecklingen i Gräddö och Rävsnäs är en förutsättning för en långsiktig och ekonomiskt försvarbar utbyggnad av VA-anläggningen.

I förstudien presenteras de områden som är aktuella att studera för fortsatt bebyggelseutveckling, så kallade utredningsområden för bebyggelseutveckling. För dessa områden kommer bland annat förutsättningarna för VA fortsatt utredas. För att det ska vara möjligt att studera kapacitetshöjande åtgärder behövs en helhetsbild av de föreslagna utredningsområdena för bebyggelseutveckling finnas.

Enskilda VA-lösningar

Ny bostadsbebyggelse som tillkommer i anslutning till befintligt verksamhetsområde för allmänt VA ska anslutas till verksamhetsområdet. Det är inte långsiktigt hållbart att nya bostäder med enskilt VA tillkommer i anslutning till verksamhetsområdet, då detta bidrar till uppkomst av randområden med överhängande risk för VA-problem.

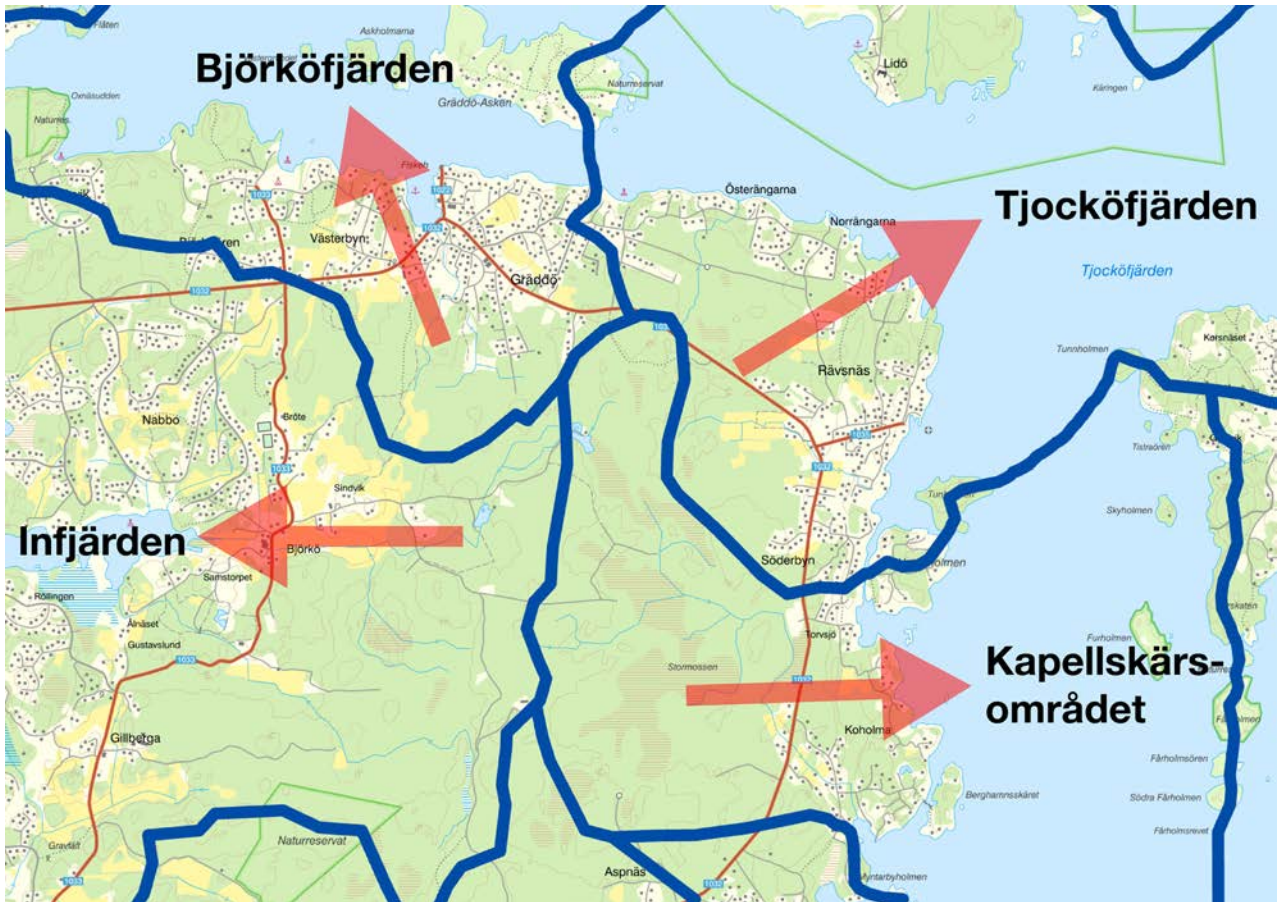
Vägledning

- Studera behov av VA-kapacitetshöjande åtgärder för de i förstudien utpekade utredningsområdena för bebyggelseutveckling
- Restriktivitet ska gälla för tillkomst av enskilda VA-lösningar för dricks- och spillvattentjänster inom området

Dagvatten-, grundvatten- och skyfallshantering

Behov av planerade lösningar

Då orterna utvecklats utan planläggning med ett fåtal tomter i taget saknas genomtänkta lösningar för hur dagvatten och skyfall ska omhändertas. Då denna utveckling har skett under en längre tid har det uppstått dagvatten- och skyfallsproblematik i vissa områden. Om inte dagvatten och skyfall omhändertas på ett planerat sätt riskerar både människor, byggnader, vattendrag

Figur 17: Avrinningsområden och ytvattenförekomster i Gräddö-Rävnäs

och naturen ta skada. Exempelvis har lovgivning med förhandsbesked om enstaka fastigheter per tillfälle lett till att grannfastigheter leder in sitt dagvatten på varandras tomter och den som har sin fastighet längst nedströms översvämmas av grannarnas dagvatten. Detta då det vid prövning förutsätts att varje fastighet omhändertar dess eget dagvatten.

Grundvattenförekomst

Inom Gräddöområdet finns en grundvattenförekomst klassad i VISS (vatteninformationssystem för Sverige) för vattenförvaltningens syften. Grundvattenförekomsten Gräddö har en area på 1 km² och har god kemisk status samt god kvantitativ status. Det finns goda eller mycket goda uttagsmöjligheter i bästa del av grundvattenmagasin.

Att ett område är avgränsat som vattenförekomst innebär att grundvattenförhållandena i området är värda att beskydda. Grundvattenförekomsten Gräddö som används för dricksvattenproduktion skyddas av dricksvattenföreskrifterna. Vattentäkten

har tidvis problem med saltvatteninträngning, speciellt de bergbore brunnarna. Fastigheter inom verksamhetsområdet för allmänna dricksvattentjänster förses med vatten från Norrvatten. I dagsläget har NVAA ingen avsikt att nyttja vattentäkten i Gräddö. Ur ett långsiktigt beredskapsperspektiv är det ändå angeläget att skydda täkten. Prioritet bör ligga på att upprätta ett vattenskyddsområde för grundvattenförekomsten Gräddö. Dricksvatten är ett av våra viktigaste livsmedel och utan erforderligt skydd av täkten kan den långsiktiga dricksvattenförsörjningen till orten äventyras.

Miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten

Gräddö-Rävnäs är uppdelat i fyra avrinningsområden som leder till fyra ytvattenförekomster; Björköfjärden (WA12895460), Tjocköfjärden (WA77046690), Kapellskärsområdet (WA56092174) och Infjärden (WA48018712) (se Figur 17).

Samtliga ytvattenförekomster i området har måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status (se Tabell 1).

Ytvattenförekomst	Ekologisk status	Kemisk status
Björköfjärden	Måttlig	Uppnår ej god
Tjocköfjärden	Måttlig	Uppnår ej god
Kapellskärsområdet	Måttlig	Uppnår ej god
Infjärden	Måttlig	Uppnår ej god

Tabell 1: Statusklassning för vattenförekomsterna vid Gräddö-Rävsås enligt VISS 2024-07-11

Kvalitetskrav är att nå god ekologisk status till år 2027, med undantag för kvalitetsfaktorn näringsämnen och växtplankton, för samtliga vattenförekomster förutom Björköfjärden som har tidsfrist till år 2039. Den ekologiska statusen har bedömts till måttlig med tillförlitlighet 1 (låg) i Tjocköfjärden, Kapellskärsområdet och Infjärden, där klassningen baseras på miljökonsekvenstypen övergödning. Påverkanskällor är bland annat jordbruk, transport och infrastruktur, avloppsanläggning och enskilda avlopp. Björköfjärden har bedömts med tillförlitlighet 3 (hög) och baseras även där på miljökonsekvenstypen övergödning. Björköfjärden uppnår inte kraven för god ekologisk status avseende fysikaliska-kemiska kvalitetsfaktorer för övergödning på grund av påverkan från omgivande vatten/diffusa källor, jordbruk, transport och infrastruktur.

Kvalitetskrav för kemisk status är god kemisk ytvattenstatus till år 2027 med undantag för bromerad difenyleter, kvicksilver och kvicksilverföreningar i samtliga ytvattenförekomster. Den sammanvägda bedömningen för statusen av alla prioriterade ämnen resulterar i att god kemisk status inte uppnås i vattenförekomsterna

vilket orsakas av att gränsvärdena för de prioriterade ämnena kvicksilver (Hg) och polybromerade difenyleterar (PBDE) överskrids. Medräknas inte de så kallade "överallt överskridande prioriterade ämnen", Hg och PBDE, i statusbedömningen av vattenförekomsterna så bedöms de ha "God kemisk status".

Vid exploatering ska det säkerställas att exploateringsåtgärderna inte bidrar till ett överskridande av miljökvalitetsnormer (MKN). Förändringar av mark- och vattenanvändningen kan komma att påverka vattenvolymer, flödes hastighet och föroreningshalter i dagvattnet till följd av hårdgörande av ytor. Många gånger krävs det någon form av rening och fördröjning av dagvattnet innan det når vattenförekomst. Därför är det viktigt att i tidigt skede planera för ändamålsenlig dagvattenhantering, till exempel genom att planlägga för allmän platsmark som behövs för renings- och fördröjningsåtgärder. Den föroreningsbelastning som förväntas uppkomma efter exploatering måste beaktas i relation till recipienternas sårbarhet och nuvarande status samt MKN.

Genom en god fysisk planering kan exploaterings effekter i stället bli en resurs, till exempel genom öppna dagvattenlösningar som dagvattenparker vilket tillför sociala och biologiska värden till området samtidigt som det renar vattnet.

Samtliga ytvattenförekomster i området Gräddö-Rävnäs uppnår ej god ekologisk status på grund av övergödning där påverkanskällor är enskilda avlopp, jordbruk samt diffusa källor/omgivande vatten. De dagvattenlösningar som planeras för området bör därmed vara recipientspecifika och utformade för att rena dagvattnet från näringsämnen så som fosfor och kväve.

Grundvattenförekomsten används som dricksvattenproduktion i detta område och det är särskilt viktigt att känna till inflödesområden till grundvattenförekomsten för att kunna göra en bedömning om åtgärderna och huruvida dagvatten från exploatering riskerar att förorena grundvattenförekomsten.

Vägledning

- Utred dagvatten- och skyfallslösningar i detaljplaneprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling och utforma mot bakgrund av dessa utredningar områden som erforderligt renar och fördröjer dagvatten och säkrar bebyggelseområden inför ett förändrat klimat
- Använd dagvattnet som en resurs för att skapa sociala och ekologiska värden
- Utred upprättande av vattenskyddsområde för grundvattenförekomsten Gräddö

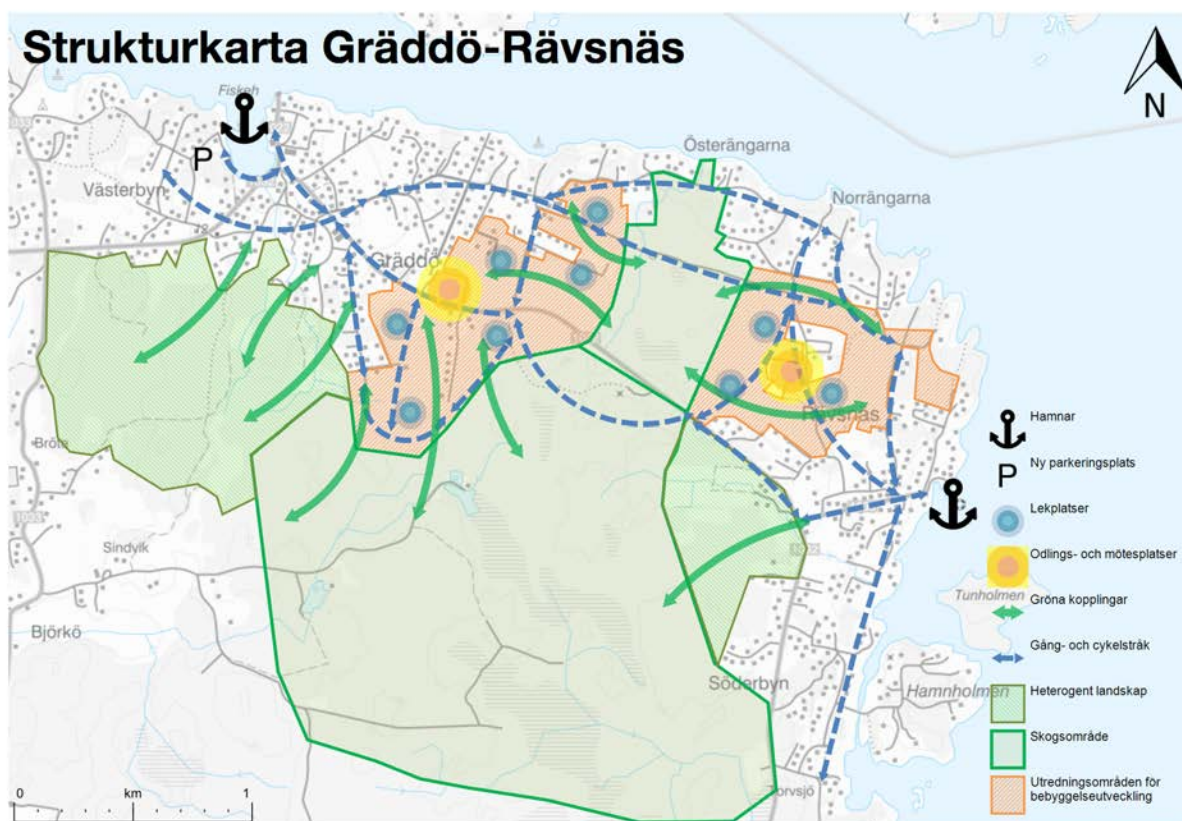
Bebyggelseinriktning

Planläggning

Enligt Översiktsplan 2050 (granskningsförslag) är orterna Gräddö och Rävnäs sammanhängande bostadsbebyggelse i ett område med expansiv landsbygd. Utveckling av orterna innebär ny bebyggelse inom eller i anslutning till sammanhängande bostadsbebyggelse i expansiv landsbygd vilket, enligt Översiktsplan 2050, betyder att planläggning ska föregå ny bebyggelse (huvudbyggnad för ny bostad eller ny verksamhet) i huvudregel.

Att ett område är ett expansivt landsbygdsområde innebär att det råder ett högt bebyggelsestryck och tillkommande bostäder eller andra funktioner kan kräva gemensamma anordningar (till exempel vägar, VA, hantering av dagvatten eller grönytor). Frågor behöver därför hanteras i ett sammanhang.

Enligt 4 kap. 2 § plan- och bygglagen (2010:900) ska kommunen med en detaljplan pröva ett mark- eller vattenområdes lämplighet för bebyggelse och byggnadsverk samt reglera bebyggelsemiljöns utformning för ett nytt byggnadsverk som kräver bygglov om det råder stor efterfrågan på området för bebyggande. Det finns i lagen undantag till detta plankrav såsom om åtgärden handlar om byggnation på en så kallad lucktomt eller om detaljplanen inte skulle

Figur 18: Strukturkarta för Gräddö-Rävsån

ha något mervärde, vilket inte är fallet för Gräddö och Rävsån.

Genom planläggning omhändertas bland annat de i förstudien utpekade behoven sett till karaktär, struktur, boendeformer, VA, dagvattenhantering, infrastruktur, socialt liv, rekreation, natur och klimat. Planläggning innebär också, till en större utsträckning än för förhandsbesked, att sakägare involveras i processerna. Planläggning innebär en förutsägbarhet vilket är önskvärt utifrån flera perspektiv såsom VA-kapacitet och trafikgenerering. Fortsatt utveckling utan planläggning riskerar att omöjliga en tillväxt på längre sikt då områden kan göras olämpliga på grund av brist på erforderliga utredningar och planering. Exempelvis kan VA-ledningar och vägar underdimensioneras då endast en bråkdel av kommande bebyggelseutveckling kan hanteras i respektive förhandsbesked.

Utredningsområden för bebyggelseutveckling

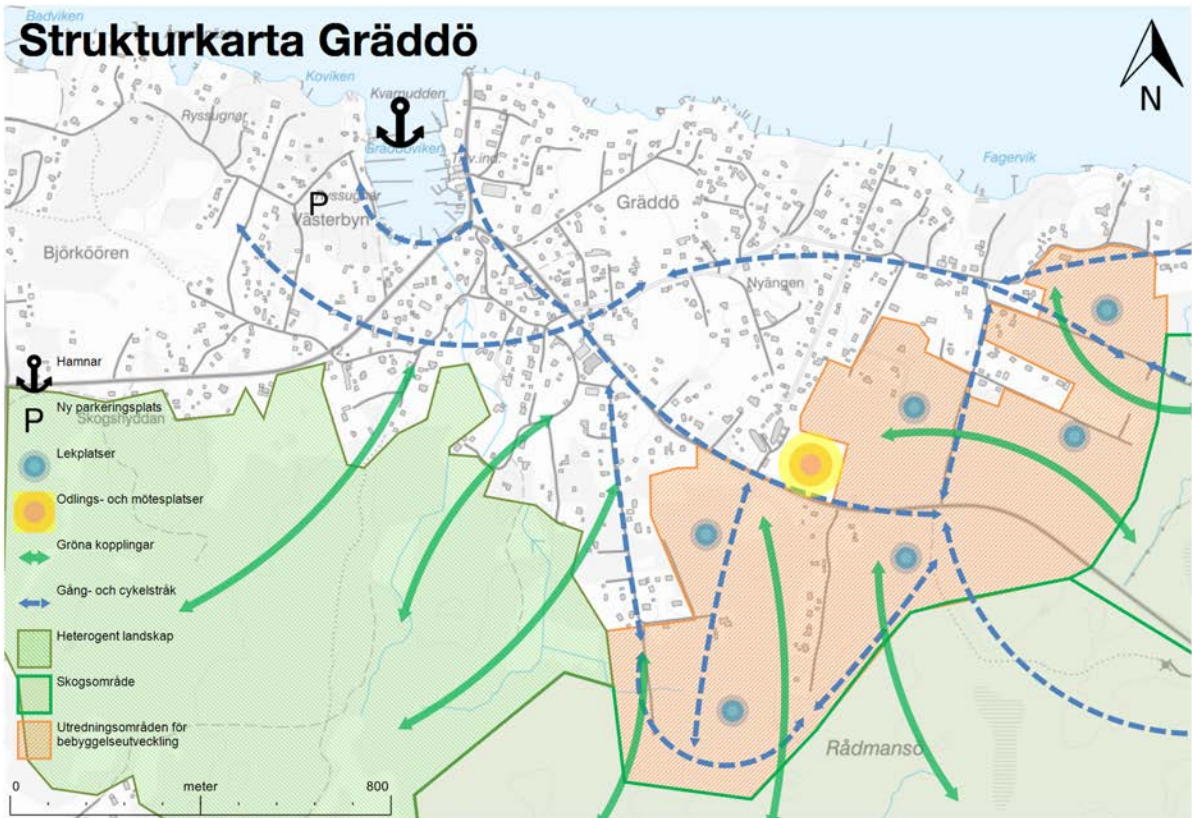
För orterna har utredningsområden för bebyggelseutveckling tagits fram. Dessa är utifrån de förutsättningar som studerats i denna förstudie de områden som kan komma att vara aktuella för bebyggelseutveckling. För områdena kommer

ytterligare studier behövas för att avgöra exakt till vilken grad det är lämpligt att exploatera områdena. För utredningsområdena kommer hänsyn beskriven i denna förstudie tas för att utveckla område på ett lämpligt sätt. Utredningsområdena, med andra ytor, länkar och platser av betydelse för orternas utveckling, redovisas i strukturkartan.

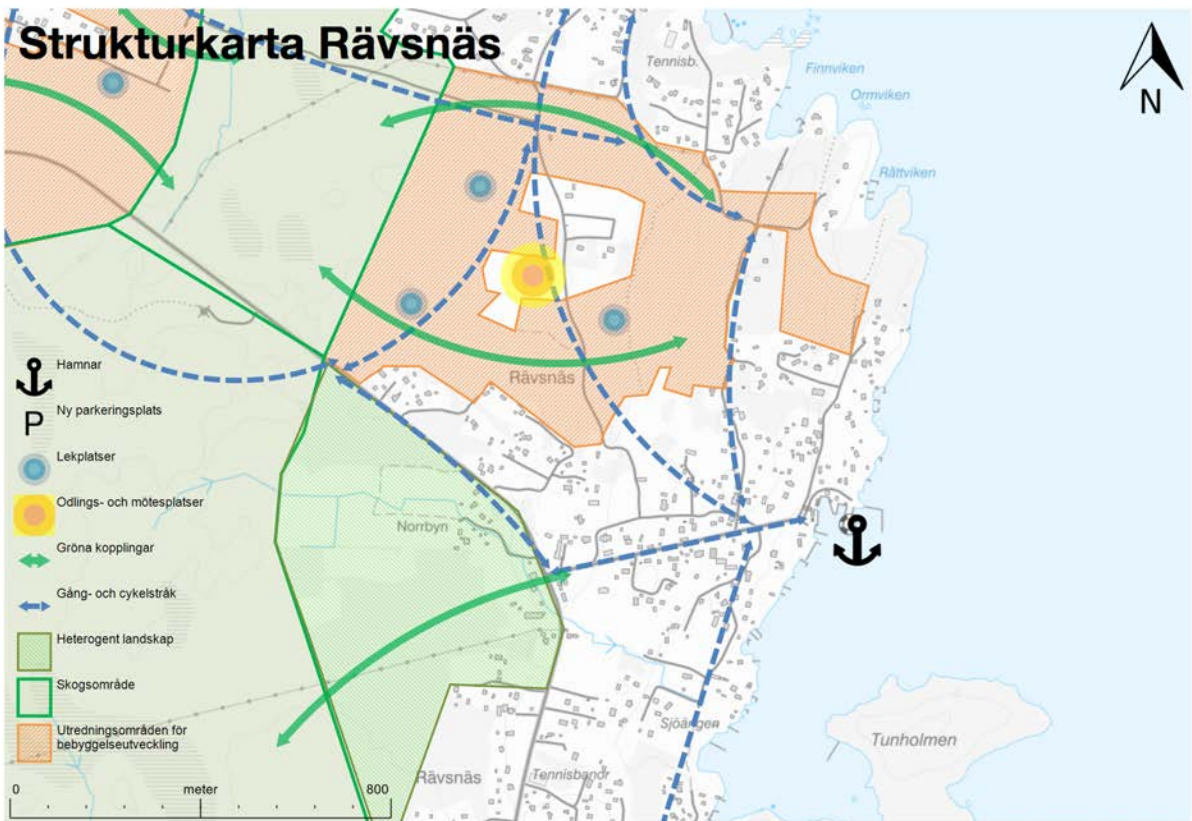
Sammantaget kan de utpekade utredningsområdena för bebyggelseutveckling resultera i omkring 200 till 300 nya bostäder. Området vid Gräddö kan omfatta omkring 125 till 175 nya bostäder och områden vid Rävsån 75 till 125 nya bostäder. Uppskattningarna är gjorda med en befintlig byggnadsplan i området som referens. Schabloner för antal bostäder per kvadratmeter enligt referensplanen appliceras på utredningsområdena för att uppskatta antalet tillkommande bostäder.

Vägledning

- Planlägg inför all ytterligare bebyggelseutveckling för att omhänderta de samlade behov som beskrivs i förstudien och följa bestämmelserna i PBL
- Utred de utpekade utredningsområdena för bebyggelseutveckling

Figur 19: Strukturkarta för Gräddö-Rävsnäs i Gräddö

Figur 20: Strukturkarta för Gräddö-Rävsnäs i Rävsnäs

Infrastruktur

Trafiksäkerhet

Hastighet

Trafikverket är väghållare för väg 1032 Rådmansövägen som utgör huvudväg på norra Rådmansö genom Gräddö och Rävsnäs. Vägen är cirka 7 meter bred och trafikflödet uppgår till strax över 2 000 fordon per årsmedeldygn med mycket högre nivåer under sommartid. Bashastigheten 70 km/tim gäller förutom genom Gräddö där hastigheten är reglerad till 50 km/tim. Genom de samtal med invånare som genomförts angav flera att de upplever trafiksäkerheten som otrygg.

Då gångbanan är smal genom Gräddö och många oskyddade trafikanter gör anspråk på vistelse i gaturummet både längsmed och över vägen, särskilt sommartid, bör hastigheten regleras till 40 km/tim enligt det jämna hastighetssystemet. Detta rimmar även väl med att myndigheten Trafikanalys har föreslagit att 40 km/tim ska ersätta 50 km/tim som bashastighet i tätort. En lägre hastighet kommer verka positivt för både den objektiva och upplevda trafiksäkerheten i Gräddö.

Räfsnäs Bryggväg

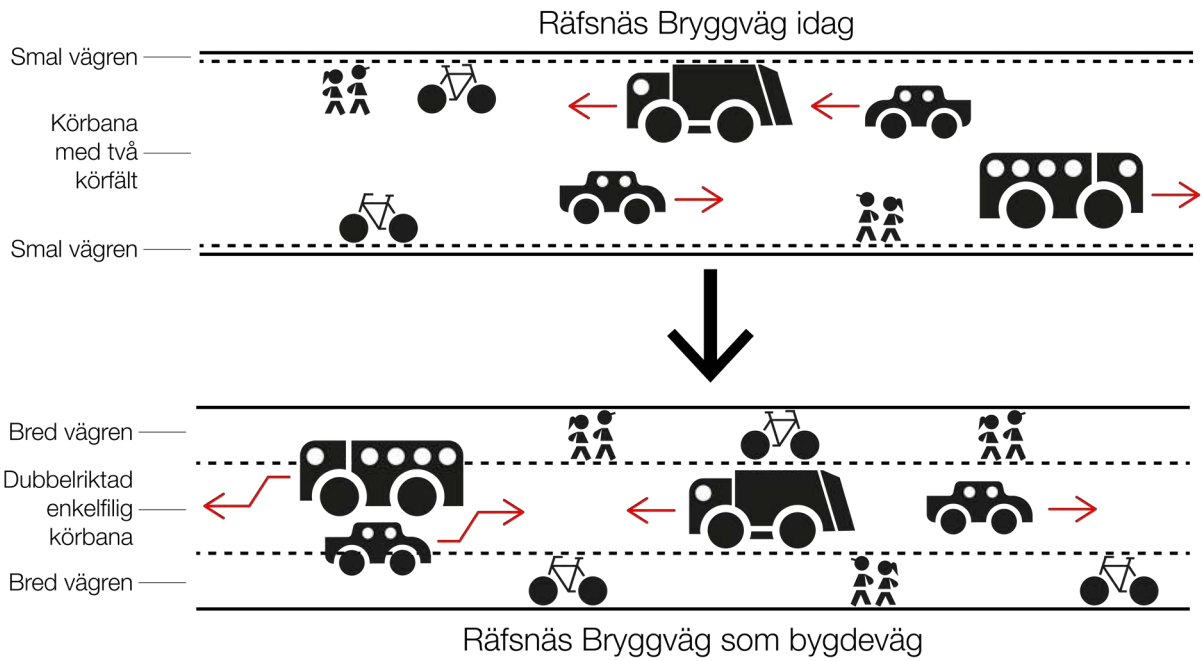
Av medborgardialogen och från övrigt håll framgår det att Räfsnäs Bryggväg har problem med en del tung trafik som delar ytor med oskyddade trafikanter och i syfte att åstadkomma en mer säker trafikmiljö verkar kommunen

för att göra om vägen till en så kallad bygdeväg (även kallad bymiljöväg). Detta är även medtaget i uppdateringen av kommunens gång- och cykelprogram för landsbygden där åtgärden är namngiven.

En bygdeväg är en befintlig väg som målas med bredare vägren och skyltas så att det blir tydligare för alla trafikanter att de måste samsas om utrymmet och ta hänsyn till varandra. Bygdevägen består av en dubbelriktad körbana i mitten, så smal att två bilar inte kan mötas på den, och en vägren på varje sida. Vid möte mellan motorfordon får vägrenen användas tillfälligt av fordonen – om det kan ske utan fara. Vägrenen är bredare än vanligt så att de oskyddade trafikanterna förfogar över en tydligare plats. Vägrenen ska användas av gående, cyklister, mopedister och ryttare.

Syftet med bygdevägar är att fotgängare och cyklister ska få en tydligare och bättre trafikmiljö samt förbättrad framkomlighet. Med bygdevägar skapas trafikmiljöer där cyklister och oskyddade trafikanter har lika stor rätt som bilister att vara på vägen.

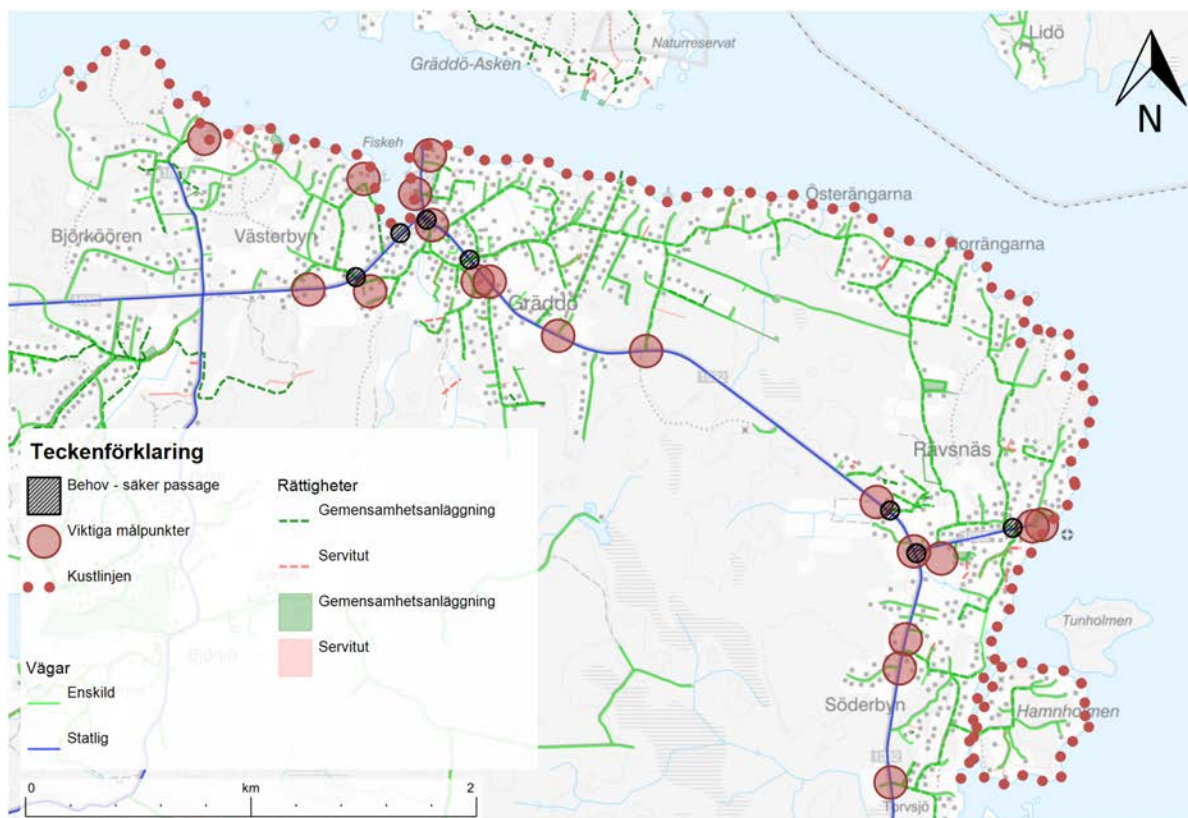
Trafikverket är väghållare för Räfsnäs Bryggväg (väg 1035). Trafikverket kan i dialog med kommun och lokalinvånare driva processen för att omforma vägen till bygdeväg. Kommunen bör fortsatt verka och driva en dialog för att så snart som möjligt göra Räfsnäs Bryggväg till en bygdeväg.

Figur 21: Konceptbild för Räfsnäs Bryggväg idag och som bygdeväg

Figur 22: Bygdeväg i Stjärnsund, Hedemora kommun, Dalarnas län (bild från [Google Street View](#))

Figur 23: Kartläggning av målpunkter, vägnät och platser i behov av säker passage översiktligt

Säkra passager

Vägar som skär genom samhällen kan skapa barriärer mellan bostaden och viktiga målpunkter i vardagen men även mellan grannar. För att minimera barriärpåverkan i Gräddö och Rävsnäs bör nya säkra passager tillkomma på platser där behoven att korsa vägen är stort.

För att identifiera på vilka platser behovet av dessa passager är stort är den lokala kunskapen viktig att ta del av. Genom medborgardialogen genomförd i processen för denna förstudie går det att utläsa vissa platser som bedömts ha behov av säkra passager enligt dialogdeltagare. En sådan plats är Rådmanövägen vid ICA i Gräddö, här efterfrågas ett övergångsställe för att säkrare ta sig över vägen till och från butiken. Butiken är en viktig målpunkt i orten och det är logiskt

att dialogdeltagare lyfter detta som en plats i behov av säkrare passager.

På översiktlig nivå går det att analysera trafikinätet och viktiga målpunkter i orterna för att identifiera platser som bedömningsvis är i behov av säkrare passager. I figurerna nedan redovisas en kartläggning av målpunkter tillsammans med vägnätet i orterna och utifrån kombinationen av dessa identifieras potentiella platser i behov av en säker passage. Målpunkterna utgörs av livsmedelsbutik, restaurang, café, en större kommunala badplats, busshållplatser, hamnar, bygdegårdar och förskola. Längs kustlinjen finns ett flertal av målpunkter såsom mindre badplatser och bryggor.

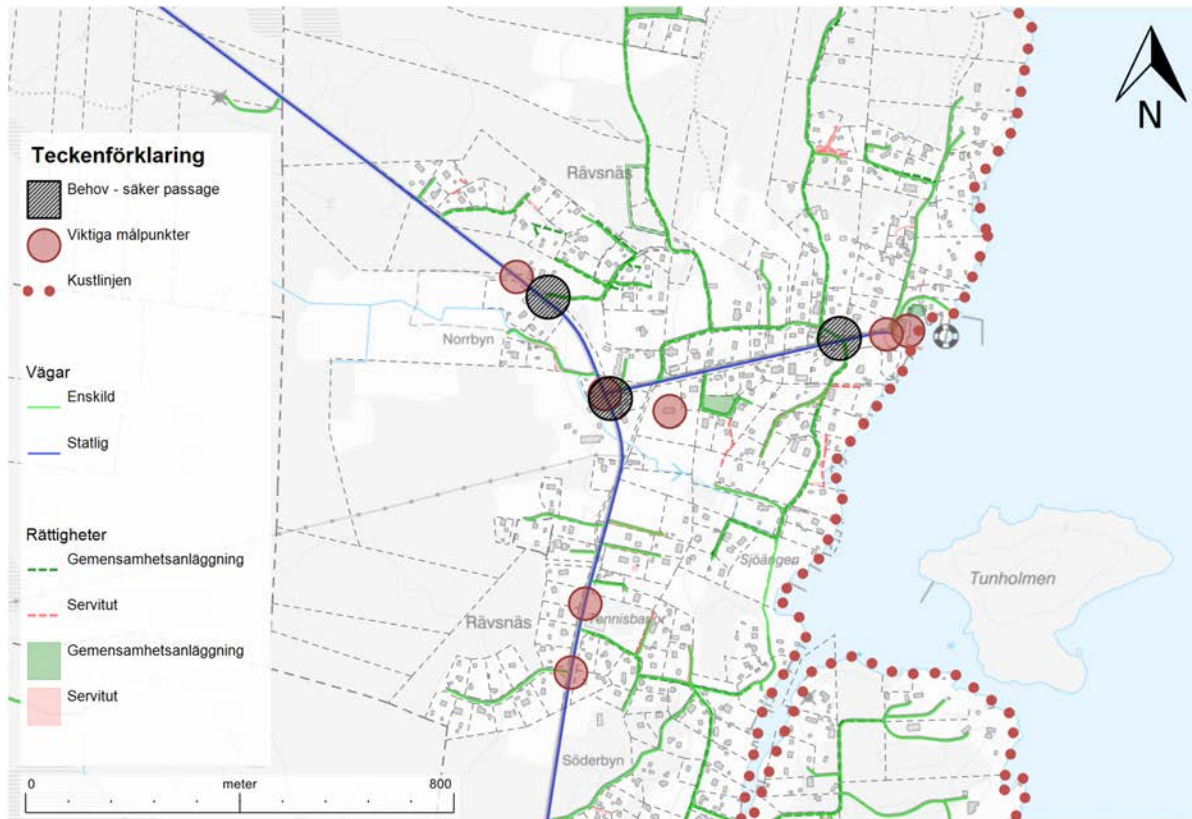
Figur 24: Kartläggning av målpunkter, vägnät och platser i behov av säker passage i Gräddö

I Gräddö är förskolan, matvarubutiken, återvinningsstationen, restaurangen, bygdegården, gästhamnen, de två caféerna och den kommunala badplatsen Björkö Örn målpunkter viktiga att kunna gå eller cykla till säkert. Även målpunkter längs kustlinjen såsom badplatserna vid Kvarnudden, Fredagsvägen och Fagervik är viktiga att kunna ta sig till säkert. De busshållplatser som finns i orten är också viktiga att nå.

Mot hänsyn till dessa målpunkter och de stråk som finns i orten kan fyra platser i behov av säker passage identifieras. Dessa är korsningarna Östra byvägen – Rådmansövägen, Tornvillavägen – Gräddö varvsväg – Rådmansövägen, Västerbyvägen – Gräddö byväg – Rådmansövägen samt en plats just söder om Gräddövikens där gångbanan slutar. Rådmansövägen är den främsta barriären i orten men viken har också en separerande funktion. Gräddö kan delas in i tre delområden; Gräddö östra (områden norr om Rådmansövägen öster om Gräddövikens), Gräddö västra (områden norr om Rådmansövägen väster om

Gräddövikens) och området söder om Rådmansövägen. Längs Rådmansövägens södra sida från ICA till Gräddövikens finns en gångbana som möjliggör för säkrare resor längs vägen.

Genom att skapa en säker passage där Östra byvägen korsar Rådmansövägen kan boende i Gräddös östra delar ta sig säkert till de målpunkter som finns söder om Rådmansövägen såsom ICA, restaurangen, återvinningsstationen och förskolan men möjliggör även för boende söder om Rådmansövägen att ta sig till platser längst kustlinjen på ett mer säkert sätt. Korsningen Tornvillavägen – Gräddö varvsväg – Rådmansövägen har en form av passage redan idag, för att binda ihop området söder om Rådmansövägen med hamnen och busshållplatsen som finns där skulle det utifrån ett trafiksäkerhetsperspektiv vara önskvärt att göra passagen mer säker genom en mer hastighetssäkrad utformning. Där gångbanan längs Rådmansövägen slutar i höjd med Gräddövikens kan en säker övergång skapas för att skapa en gen väg från

Figur 25: Kartläggning av målpunkter, vägnät och platser i behov av säker passage i Rävsnäs

östra och södra delar av Gräddö till de västra delarna och Kvarnudden. En säker passage i korsningen Västerbyvägen – Gräddö byväg – Rådmansövägen skapar en viktig övergång från de västra delarna till förskolan och området söder om Rådmansövägen samt i kombination med en säker passage vid Östra byvägen – Rådmansövägen skapas en lång säker väg från de östra delarna, genom delarna söder om Rådmansövägen, vidare till de västra delarna.

I Rävsnäs är hamnen, restaurangen och bygdegården viktiga att kunna gå eller cykla till säkert. Även målpunkter längs kustlinjen såsom badplatser och bryggor viktiga att kunna ta sig till säkert. De busshållplatser som finns i orten är också viktiga att nå.

Mot hänsyn till dessa målpunkter och de stråk som finns i orten kan tre platser i behov av säker passage identifieras. Dessa är korsningarna Rävsnäs Bryggväg – Rådmansövägen, Norrängsvägen – Solviksvägen – Rävsnäs Bryggväg och Rävsnäs Bryggväg – Rådmansövägen.

Rävsnäs Bryggväg separerar orten i en norra del och en södra del. Rådmansövägen skär inte igenom orten men skapar en barriär mot det mestadels bevarade naturområdet som ligger in mot land.

Genom att skapa en säker passage i korsningen Rävsnäs Bryggväg – Rådmansövägen kopplas Rävsnäs Bryggväg ihop med det större skogsområdet, Rävsnäs Bryggväg är en central väg genom Rävsnäs som flera andra vägar ansluter till. Att koppla samman vägen med skogsområdet på ett säkert sätt möjliggör för många av de boende i orten att ta sig till skogsområdet. Passagen skapar också en mer säker koppling till busshållplatserna vid korsningen. En mer säker passage vid korsningen Norrängsvägen – Solviksvägen – Rävsnäs Bryggväg kopplar samman de norra och södra delarna av Rävsnäs och områdena vidare från dem vilket bidrar till att skapa ett mer sammanhängande samhälle. Korsningen Rävsnäs Bryggväg – Rådmansövägen kopplar samman ett stråk från norra Rävsnäs över Rådmansövägen vilket tillgängliggör en busshållplats, skapar en länk till det

större skogsområdet och kan utgöra en länk i en cykelled mellan Rävsnäs och Gräddö.

Dessa utpekade behovsplatser i orterna är inte en uttömmande lista, andra platser kan visa sig vara i behov av säkra passager. Detta behöver studeras när orterna utvecklas, sådana utredningar kan utföras i och med framtida planläggning.

Vägledning

- Verka för att hastigheten regleras till 40 km/tim enligt det jämna hastighetssystemet på Rådmansövägen förbi Gräddö. Gestaltningen av vägen bör anpassas för att säkerställa hastighetsefterlevnad och ett lugnt trafiktempo
- Verka för och driv på arbetet för att omvandla Rävsnäs Bryggväg till en bygdeväg som gör trafikmiljön säkrare för oskyddade trafikanter
- Verka för att skapa säkra passager på de i förstudien utpekade behovsplatserna och fortsatt utreda platser i behov av säkra passager när orterna utvecklas, passager bör få en hastighetssäkrad utformning

Parkering

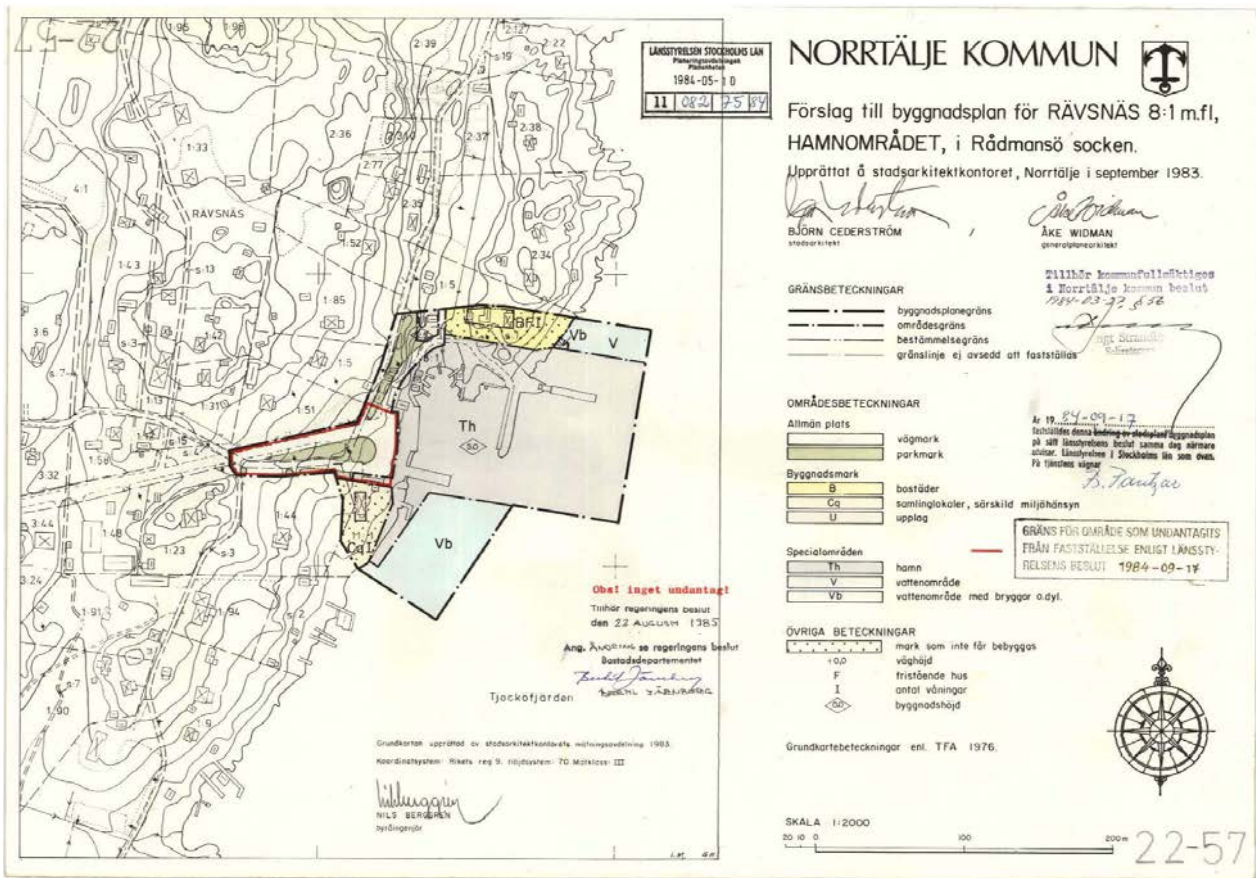
Lokalisering

En parkeringsplats har inget syfte i sig, utan endast en funktion för den verksamhet eller användning som parkeringen tjänar. Butiker behöver parkeringar för kunder och anställda, bostäder behöver parkering för boende och besökare. För att parkeringsplatser ska användas för det avsedda syftet är lokalisering av parkering av avgörande betydelse. En parkeringsplats som ligger för långt ifrån den avsedda användning den ska tjäna kommer inte att användas i det syftet och riskerar i stället att bli oanvända och otrygga platser.

De kommunala fastigheterna Gräddö 2:41-43 föreslås av dialogdeltagare delvis användas för att anlägga parkeringsplatser till Gräddö hamn. Dessa fastigheter ligger som närmast omkring 900 meter gångavstånd från hamnen i Gräddö. Detta är ett ansenligt avstånd för en parkering att placeras från den användning som parkeringen ska tjäna. Kommunen bedömer att en parkering här inte har de geografiska förutsättningarna för att kunna tjäna hamnens funktion. Parkeringsanvändning kopplat till hamnen kommer inte prövas för dessa fastigheter.

Rävsnäs

I medborgardialogen framförs bland annat att det finns en oklarhet över planbestämmelser vid parkeringen

Figur 26: Plankarta för byggnadsplan för Rävsnäs 8:1 med flera, Hamnområdet

närmast hamnen. Gällande byggnadsplan för hamnen (byggnadsplan för Rävsnäs 8:1 med flera, Hamnområdet, i Rådmansö socken) anger för området där parkeringen ligger vid Rävsnäs Bryggväg allmän plats – vägmark och allmän plats – parkmark på ett sätt som skapar en vändplats kring en parkyta vid hamnen. I plankartan är gränsen mellan vägmark och parkmark ej avsedd att fastställas, vilket innebär att det finns en flexibilitet över hur den exakta gränsen mellan användningarna kan se ut. Mot bakgrund av detta bedöms parkeringarna som planerliga och det finns ingen anledning att se över planläggningen i detta område av den anledningen.

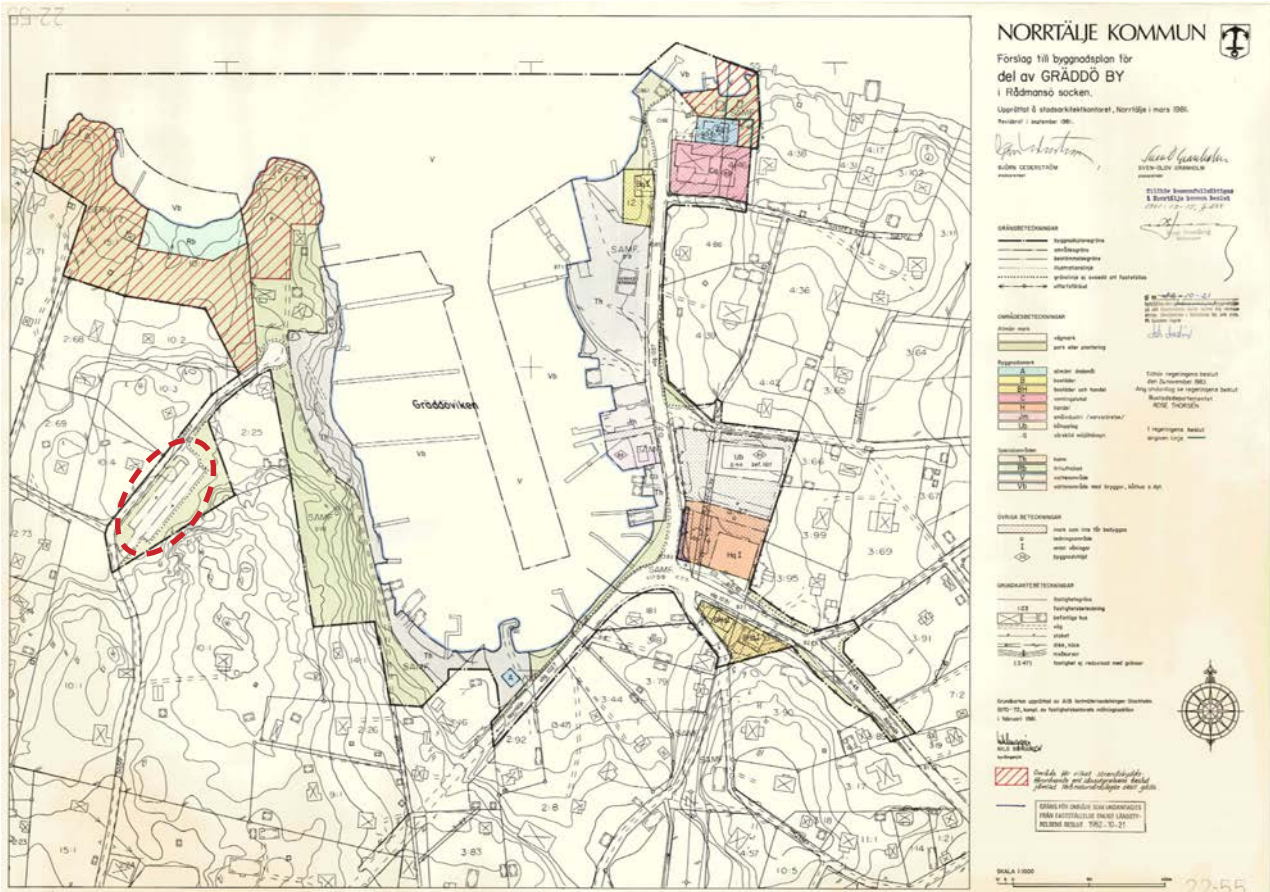
I arbetet med utvecklingen av hamnen ingår bland annat att se över parkeringsplatserna i hamnområdet. I framtagna Utvecklingsplan för Rävsnäs hamn (2021) beskrivs hur kommunen kommer utveckla hamnen och tillhörande funktioner såsom parkeringsplatser.

Kommunen ser inte ett behov att utöka parkeringsplatserna utöver de som tillkommer i och med att utvecklingsplanen förverkligas. Beläggning på den större parkeringen vid Rådmansövägen motiverar inte ytterligare parkeringsplatser, inte heller visar inkomna klagomål på att ett sådant behov föreligger.

Gräddö

För att utveckla parkeringsplatsbeståndet vid Gräddö hamn behöver platser för tillkommande parkeringsplatser identifieras. Som beskrivet ovan är fastigheterna Gräddö 2:41-43 på ett för långt avstånd från hamnen för att kunna ses som ett lämpligt alternativ. I jämförelse är den större parkeringen i Rävsnäs lokaliserat på ett gångavstånd om cirka 450 meter från Rävsnäs hamn.

Ett område väster om Gräddövikens längs Kvarnuddsvägen är sedan tidigt 1980-tal planlagt

Figur 27: Plankarta till byggnadsplan för del av Gräddö by. Planlagd yta för parkering markerat med röstreckad ring

för parkeringsändamål. Den planlagda parkeringen ligger cirka 140 meter gångavstånd till närmsta brygga. Uppskattningsvis skulle parkeringsplatsen här kunna inrymma åtminstone 50 parkeringsplatser. Parkeringsplatsen är av allt att bedöma optimal som parkering till hamnen. Med det kommunala planmonopolet kan kommunen möjliggöra för att utveckla kommunen genom planläggning. I detta fall är parkeringsändamålet möjliggjort i gällande plan. Fastigheten där parkeringen är planerad på är inte kommunalägd.

På Gräddövikens östra sida finns flera mestadels obebyggda fastigheter utan huvudbyggnad som ligger utanför planlagt område som, till skillnad från Gräddö 2:41–43, har geografiska förutsättningar för att utgöra parkeringsplatser till hamnen. Dessa är till exempel Gräddö 3:64, 3:146–149 och 4:36. Dessa fastigheter ligger inom 300 meters gångavstånd till hamnen. För att nyttja parkeringar på dessa fastigheter kommer mindre

vägar såsom Norrbacksvägen, Skepparvägen och/eller Svaluddsvägen behöva användas, vilket inte är optimalt men då andra tänkbara alternativ intill större vägar inom tillräcklig närhet till hamnen är exploaterade är det dessa lokaliseringar som återstår.

Vägledning

- Fortsätt utveckla Rävsnäs hamn, och där tillhörande funktioner såsom parkeringsplatser, enligt framtagna och beslutade utvecklingsplaner
- Vid behov nyttja den för parkeringsändamål planlagda mark längs Kvarnuddsvägen väster om Gräddövik
- Beakta behov av parkeringsplatser till hamnen i Gräddö vid utveckling av fastigheter inom 300 meter från hamnområdet
- Fortsätt bevaka behovet av parkeringsplatser, beakta belägningsgrad och invånarnas synpunkter

Gång- och cykelvägar

Längs statliga vägar

Det saknas gång- och cykelvägar på statlig väg mellan Gräddö och Rävsnäs och till Rådmansö skola. I Gräddö och utmed den statliga vägen Rådmansövägen finns en smal gångbana genom ortstrukturen. Passager som korsar Rådmansövägen bör få en hastighetssäkrad utformning. En gång- och cykelväg från Gräddö mot Södersvik, via Rådmansö skola, bör anläggas och finns utpekad i kommunens Gång- och cykelprogram för landsbygden.

För att utveckla förutsättningarna för gång- och cykelresor längs det statliga vägnätet när orterna utvecklas är det viktigt att det finns en övergripande plan som visar hur orterna utvecklas. Genom att detaljplanlägga och ta ett större tag om utvecklingen är det möjligt att i dialog med Trafikverket utveckla gång- och cykelvägnätet längs det statliga vägnätet.

I Gräddö utpekas i denna förstudie en bebyggelseutveckling österut, mot Rävsnäs, på båda sidor av Rådmansövägen. I och med denna utbredning av orten bör en gång- och cykelväg från ICA längs Rådmansövägen till Fagerviksstigen tillkomma. För att det ska vara möjligt att till skapa en sådan gång- och cykelväg behöver utveckling av orten ske planerat genom detaljplanläggning. Helst bör ett så stort område som möjligt planläggas samtidigt för att se all utveckling

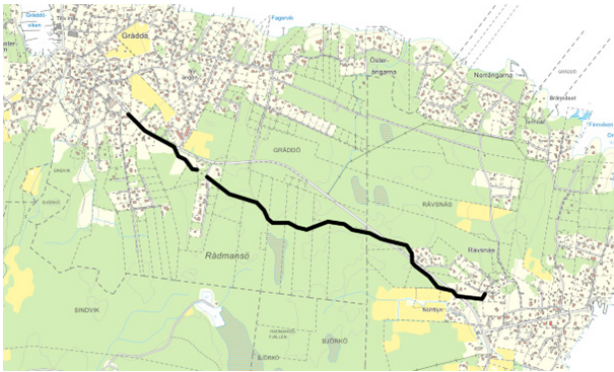
i ett sammanhang och utifrån detta planera, tillsammans med Trafikverket, för en ändamålsenlig gång- och cykelväg.

Mellan Gräddö och Rävsnäs

Inom det enskilda vägnätet finns skogsstigar och sommarcykelvägar som knyter ihop Gräddö och Rävsnäs samt vidare till Kapellskär. Dessa upplevs som svåra att hitta och en översyn av vägvisning bör genomföras.

Under våren 2024 anslog kommunstyrelsens samhällsbyggnadsutskott ett anläggningsbidrag på 1,9 miljoner kronor till Nordöstra Rådmansö utvecklingsgrupp för anläggning av ny gång- och cykelväg mellan Rävsnäs och Gräddö. Kommunen ger anläggningsbidrag för gång- och cykelvägar på landsbygden för att öka takten på cykelvägnätsutbyggnaden på landsbygden. Bidraget riktar sig till föreningar som i egen regi med hjälp av bidraget kan anlägga nya gång- och cykelvägar på landsbygden. Bidrag kan även ansökas för upprustning till högre standard av befintlig gång- och cykelväg. Den bidragsmottagande föreningen ansvarar för samtliga kostnader som uppstår med anledning av drift och förvaltning av gång- och cykelvägen. Genomförandet bör vara färdigställt under det kalenderår för vilket bidraget erhållits för. För projekt som beviljas bidrag kommer en utbetalningsplan att tas fram.

I bidragsansökan kan utläsas att åtgärderna för att skapa den nya gång- och cykelvägen är grusning, schaktning och dränering av samfälligheterna Gräddö S:3 och Rävsnäs S:3. I Figur 28 redovisas det ungefärliga läget

Figur 28: Ungefärliga läget för samfälligheterna Gräddö S:3 och Rävsnäs S:3 mellan orterna

för samfälligheterna mellan orterna. Enligt tillgängligt material från Lantmäteriet ser sträckan ut att ha en missande länk i närheten av Gräddö. Lämpligt vore att studera vilka ytterligare samfälligheter som också kan användas, i kombination med Gräddö S:3 och Rävsnäs S:3, för att koppla samman orterna.

Vägnät

Det enskilda vägnätet i Gräddö-Rävsnäs består främst av enskilda värdgator bestående av grusbeläggning. Mobiliteten för gående och cyklister skulle gynnas av en högre konnektivitet i vägnätet, vilket även skulle skapa redundans och verka positivt för sårbarheten i vägnätet för biltrafik. En översyn av hur ett mer sammankopplat enskilt vägnät kan skapas bör studeras. I samband med detta bör behovet av nya passager över statlig väg studeras och som bör få en hastighetssäkrad utformning.

Rävsnäs

I Rävsnäs saknas gång- och cykelvägar och passager på både Rådmansövägen och på Rävsnäs Bryggväg. Parkering för bofasta och besökare i överlden sker vid Rävsnäs Bryggvägs västra del vilket skapar ett behov av oskyddade trafikanter att ta sig till hamnområdet på vägens östra del. Samtidigt trafikeras Rävsnäs Bryggväg av tunga fordon som transporter och bussfordon och trafikmiljön upplevs som osäker. Rävsnäs Bryggväg bör trafiksäkras och skapa möjligheter för gående och cyklister med en så kallad bygdeväg för att tydliggöra och separera mellan oskyddade trafikanter och motorfordon. Läs mer om Rävsnäs Bryggväg som bygdeväg under avsnitt om trafiksäkerhet.

Vägledning

- Verka för en gång- och cykelväg längs den statliga vägen Rådmansövägen från Gräddö mot Södersvik förbi Rådmansö skola
- Utveckla vägvisningen av befintliga gång- och cykelstråk i och mellan orterna
- Fortsätt arbetet med anläggningsstöd för gång- och cykelvägar på landsbygden
- Se över det befintliga, och studera det framtida, gång- och cykelvägnätet för att skapa ett mer sammankopplat enskilt vägnät
- Verka för och driv på arbetet för att omvandla Rävsnäs Bryggväg till en bygdeväg som gör trafikmiljön säkrare för oskyddade trafikanter
- Samverka med NVAA vid planering av nya gång- och cykelvägar för att samordna utbyggnad av trafikinfrastruktur och teknisk försörjning

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiklösning

Den nuvarande kollektivtrafiklösningen för Rådmansö med ringlinje ger upphov till långa restider och låg konkurrenskraft gentemot bilen. För att skapa en mer konkurrenskraftig kollektivtrafiklösning behöver Rådmansö trafikeras av två dubbelriktade linjer via Gräddö-Rävnäs respektive via E18 mot Kapellskär. På Rådmansös inland bör anropsstyrd trafik studeras som ett komplement till dessa dubbelriktade linjer.

Replipunkt Östernäs

Ett nytt linjeupplägg syftar även till att utse Östernäs som replipunkt i stället för Furusund för kollektivtrafik till sjöss. Detta skulle minska restiden från den utanförliggande skärgården söder om Rådmansö till Norrtälje stad. Detta kan utöka resenärsunderlaget och kollektivtrafikförsörjningen på Rådmansö.

Resenärsunderlag

För att stärka förutsättningarna för en mer konkurrenskraftig kollektivtrafikförsörjning på Rådmansö är det angeläget att utveckla de befintliga större serviceorter som finns längst kollektivtrafiklinjen. Gräddö-Rävnäs är en viktig nod i kollektivtrafiknätet på Rådmansö in mot Norrtälje stad. Enligt Trafikförvaltningens riktlinjer för planering av kollektivtrafiken finns det möjlighet för tät kollektivtrafik mellan tätorter medan turutbudet på landsbygden oftast innebär ett fåtal turer per dag.

Gräddö-Rävnäs-Nabbo är ett sammanhängande bebyggelseområde som definieras som en statistisk tätort enligt SCB. Tätorten har en befolkning om knappt 640 folkbokförda. Enligt Trafikförvaltningens riktlinjer ska kommuntrafik mellan tätorter i Norrtälje kommun som lägst ha 30-minuterstrafik under högtrafik (vardagar kl. 06-09 och kl. 15-19) och 60-minuterstrafik under mellantrafik (vardagar kl. 09-15), affärstid helger och övrig tid (efter kl. 19). I stort följer kollektivtrafikförsörjningen för orterna denna riktlinje.

För att ytterligare stärka resenärsunderlaget i orterna är det viktigt att bebyggelse tillkommer i kollektivtrafiknära lägen. Trafikförvaltningen ger som råd att villabebyggelse i tätorter bör tillkomma inom 900 meter faktiskt gångavstånd till närmaste busshållplats, för radhus rekommenderas 700 meter faktiskt gångavstånd. Ju närmare bostaden närmaste busshållplats finns desto bättre. För Gräddö-Rävnäs ska områden inom 700 meters gångavstånd prioriteras för bebyggelseutveckling. Vad som är 700 meter gångavstånd behöver studeras i kommande planläggning när potentiellt nya gångvägar planeras för.

Vägledning

- Verka för införandet av två dubbelriktade linjer via Gräddö-Rävnäs
- Verka för att Östernäs blir en replipunkt i den regionala planeringen
- Verka för att Gräddö-Rävnäs trafikeras med kollektivtrafik i enlighet med Trafikförvaltningens riktlinjer
- Prioritera bebyggelseutveckling inom 700 meter faktiskt gångavstånd från busshållplats

Trafikstruktur

Nuläge

En utmaning för trafikplaneringen är att knyta samman en tätort till en helhet. Det enskilda vägnätet i Gräddö-Rävnäs består främst av enskilda vändgator där friliggande bostadsenkla försörjs via oftast en bilinfart. Detta innebär att trafiken samlas upp av en större led vilket skapar barriärverkan, låg redundans i vägnätet och att kapaciteten i sinom tid blir så hög att den måste ökas för att tätorten fortsatt ska ha en fungerande rörlighet i vägtrafiken, om inte förflyttningar kan ske till andra trafikslag.

Sammankopplat

Mobiliteten för gående och cyklister skulle gynnas av en högre konnektivitet i vägnätet, vilket även skulle skapa redundans och verka positivt för sårbarheten i vägnätet för biltrafik. En översyn av hur ett mer sammankopplat enskilt vägnät kan skapas bör studeras. I samband med detta bör behovet av nya passager över statlig väg studeras och som bör få en hastighetssäkrad utformning.

Finmaskigt

En tät vägnätsstruktur ökar tillgängligheten. En sådan vägnätsstruktur ökar antalet alternativa rutter för att nå olika målpunkter, vilket reducerar trängseln i vägnätet och ökar tillgängligheten att gå och cykla.

Enklavsutformning

Rutnätsstruktur

Figur 29: Enklavsstruktur kontra rutnätsstruktur

Exempelvis finns i en stadsdel med två kvarter sex vägar att välja mellan A och B i stället för bara en väg i en enklavsutformning och antalet alternativa rutter ökar ju fler kvarter som finns, se Figur 29. Tillsammans med att strukturen är tätare finns flera alternativa rutter att välja för att ta sig från A till B, det blir kortare avstånd och mer gångvänligt, vilket ger möjlighet till mer levande, trygga och säkra miljöer.

Vägledning

- Utred de platsspecifika förutsättningarna för att skapa ett sammankopplat och finmaskigt vägnät i och mellan orterna i detaljplaneprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling
- Skapa ett sammankopplat och finmaskigt vägnät i orterna
- Koppla samman missande länkar i vägnätet
- Planera för nya finmaskiga och sammankopplade vägnät när orterna utvecklas
- Samverka med NVAA vid planering av nya vägar för att samordna utbyggnad av trafikinfrastruktur och teknisk försörjning

Kustsamhällen

Hamnar

Bryggplan

Kommunen håller på att ta fram en ny bryggplan som ersätter bryggplanen från 2007. Bryggplanen ska avgränsa och definiera de platser och bryggor som bidrar till allmänna intressen. Omkring 69 stycken bryggor ingår i uppdateringen av bryggplanen. Bryggorna vid Gräddö och Rävsnäs hamn ingår i bryggplanen.

Syftet med den nya bryggplanen är bland annat att ge en översikt över befintliga viktiga bryggor, dess nuvarande användning och betydelse för skärgården, kartlägga behov av upprustning och förbättringar, fastställa prioritering mellan olika bryggor samt utgöra planeringsunderlag för skärgården och för framtida trafikstrukturer.

Kommunen ser att den kommande bryggplanen delvis eller helt kommer tillgodose behovet av en strategi för kustsamhällen där det är möjligt att få en bättre överblick på de olika hamnarnas funktioner och hur de ska komplettera varandra som har uttryckts under medborgardialogen.

Översyn översiktlig planering

Kommunen kommer under 2025 genomföra en översyn över vilka orter eller områden som har behov av en fördjupning av översiktsplanen eller vilka orter som kan hanteras med alternativa planeringsverktyg som till

exempel planprogram eller förstudie. I översynen ingår att bedöma om det finns ett behov att ta fram en ny fördjupning av översiktsplanen för skärgården.

Nästa år kommer den gällande fördjupningen av översiktsplanen för skärgården ha 20 år på nacken. Förändringar i befolkningsstrukturer i över världen och kustsamhällen, trafikinfrastrukturen, förutsättningar för att bo i skärgården samt lagstiftning mer mera innebär att det kan föreligga ett behov av att ta fram en ny fördjupning av översiktsplanen för skärgården.

Sophantering vid Rävsnäs hamn

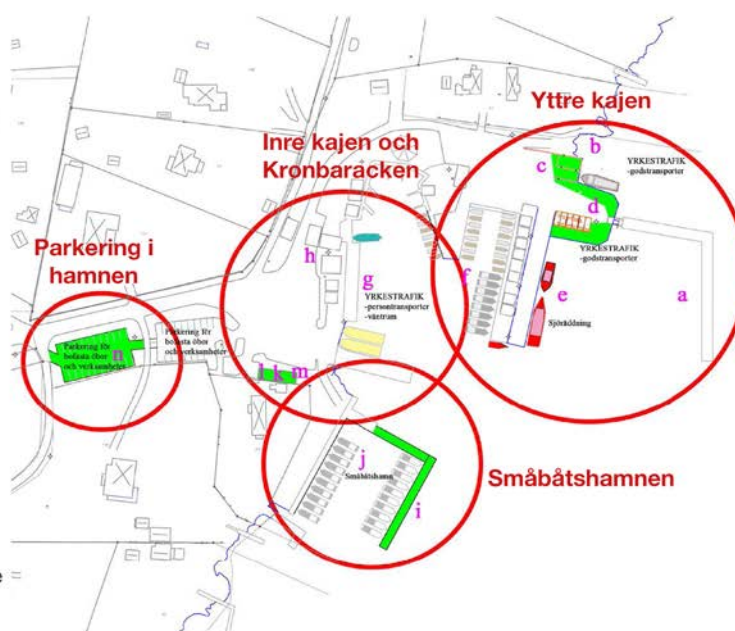
I planen för ombyggnationen av kaj och ramper i Rävsnäs ingår en förflyttning av sophantering till Kapellskärs hamn. Kajreoveringen startar hösten 2024 och då kommer inte sophantering att få plats i Rävsnäs. Kapellskärs hamn har dock ännu inte testats för alla sorters väder och vind så Rävsnäs kommer till en början att vara en backup för förtöjning av båtarna.

Replipunkt Östernäs

Kommunen verkar för att Region Stockholm ska peka ut Östernäs, i stället för Furusund, som replipunkt i regionplanen (RUFs). Östernäs är en mer ändamålsenlig replipunkt för den utanför liggande skärgård som genom ändringen av replipunkt skulle få en reducerad restid till Norrtälje stad med omkring 20–30 minuter. Kommunen ser att Östernäs redan idag utgör en större funktion för den utanför liggande skärgården och genom att i regionplanen formalisera Östernäs som

- a) Ny vågbrytare (genomförd 2020)
- b) Pollare vid lastrampen (genomförd 2021)
- c) Utbyggnad av yttre kajen i två nivåer, angöring för båt och pråm, angöring med båt både innanför och utanför vågbrytaren
- d) Ny placering av kylcontainer
- e) Sjöräddningen flyttas enligt illustrationen
- f) Småbåtshamn
- g) Hela inre kajen blir avsedd för persontransporter
- h) WC i sopmajan
- i) Ny brygga med båtplatser
- j) Befintlig brygga med båtplatser
- k) Väntsäl
- l) Handikapptolett
- m) Utrymme för kiosk
- n) Ny parkering för fastboende och företagare = i skärgården

Figur 30: Karta med beskrivning av åtgärder kopplat till utvecklingsplan för Rävsnäs hamn

replipunkt kan kollektivtrafiken i kommunen planeras mer ändamålsenligt.

Genom att Östernäs blir replipunkt i den regionala planeringen kan kollektivtrafikförsörjningen på hela Rådmansö utökas vilket är positivt för Gräddö-Rävsnäs. Östernäs som en mer formell regional replipunkt kan även komma att avlasta Rävsnäs hamn.

Vägledning

- Fortsätt arbetet med bryggplanen och de i planen utpekade behoven av åtgärder
- Genomför översyn av över vilka orter, inklusive skärgården, som har behov av en fördjupning av översiktsplanen eller vilka orter som kan hanteras med alternativa planeringsverktyg som till exempel planprogram eller förstudie
- Planera för att flytta bort sophantering från Rävsnäs genom att använda Kapellskärs hamn i stället
- Verka för att formalisera Östernäs som replipunkt i den regionala planeringen, såsom i regionplanen (RUFs), för att bland annat förbättra möjligheterna för utökad kollektivtrafik på Rådmansö och avlastning av Rävsnäs hamn

Skärgårds-samhälle & replipunkt

Utveckling av Rävsnäs hamn

Sedan några år tillbaka har kommunen en antagen [utvecklingsplan för Rävsnäs hamn](#). Utvecklingsplanen ligger till grund för den långsiktiga planeringen för hamnen och beslut om framtida förvaltning och investeringar i syfte att skapa en långsiktig och god förvaltning av replipunkt Rävsnäs. I planen beskriv hur godstransporter ska separeras från persontransporter, vilket är planens bärande idé. Planen anger även hur antalet båt- och parkeringsplatser för företagare och fastboende i skärgården ska utökas. Delar av konstruktionen har omfattande skador och försämringar som via genomförandet av utvecklingsplanen kommer åtgärdas. Genom genomförande av de åtgärder som separerar godstrafiken från persontrafiken i hamnen, såsom kajreoveringen, kommer krocken mellan skärgårdssamhälle och replipunkt i Rävsnäs minska.

Pittoreska miljöer

I dialogen lyfts att orterna kan bli mer pittoreska, att många verksamheter förfular. Exempel som lyfts är Gräddö marina, lastplatsen i Gräddö hamn, sophantering i Rävsnäs och bilparkeringarna. Dialogdeltagarna vill att Gräddö-Rävsnäs ska vara pittoresk samtidigt som det är många funktioner som ska in på små ytor.

Vad som är en pittoresk miljö är en närmast filosofisk fråga. Ordet pittoresk används för att beskriva platser som är värda att avbilda, charmiga eller konstnärligt utformade, dessa användningar grundar sig alla i subjektiva upplevelser.

Byarna Gräddös och Rävsnäs historier är tätt sammanvävda med hamnarna och den aktivitet hamnarna tillför vare sig det handlar om fiske, sjöfart, kommunikationer, turism, rekreation eller militärt bruk. Hamnarna och de till hamnarna tillhörande funktionerna bär på byarnas berättelser. Även om Rävsnäs idag inte är den aktiva fiskehamn den var på 1980-talet så finns här bebyggelse som berättar om dåtidens aktivitet men också ytor, såsom parkeringsplatser, vilka berättar om dess betydelse för öbor idag. Likaså är marinan och lastplatsen i Gräddö inslag som inte bör ses som hinder mot pittoreska samhällen, snarare resurser att användas för att utveckla orternas identitet.

Endast genom noga studier och genomtänkt planering och gestaltning kan det säkerställas att tillkommande bebyggelse och funktioner bidrar till att stärka orternas identitet och inte förvanskar möjligheterna till att skapa

attraktiva samhällen. Sådan hänsyn tas i planprocesser vid framtida detaljplaneläggning där de platsspecifika förutsättningarna utreds och används som resurs för att utveckla miljöer som tar hänsyn till människors upplevelser och behov.

Vägledning

- Fortsätt utveckla Rävsnäs hamn enligt antagen utvecklingsplan för att bland annat separera godstransporter från persontransporter
- Utred de platsspecifika förutsättningarna för arkitektur och gestaltning i kommande detaljplaneläggning inför all ytterligare bebyggelseutveckling

Besöksnäring

Destinationsstrategi och handlingsplan

Kommunen antog år 2021 [Destinationsstrategi Roslagen 2030](#) som på en övergripande nivå beskriver en framtidsvision för Roslagen som besöksdestination. Strategin är framtagen för Österåker, Norrtälje och Östhammar kommun och syftar till att uppnå hållbar utveckling av Roslagen som attraktiv och konkurrenskraftig besöksdestination. En av de fyra ledmotiven i strategin är ”skiftande skärgård” med det önskade läget att skärgården i Roslagen 2030 är en unik värld av öar, kust och hav som erbjuder hållbara upplevelser året runt, i alla skiftande väder. Skärgården

är lätt att besöka och den präglas av en stark samverkan mellan besöksnäring och boende.

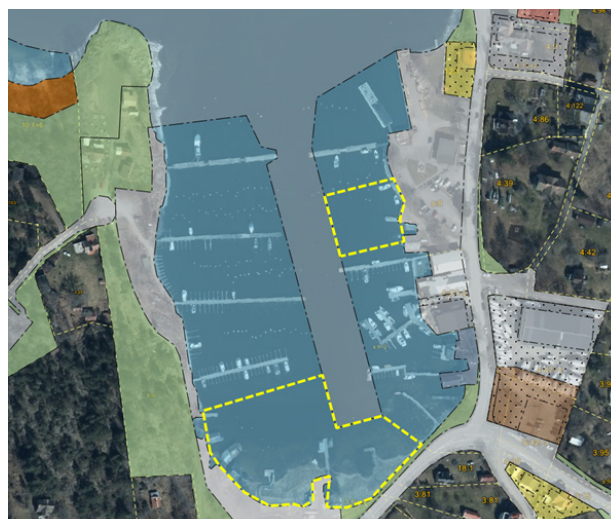
Den övergripande strategin har kompletterats med en [handlingsplan för Norrtälje kommun](#). Handlingsplanen antogs år 2022 och syftar till att formalisera de för besöksnäringen prioriterade åtgärder som kommunala förvaltningar och verksamheter ska genomföra. Handlingsplanen innehåller aktivitetsbeskrivning, ansvarsfördelning, samarbetspartner, ekonomilösning och tidplan för ett batteri av åtgärder fördelade över fyra målområden:

- Ett långsiktigt varumärkesbyggande (5 åtgärder)
- Ett hållbart Roslagen (4 åtgärder)
- En upplevelserik destination (8 åtgärder)
- En stark besöksnäring (6 åtgärder)

Destinationsstrategin och den tillhörande handlingsplanen är översiktliga och beskriver inte i detalj fysiska åtgärder som syftar till att utveckla förutsättningarna för besöksnäringen för någon specifik ort i kommunen. De ger snarare en förståelse för den helhet av åtgärder som kommunen jobbar med för att utveckla kommunen som en besöksdestination.

Båtplatser i Gräddö hamn

I medborgardialogen har framkommit att många påpekar att det skulle behövas fler båtplatser i Gräddö hamn, och det finns en önskan om att kommunen och samfälligheten startar en process för att möjliggöra detta. Enligt bygg- och miljönämndens register är Gräddö marina en fritidsbåtshamn, för mer än 50 men högst 200 båtar, med uppläggning eller upptag.

Figur 31: Ungefärliga planlagda ytor i hamnområdet i Gräddö ovanpå ortofoto. Vattenanvändning "vattenområde med bryggor, båthus och dylikt" i mörkblått. Ytor som potentiellt kan användas för ytterligare båtplatser markerade i gula streckade linjer.

Genom gällande reglering i plan möjliggörs för ett obestämt antal båtplatser i Gräddö hamn genom ett planlagt vattenområde. Hamnområdet i Gräddö är planlagt med en byggnadsplan från 80-talet. I planen möjliggörs för båtplatser genom de planlagda ytorna för "vattenområde med bryggor, båthus och dylikt". I Figur 31 redovisas till synes underutnyttjade vattenområden som tillåter för fler båtplatser i hamnen.

Genom det kommunala planmonopolet kan kommunen möjliggöra för fler båtplatser i Gräddö hamn. Kommunen ser positivt till att föra dialog med samfällighetsföreningen om behov av ytterligare båtplatser föreligger och föreningen önskar söka planbesked för att möjliggöra detta. Observera att

åtgärder inom de planerade vattenområdet kan vara vattenverksamhet enligt miljöbalkens 11 kapitel, vilket behöver undersökas inför planerade projekt. I avsnitt om infrastruktur beskrivs att det i gällande plan även finns ytor för tillkommande bilparkering.

Vägledning

- Fortsätt genomföra de åtgärder för en stimulerad och utvecklad besöksnäring som beskrivs i kommunens handlingsplan för destinationsutveckling
- Utveckla Rävsnäs hamn genom de åtgärder som beskrivs i utvecklingsplan för Rävsnäs hamn vilket syftar till att bland annat gynna företagare i skärgården
- För dialog med samfällighetsföreningen för Gräddö hamn om hur behovet av båtplatser kan tillgodoses

Figur 32: Gräddö Bryggcafé i Gräddö hamn

Socialt liv & aktiviteter

Bad

Tillgängliga strandområden

I närhet till Gräddö finns den kommunala badplatsen Björkö-Örn som är en större sandstrand med en cirka 85 meter lång strandlinje och beachvolleybollplan. Badplatsen är kommunal och ska vara allmänt tillgänglig. Om det finns hinder för allmänheten att nyttja badplatsen bör detta åtgärdas.

Längs kusten finns också flera samfälligheter för bad, ytor planlagda som allmän plats och friluftsbad samt obebyggda markområden bestående av allemansrättslig strandskyddad natur. Dessa ger de boende i orterna möjlighet till badplatser och strandområden i närhet till bostaden vilket är ett värde som behöver bevaras och värnas när orterna utvecklas.

Utgångspunkt för utveckling av orterna bör vara att inga ytterligare strandområden ska exploateras eller privatiseras. Det bedöms inte finnas någon av de särskilda skäl för att upphäva eller ge dispens från strandskyddet som anges i 7 kap. 18 c § miljöbalken (1998:808). Detta är även styrkt av att hela förstudieområdet ligger inom riksintresseområdet för det rörliga friluftslivet (4 kap. 2 § miljöbalken).

För att öka tillgången till badplatser och strandområden bör fokus ligga på att förbättra gång- och cykelstråk till de befintliga badplatser som finns.

Nya badplatser

Det bedöms inte vara möjligt att tillskapa nya kommunala badplatser inom förstudieområdet. Endast mindre områden längs kusten är orörda. Dessa lämpar sig inte för kommunala badplatser som ska erbjuda en större allmänhet tillgång till badmöjligheter. Med tanke på att en kommunal badplats redan finns i direkt närhet till orterna är det med hänsyn till hela kommunen inte motiverat att placera två kommunala badplatser så nära varandra.

Vägledning

- Utveckla gång- och cykelvägnätet för att göra de befintliga badplatserna mer tillgängliga
- Bevaka Björkö-Örns badplats i syfte att motverka privatisering av en kommunal badplats
- Bevara alla befintliga allmänt tillgängliga och samfälliga strandområden när orterna utvecklas

Lek

Huvudmannaskap

I medborgardialogen framkom att det finns ett behov av lekplatser. I frågan om huruvida tillkommande lekplatser ska vara kommunala eller samfälliga är det relevant att beskriva förutsättningarna gällande huvudmannaskap för allmän plats i orterna. Enligt huvudregeln i plan- och bygglagen (PBL) (2010:900) ska huvudmannaskapet för allmänna platser ligga på kommunen, om det inte finns särskilda skäl (se 4 kap. 7 § PBL).

Om det föreligger särskilda skäl måste avgöras mot bakgrund av omständigheterna i det enskilda fallet, men utifrån rättspraxis går det att göra en översiktlig bedömning om dessa särskilda skäl föreligger.

Faktorer som bedömts ha betydelse i frågan om huvudmannaskap är bland annat planområdets avstånd till närmaste tätort med kommunalt huvudmannaskap, befintliga förhållanden i fråga om vägskötsel, omfattningen av utbyggnaden, huruvida områdets ursprungliga karaktär kommer att behållas samt avsaknaden av kommunalt bedrivna anläggningar, kommunal service, kommersiell service och anläggningar som betjäna en större allmänhet (se bland annat MÖD mål nr P 7100-12, P 3775-12, P 4928-18 och P 14906-21).

Gräddö-Rävsnäs ligger omkring 1,5 mil fågelväg (eller 2,2 mil färdväg) från Norrtälje stad, vilket är den närmast belägna tätorten med kommunalt huvudmannaskap. Detta är väl avskilt vilket är en omständighet som talar för att särskilda skäl för enskilt huvudmannaskap föreligger.

I orterna har samtliga lokalvägar och gemensamma ytor enskilt huvudmannaskap som sköts av föreningar. Den större vägen Rådmansövägen, som kopplar samman fler orter i stora delar av Rådmansö, och vägarna från Rådmansövägen till hamnarna har statligt huvudmannaskap. En vägkoppling i nord/sydlig riktning över Rådmansö från Östernäs hamn till Björkö-Örns badplats har också statligt huvudmannaskap. De befintliga förhållandena i fråga om vägskötsel och rådande huvudmannaskap i orterna talar för att särskilda skäl för enskilt huvudmannaskap föreligger.

De i förstudien föreslagna utredningsområdena för bebyggelseutveckling är inte av sådan omfattning att områdenas ursprungliga karaktär riskeras att förvanskas vilket talar för att särskilda skäl för enskilt huvudmannaskap föreligger. Orterna består till stor del av fritidsbebyggelse som på senare tid fått ett ökande inslag av permanentboende och successivt har bygglov givits för större hus. Orterna har, och kommer fortsättningsvis bestå av, en blandning av fritidshus och permanentboende.

I orterna finns inslag av kommersiell service såsom livsmedelsbutiken. Kommersiell verksamhet finns även vid de båda hamnarna. En privat förskoleverksamhet bedrivs i Gräddö. Björkö-Örn är en kommunal badplats som betjänar en större allmänhet, vägen till badplatsen har statligt huvudmannaskap. Det finns inga kommunalt bedrivna anläggningar eller kommunal service. I förstudien förslås den inte tillkomma några kommunalt bedrivna anläggningar, kommunal service, kommersiell service och anläggningar som betjänar en större allmänhet. Bedömningsvis är det befintliga och framtida utbudet av service och anläggningar av bredare allmänt syfte inte av sådan grad att det inte är möjligt att förvalta allmän plats genom enskilt huvudmannaskap.

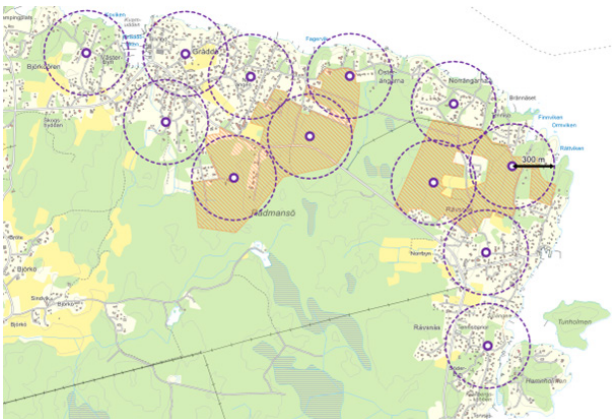
Sammantaget utifrån omständigheterna ovan, vad som föreslås i förstudien och gällande lagstiftning och rättspraxis bedöms det föreligga sådana särskilda skäl som motiverar möjligheten för enskilt huvudmannaskap när orterna utvecklas.

Vidare har Norrtälje kommun egna riktlinjer för huvudmannaskap som underlättar i frågan om när möjligheten för enskilt huvudmannaskap ska innebära att detaljplaner ska ha enskilt huvudmannaskap. I korthet säger riktlinjerna att det är i, eller i anslutning till, tätorterna Norrtälje stad, Rimbo och Hallstavik där kommunen inte ska planlägga för enskilt huvudmannaskap. I resterande kommun ska, om möjligt, enskilt huvudmannaskap gälla vid planläggning.

Bostadsnära lekmiljöer

En lekplats eller lekmiljö har i syfte att ge barn möjligheter till att leka. Lek är viktig för barns utveckling under hela uppväxten, den är lustfylld och självbelönande. Leken i barns vardag utvecklar både deras fysik och tränar deras sociala kompetens, men kan också ge möjlighet till mental återhämtning och ökat välbefinnande där den fysiska miljön tillåter detta. Det är genom leken barnet utvecklar sin fantasi, kreativitet och får möjlighet att uttrycka och bearbeta känslor och tankar. Leken har en stor och viktig betydelse för barns utveckling under hela uppväxten och skapar goda förutsättningar för att öka självkänsla och självkänedom samt för sociala färdigheter. Lek uppstår där barn möts. Det är viktigt att sörja för behovet av mötesplatser i planering och utformning av de miljöer där barn lever, bor och vistas.

För att lekmiljöer ska vara tillgängliga för barn är det avgörande att dessa lokaliseras tillräckligt nära bostaden för att barn, helst i eget sällskap, ska kunna ta sig till lekplatsen. Ju närmare barnens boende som möjligt desto bättre. Faktiska förhållanden såsom osäkra passager påverkar barnets möjlighet att ta sig till lekmiljön. En riktlinje som används för andra tätorter i kommunen är att lekmiljöer bör finnas inom 300 meter fågelvägen från alla bostäder. Det är dock viktigt att i fortsatt arbete studera de faktiska förutsättningarna för barn och deras möjligheter att ta sig från bostaden till lekplatsen.

Figur 33: Distribution av lekställen med lila prickar som platser för möjliga lekställen, upptagningsområden i lila streckade linjer och de i förstudien föreslagna utredningsområdena för bebyggelseutveckling

Utifrån riktlinjen om en lekställe inom 300 meter från alla bostäder kommer flera lekställen behöva tillkomma i både befintliga och nya bebyggelseområden. Genom att utveckla tillgången till lekställen kan orterna komma att ses som mer attraktiva alternativ för barnfamiljer, vilket skulle positivt påverka demografin i orterna och kommunen.

I Figur 33 visas ett exempel på en distribution av lekställen i orterna som skapar ett upptagningsområde där de flesta av bostäderna får 300 meter, eller närmare, till en lekställe. Enligt denna distribution krävs åtminstone 12 lekställen för att ge alla bostäder i orterna tillgång till en lekplats inom erforderligt avstånd.

Lekotoper

För att skapa platser för lek i orterna kan traditionella lekplatser skapas men det finns alternativ som kan vara billigare, bättre för naturen, bättre för klimatet, med högre rekreativa värden och lättare att sköta. Ett sådant

Figur 34: Bilder på lekotoper i Hjälmaviksparken rapporten "Lekotoper - en vägledning för naturliga gröna landskap", framtagen av Urbio och Örebro kommun inom det Vinnovafinansierade projektet Hållbara lekställen i staden

alternativ är lekotoper. En lekotop är en naturbaserad lekställe byggd av naturmaterial som stockar och sten med inslag av prefabricerade lekredskap.

Genom att skapa lekotoper i stället för traditionella lekplatser nyttjas orternas styrkor och värnas de värden som ligger till grund för de boendes och ekosystemens välbefinnande. Lekotoper kan bidra till att utvecklas orternas naturnära identitet. Då anläggande av lekotoper kan innehålla en del enklare moment kan anläggningsprocessen för lekotopen delvis utföras av boende i områdena och då vara ett samskapande om grannskapsstärkande projekt.

Vägledning

- Stödja anläggande av samfälliga lekställen i befintliga områden med kommunala medel genom den så kallade landsbygds- och skärgårdsutvecklingspengen för platsutveckling, stöd kan sökas från kommunen som fördelar medel utifrån gällande riktlinjer och villkor

- Planera för nya lekmiljöer när orterna utvecklas, utgå ifrån riktlinjen att lekmiljö ska finnas inom 300 meter från bostaden och studera de plats specifika förutsättningarna för barn att ta sig från bostaden till lekmiljön
- Studera möjligheterna för att anlägga lekotoper som alternativ till traditionella lekplatser. Lekotoper kan vara billigare och enklare att anlägga, bättre för naturen och klimatet samt identitets- och samhörighetskapande projekt

Möten

Utvecklade mötesplatser

Medborgardialogen visar att det i orterna finns befintliga och uppskattade mötesplatser. Bygdegårdarna är viktiga mötesplatser och utgör en viktig funktion i respektive samhälle. Dessutom är hamnarna viktiga noder och samlingspunkter i byarna. Där finns service, till exempel pizzeria i Rävsnäs och Hamncaféet i Gräddö. Hamnarna är aktiva och många möts här på olika sätt, sommargäster kommer med båt och bil, boende går på promenad, bussarna stannar här.

För att stärka de befintliga mötesplatserna kan möjliga platser identifieras som har potential att utvecklas med fler vistelsevärden som bidrar till mötesplatser med större bredd av kvaliteter. Fokus bör ligga på att erbjuda en bredare demografi möjligheter till rekreation vid dessa mötesplatserkluster. I Gräddö utredde denna förstudie förutsättningarna för utvecklade mötesplatser kring bygdegården, hamncaféet och servicehuset. I Rävsnäs studeras förutsättningarna kring Rävsnäs hamn.

Figur 35: Ytor med potential för utvecklade vistelsevärden och mötesplatser vid Gräddö hamn, ytor markerat i vitt

I Gräddö hamn finns ytor kring både bygdegården och servicehuset som har potential för att utvecklas med vistelsevärden. De befintliga mötesplatserna består av ett café, servicehus och bygdegården. Dessa erbjuder vistelsevärden för alla åldrar men kanske främst äldre och personer som har möjlighet att spendera pengar på caféet. Här bör vistelsevärden som riktar sig mot barn och yngre skapas för att skapa en plats med ökade möjligheter för möten mellan åldrarna. Vistelseplatser för yngre barn kanske främst lämpar sig vid ytan som ligger just öster om bygdegården som är mer avskilt från vägar och hav. Den större ytan norr om servicehuset ligger på ett väldigt attraktivt läge med havsutsikt – här skulle platser för lite äldre barn, såsom bänkar att sola och hänga på, lämpa sig väl.

Figur 36: Ytor med potential för utvecklade vistelsevärden och mötesplatser vid Rävsnäs hamn, ytor markerat i vitt

I Rävsnäs hamn finns framför allt tre ytor med potential för utvecklade vistelsevärden. De befintliga mötesplatserna består av en restaurang (som i dagsläget har säsongöppet), dansbana och det generella hamnområdet vid busshållplatsen, småbåtshamnen och färjeläget. Dessa erbjuder mötesplatser för alla åldrar men kanske främst personer med båt och personer som har möjlighet att spendera pengar på restaurangen. Här bör vistelsevärden som riktar sig mot barn och yngre skapas för att skapa en plats med ökade möjligheter för möten mellan åldrarna. Vid den så kallade Kronbaracken vid vändplatsen finns i utvecklingsplanen för Rävsnäs hamn redan planer för att skapa en väntsal och potentiellt en kiosk. På gräsytan vid den

södra småbåtshamnen finns redan bänkar men det finns outnyttjat utrymme och platsen har väldigt goda förutsättningar för att skapa platser att umgås på. Den norra ytan kan potentiellt utvecklas med vistelsevärden förutsatt att det går att skapa en säker plats som inte skapar en konflikt med den väg som passerar igenom området.

Byaodlingar

I båda orter finns inslag av jordbruksmark. Dessa inslag är relativt små, många är mindre än en halv hektar. Åkermarkerna är ofta omringade av bebyggelse eller ligger inom ett större område som i förstudien pekats ut för potentiell bebyggelseutveckling. Dessa omständigheter leder till att markerna troligtvis inte har väldigt höga värden för det rationella lantbruket där stora jordbruksmarker är bättre för lantbruk med maskiner. Dessa mindre åkermarker kan dock ha ett stort värde ur ett socialt perspektiv.

Åkermarkerna i orterna kan användas för att bedriva byaodlingar, även kallade tillsammansodlingar. Tillsammansodlingar är odlingsplatser som skapas, sköts och odlas tillsammans till skillnad från en grupp enskilda odlingslotter. Genom att skapa gemensamma projekt för byarna såsom byaodlingar skapas mötesplatser som bidrar till samhörighet. Odling bidrar även till en ökad självförsörjningsgrad bland byborna och jordbruk kan även ha positiva effekter på den biologiska mångfalden.

Tillsammansodlingsprojekt har tidigare erhållit EU-stöd (via LEADER och Jordbruksverket) och det är möjligt att söka finansiella medel från kommunen för platsutveckling som en del av landsbygds- och skärgårdsutvecklingspengen. Det finns i kommunen även organisationer som är möjliga att samarbeta med angående jordbruk såsom Norrtälje Naturcentrum (Norrtälje Naturvårdsstiftelse).

Vägledning

- Studera förutsättningarna för att utveckla de befintliga mötesplatserna till platser där fler kan mötas genom att skapa en större bredd av vistelsevärden
- Verka för att stärka tillgängligheten till mötesplatser genom att skapa säkra passager och stråk
- Studera platser som kan användas till byaodlingar
- Säkra ytor för mötesplatser i kommande planläggning

Natur, klimat & rekreation

Naturområden

Grönstruktur

Området Gräddö-Rävnäs har en stor utvecklingspotential för förtätning av bebyggelse där natur- och kulturmiljö är en viktig parameter att beakta. Vatten, skog och öppna landskap är attraktivitetsfaktorer som ska bevaras och integreras i landskapsbilden.

För att ta hänsyn till områdets natur- och kulturmiljövärden bör exploatering ske i skogspartier av berg och moränkaraktär och kulturlandskap bör hållas öppna. Exploatering av jordbruksmarker ska undvikas. Enligt Översiktsplanen 2050 (under framtagande) ska byggnader på landsbygden utformas och placeras så att det bidrar till att stärka områdets karaktär, det vill säga tomter och byggnader ska följa landskapets naturliga höjdvariationer och det ska undvikas att bygga i siktstråk över vatten eller exponerade landskapspartier.

Det behövs olika typer av grönområden av olika storlekar och kvaliteter för att främja ekologiska och sociala aspekter. Invånarna i området har efterfrågat platser för aktiviteter för barn och lek (utomhusgym och lekmiljöer) men också platser för välbefinnande och återhämtning (grönområden och parker).

Naturområden, grönområden, parker och gröna kilar bör bindas ihop för att bilda ett nät av grönområden.

Genom en god spridning av gröna och blå strukturer kan ekosystemtjänster nyttjas och utvecklas och biologiska mångfalden bevaras.

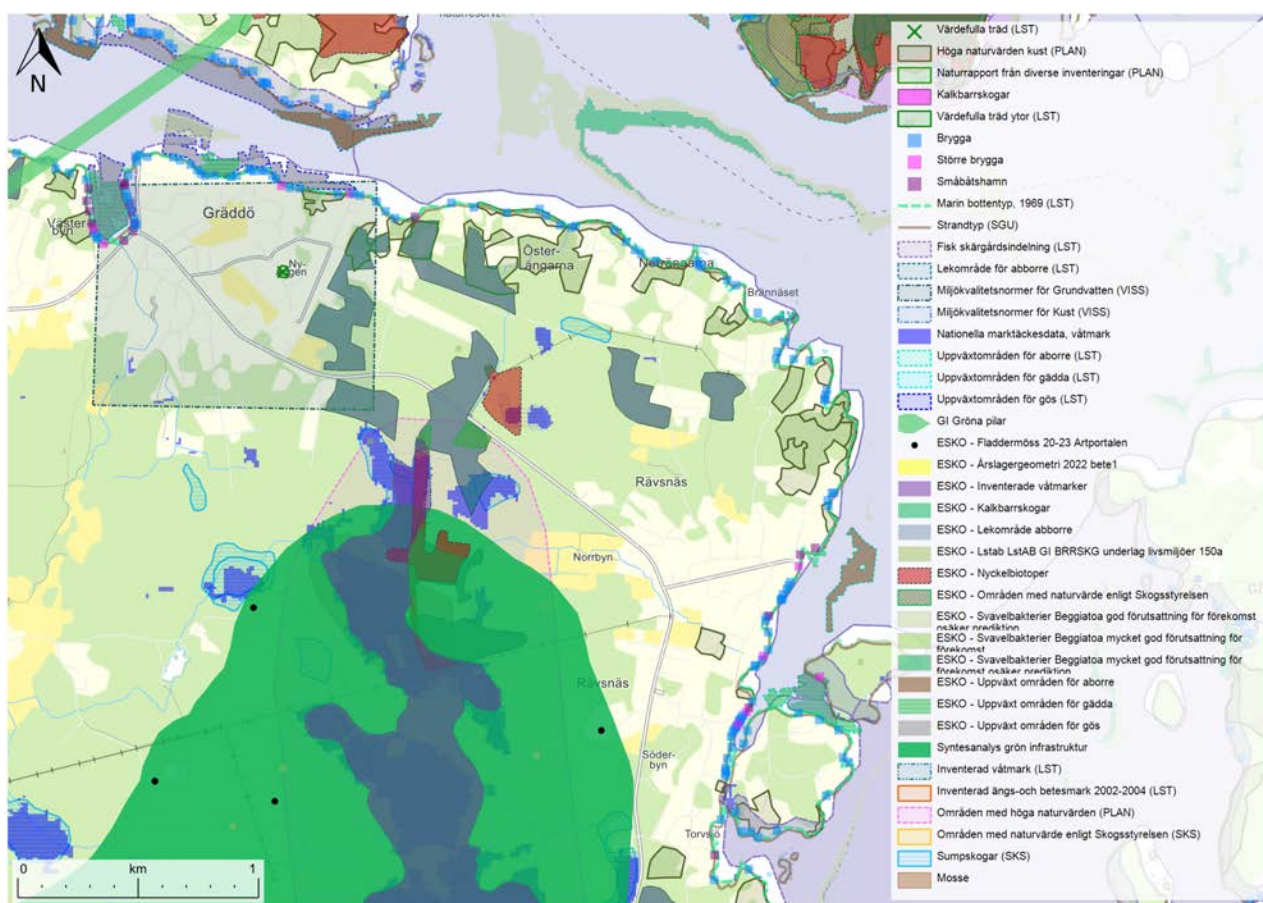
Naturvärden

Specifika naturvärden finns framför allt sydost om Gräddö by med olika typer av sumpskogar och våtmarker. Inom det område som betraktas som Gräddö finns två utpekade objekt; nyckelbiotop med stora hydrologiska värden samt en ek vid Nyängen med omkretsen 375 cm som redovisats i samband med länsstyrelsens värdefulla trädinventering.

Två specifika naturvärden finns utpekade vid Rävnäs; Stormossen som utgör det stora skogs och våtmarksområdet väster om samhället och är redovisat som naturområde av regionalt intresse, samt sumpskogen sydväst om Rävnäs, omedelbart väster om allmänna vägen (se Figur 37).

ESKO, ekologiskt särskilt känsliga områden, är mark- och vattenområden som hyser rödlistade växter och djur, såsom kalkrika marker, hög andel lövträd och orörda gamla skogar med död ved.

I Gräddö-Rävnäsområdet finns en hel del ESKO i form av kalkbarrskog (se Figur 37) som är en sällsynt och prioriterad skogstyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv som Sverige har ett internationellt bevaransansvar för.

Figur 37: Naturvärden vid Gräddö-Rävnäs

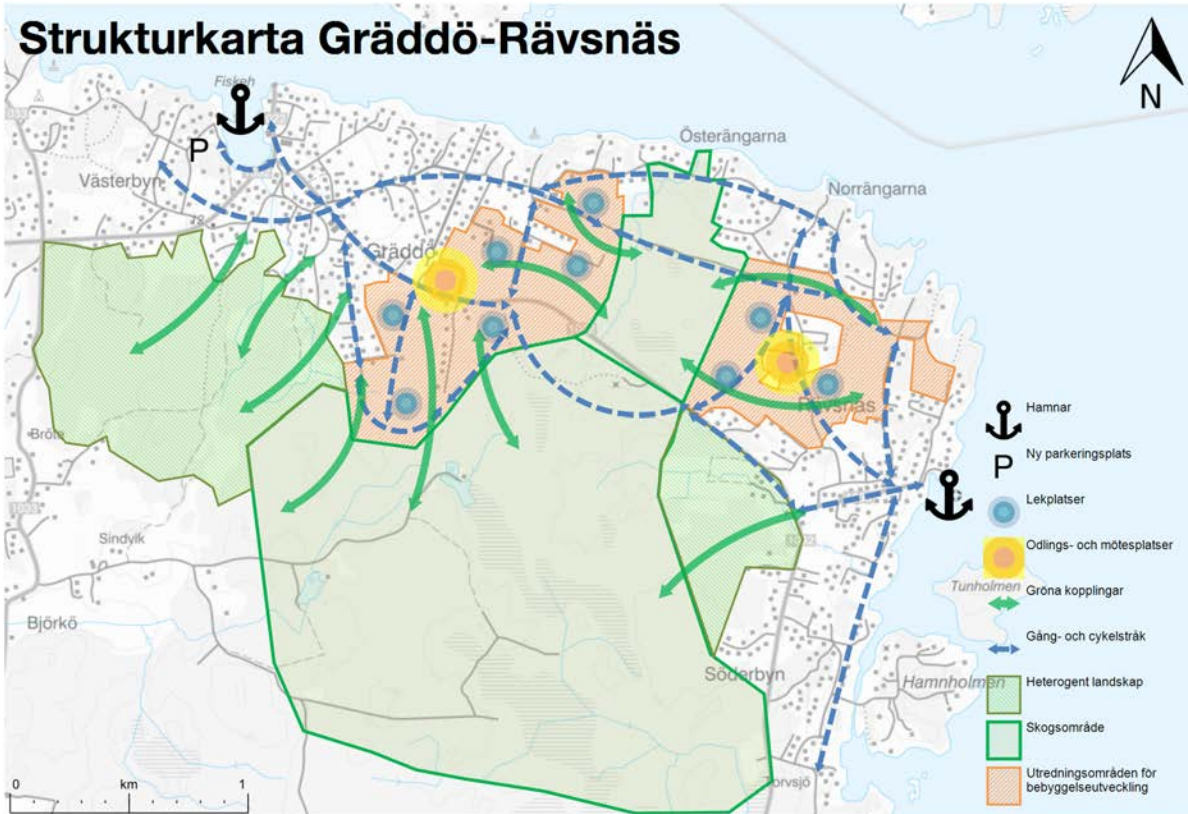
Kalkbarrskogarna i Figur 37 är flygbildstolkade och ej bekräftade i fält.

Det finns två områden kring Gräddö-Rävnäs som är identifierade som nyckelbiotoper. En nyckelbiotop är ett skogsområde som från en samlad bedömning av biotopens struktur, artinnehåll, historik och fysiska miljö har mycket stor betydelse för skogens flora och fauna. Där finns eller kan förväntas finnas rödlistade arter. Biotoptypen för nyckelbiotopen söder om Rådmansövägen är barrnaturskog och inventerades 2007 av Skogsstyrelsen (Figur 37). Området har hög och jämn luftfuktighet, kalkhaltig jordart, värdefull kryptogamflora, rörligt markvatten och stora ornitologiska värden. Biotoptyp norr om Rådmansövägen är barrskog och inventerades 1999 av Skogsstyrelsen (Figur 37). Området har hög och jämn fuktighet och rikligt med död ved. Det är tämligen allmänt av låga av gran, torrträd och högstubbe.

Väster om samhället finns Stormossen som är ett skogsområde på våtmark/mosse. Sumpskogar och våtmarker ska bevaras vid planering och byggande och inte exploateras, dikas eller vattenregleras. En skyddszon ska upprättas för att inte påverka hydrologin i området. Våtmarker ska ses som en resurs som bidrar till biologisk mångfald, landskapets vattenhållande och vattenfördröjande egenskaper samt som kolsänka. Enligt Översiktplanen 2050 har området kring Gräddö-Rävnäs hög täthet av värdekärnor och stödhabitat och är en av de största sammanhängande värdeattraktionerna för våtmarker i kommunen.

Artfynd

Området Gräddö-Rävnäs är stort och hyser många skyddsvärda arter bland annat flertalet av Skogsstyrelsens signalarter: grön sköldmossa, nästrot, kattfotslav, vedticka, fjällig taggsvamp,

Figur 38: Strukturkarta för Gräddö-Rävsnäs

stubbspretsmossa, mörk husmossa och kärrfibbla. Det finns många inrapporterade fynd av fjärilar (aurorafjäril, näselfjäril mm), fåglar (nötkråka, spillkråka, lövsångare, kungsfågel, rödhake mm samt många havsfåglar), och fladdermöss (nordfladdermus, vattenfladdermus, dvärgpipistrell). Vid exploatering måste naturvärdesinventeringar (NVI) och specifika artutredningar utföras beroende på de områdesförutsättningar som råder på platsen, för att undvika ingrepp i värdefulla naturmiljöer eller att utlösa förbuden i artskydden.

Rekreation

I Gräddö- Rävsnäs finns gott om vägar, leder och vandringsstigar för rekreation och friluftsliv. Enligt Strava, (Strava.com) en digital tjänst som spårar aktiviteter via GPS, används områdets småvägar främst till löpning, vandring och cykling. I Rävsnäs hamn stannar

Waxholmsbåten som har förbindelse till Tjockö, Fejan och Lidö som erbjuder ytterligare vandringsleder och strövområden.

I tidigt skede i kommande planläggning kan områden identifieras i syfte att främja rekreation och friluftsliv. Befintliga vandringsstråk i området ska bevaras och förbättras.

I medborgardialogen lyfte flera att en eventuell solcellspark som håller på att planeras när Kapellskär skulle negativt påverka rekreativiteterna i det större området. Tillståndsprövning av solcellsparken pågår för närvarande. Olika aspekter, däribland påverkan på rekreation, ska ingå i den processen. Naturområden som till exempel mossar kan komma att påverkas av en eventuell solcellspark av den storlek som planeras, vilket kommer att utredas i tillståndsprövningen.

Vägledning

- Utred de platsspecifika förutsättningarna gällande naturvärden och grönstruktur i detaljplaneprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling och utforma mot bakgrund av dessa utredningar ny bebyggelse med hänsyn till dessa
- Exploatera inte jordbruksmark och håll kulturlandskapen öppna
- Utformas och placera byggnader så att det bidrar till att stärka områdets karaktär, det vill säga tomter och byggnader ska följa landskapets naturliga höjdvariationer och det ska undvikas att bygga i siktstråk över vatten eller exponerade landskapspartier
- Bilda ett nät av naturområden, grönområden, parker och gröna kilar i syfte att skapa en god spridning av gröna och blå strukturer där ekosystemtjänster nyttjas och utvecklas samt biologiska mångfalden bevaras, utgå från den framtagna strukturkartan i fortsatt planering och exploatering
- Utför naturvärdesinventeringar (NVI) och specifika artutredningar vid kommande exploatering baserat på de områdesförutsättningar som råder på platsen, för att undvika ingrepp i värdefulla naturmiljöer eller att utlösa förbuden i artskydden

Stränder & skärgård

Strandskydd

Närheten till havet och utsikten är ofta attraktiva faktorer för bebyggelse. Den allemansrättsliga tillgången till stranden tryggas genom strandskyddet (generellt 100 meter från strandlinjen) och det ska vara möjligt att till exempel promenera, bada och fiska längs med våra stränder. Strandskyddet skyddar också växter och djur som lever i vattnet och på stränderna. Större delen av strandlinjen vid Gräddö- Rävsnäs omfattas av strandskydd.

Längs kusten finns flera samfälligheter för bad, ytor planlagda som allmän plats och friluftsbad samt obebyggda markområden bestående av allemansrättslig strandskyddad natur. Dessa ger de boende i orterna möjlighet till badplatser och strandområden i närhet till bostaden vilket är ett värde som behöver bevaras och värnas när orterna utvecklas.

Utgångspunkt för utveckling av orterna bör vara att inga ytterligare strandområden ska exploateras eller privatiseras. Det bedöms inte finnas någon av de särskilda skäl för att upphäva eller ge dispens från strandskyddet som anges i 7 kap. 18 c § miljöbalken. Detta är även styrkt av att hela förstudieområdet ligger

inom riksintresseområdet för det rörliga friluftslivet (4 kap. 2 § miljöbalken).

Tillgång till skärgårdsnaturen

Gräddö- Rävsnäsområdet har även närhet till många naturreservat, bland annat Lidö och Gräddö-Asken i nord och nordöst, Gillberga och Riddersholm i söder och öarna Furholmen och Fårholmen i öster. Det finns goda förutsättningar att utforska vackra miljöer i skärgården med båt eller kanot/kajak med mera.

För att områdena även i framtida ska erbjuda en tillgång till skärgårdsnatur är det viktigt att bevara och utveckla gröna kopplingar till strandområden.

Riksintresse för kust och skärgård

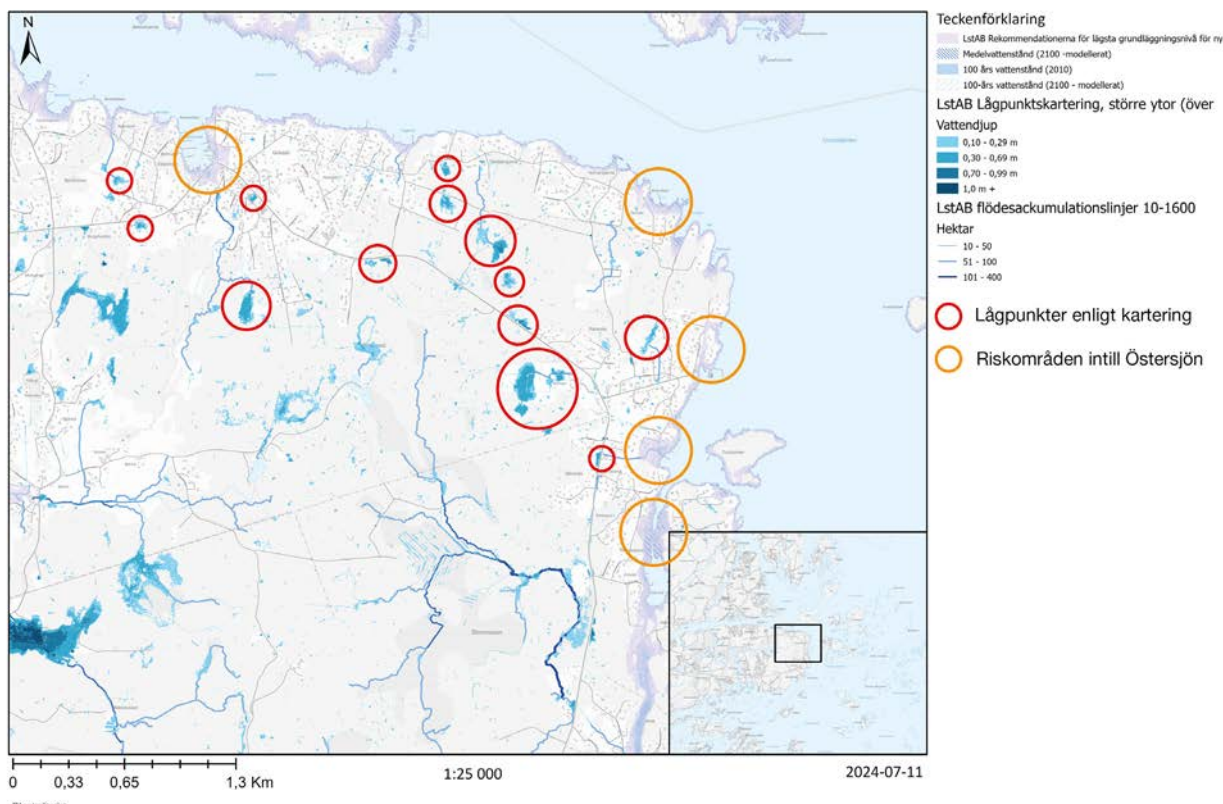
Hela Gräddö och Rävsnäs ligger inom riksintresse för samlade natur- och kulturvärden enligt 4 kap. 1,2 och 4 §§ miljöbalken, liksom hela kustzonen i Norrtälje. Dels utgörs riksintresseområdet av riksintresset för det rörliga friluftslivet (4 kap. 2 § miljöbalken), dels riksintresset för högexploaterad kust och skärgård (4 kap. 4 § miljöbalken). Bestämmelserna till riksintresset för det rörliga friluftslivet anger att turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen ska särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Bestämmelserna till riksintresset för högexploaterad kust och skärgård anger bland annat att fritidsbebyggelse endast får komma till stånd i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse.

Riksintressebestämmelserna ska inte utgöra hinder för utveckling av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet. Gräddö-Rävsnäs-Nabbo är en statistisk tätort enligt SCB:s definition. Detta innebär att riksintressebestämmelserna ska beaktas men inte utgöra hinder vid utvecklingen av Gräddö-Rävsnäs. Viktigt är att utvecklingen av orterna sker samlat så att tillkommande bebyggelse utvecklar den befintliga tätorten i stället för att skapa nya isolerade bebyggelsegrupper. Om nya isolerade bebyggelsegrupper skapas kan bestämmelserna utgöra hinder.

Riksintressena bör särskilt beaktas genom att värna om strandskyddad och allemansrättslig natur. Genom att skapa gröna kopplingar genom orterna och mellan grönområden så bevaras och stärks tillgängligheten till naturområden som har betydelse för friluftslivet.

Vägledning

- Värna strandskyddade områden och bibehåll de befintliga obebyggda strandområdena
- Utveckla tillgången till strandområden genom att bevara och utveckla gröna kopplingar till dem
- Värna riksintressena genom att bevara strandskyddad natur och skapa ett nät av naturområden, grönområden och gröna stråk som bidrar till att bibehålla och utveckla tillgången till naturområden som har betydelse för friluftslivet

Figur 39: Underlag från Länsstyrelsen och identifierade lågpunkter och riskområden intill Östersjön

Klimat

Skyfall och höga vattennivåer

Klimatförändringarna innebär att fler och mer extrema regn kommer att inträffa. Den global havsnivåhöjningen kommer även medföra en höjning av havsnivån längs Östersjökusten i Stockholms län. En framtida havsnivåhöjning är en viktig faktor att beakta i den fysiska planeringen för att skapa ett långsiktigt robust samhälle. Den stigande havsnivån beror främst på termisk expansion av havet och avsmältning av glaciärer och de stora landisarna Grönland och Antarktis.

För att säkra nybebyggelse mot dessa klimatförändringar kommer nya byggnader behöva lokaliseras till platser där de inte kommer ta skada i framtiden. Dels behöver hänsyn tas till skyfall dels till havsnivåhöjningen av Österjön.

Utifrån framtaget underlag av Länsstyrelsen avseende lågpunktskartering, flödesackumulationslinjer, medelvattenstånd för Östersjön (modellerat för år 2100), vattenstånd vid 100-årsregn vid Östersjön och modellerat vattenstånd vid 100-årsregn år 2100 vid Östersjön har en översiktlig analys av områden med särskild problematik identifieras (se Figur 39). Vid dessa områden bör ytterst försiktighet råda för ytterligare exploatering. Detta är dock endast de ytor som går att utläsa utifrån idag tillgängligt underlag på översiktlig nivå, detaljerade studier kan visa på ytterligare problemområden. I Gräddö och Rävsnäs behöver utredningar för hantering av dagvatten och skyfall tas fram i detaljplaneprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling.

Livsmedelsförsörjning

Jord- och skogsbruket påverkas i hög grad av den globala uppvärmningen: Ökade årstidsvariationer stör jordbrukets produktionscykler samtidigt som det uppstår

nya utmaningar till följd av ändrade regnmönster och extrema väderförhållanden som värmeböljor, torka, stormar och översvämningar.

För jordbruket just i Sverige finns dock på medellång sikt (några årtionden framåt) en potential för större skördar, förutsatt att vi klarar av att anpassa jordbruket till klimatförändringarna. De senaste årtiondena har medeltemperaturen ökat. I Sverige leder högre temperaturer till en längre växtsäsong. Samtidigt ökar koldioxidhalten i atmosfären. Tillsammans leder detta till att skördarna av vissa grödor, främst vall, majs och höstsådda grödor, kan öka i framtiden. Ett förändrat klimat möjliggör också odling av nya grödor.

Med det att andra länders förutsättningar för jordbruk försämras, och Sveriges förutsättningar till viss del förbättras på medellång sikt, ökar behovet av odlingsbar mark i Sverige. Bevarandet av jordbruksmark är således att ses som en viktig åtgärd för att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Den största anledningen till att jordbruksmarken i Sverige minskar är att marken inte brukas på grund av bristande lönsamhet vilket leder till att igenväxning. Genom att bruka jordbruksmark som annars, på grund av bristande lönsamhet, inte skulle brukas värnas jordbruksmarken och dess värde för livsmedelsförsörjningen. En ökat självförsörjningsgraden gör orterna mer resilianta mot externa störningar i livsmedelsförsörjningen, vilket kan ske som en konsekvens av klimatförändringar.

Temperaturreglering

En konsekvens av klimatförändringarna är ett generellt sätt varmare klimat. För att lindra påverkan av ett

varmare klimat är det angeläget att tillhandahålla ekosystemtjänster som reglerar temperaturen. Ekosystemtjänster är de tjänster människan får från naturen och ekosystemen. För att åtnjuta dessa tjänster behöver ekosystem vara hälsosamma och skyddas när orterna utvecklas.

I kommande planläggning vid exploatering bör det studeras hur ekosystemtjänster kan bevaras och utvecklas för att bland annat tillhandahålla temperaturreglering som kan mildra effekterna av ett varmare klimat.

Vägledning

- Utred dagvatten- och skyfallshantering i detaljplaneprocesser inför all ytterligare bebyggelseutveckling
- Studera behovet av åtgärder i befintliga riskområden intill Östersjön
- Bevara all befintlig jordbruksmark och bruka mark som annars lämnas obrukad genom att till exempel skapa tillsammansodlingar som också fungerar som mötesplatser i orterna
- Utred i kommande planläggning vid exploatering hur ekosystemtjänster kan bevaras och utvecklas genom att bland annat tillhandahålla temperaturreglering som kan mildra effekterna av ett varmare klimat

Kommunikation & samverkan

Transparens

Landsbygdsråd

Landsbygdsrådet ska fungera som en remissinstans till kommunen och en möjlighet för kommunens företrädare att ta hänsyn till lokala villkor och tillvarata lokala krafter i utvecklingen och samhällsplaneringen. Frågeställningar som berör enskilda intressen eller orter tas inte upp i forumet. I landsbygdsrådet diskuteras i stället strukturer, utmaningar och lösningar för landsbygdsutveckling som kan vara av gemensamt intresse, där ledamöter delar goda exempel. Ledamöterna har som ansvar att vara språkrör mellan bygden och kommunen – åt båda hållen. Det innebär att en ledamot för en bygd ansvarar för att ta in synpunkter och tankar från olika föreningar och invånare i bygden samt föra ut informationen från rådet.

Det finns ett behov av mer lokalt förankrad samverkan där dels fler tjänstepersoner från olika professioner skulle delta i ärenden som berör dess område, dels där specifika utmaningar för bygden kan tas upp och även arbetas med.

Samråd

En åtgärd för ökad transparens och delaktighet i orternas utveckling är att ny bebyggelse ska föregås av planläggning. I planprocesser, i jämförelse med förhandsprocesser, finns större möjligheter till och krav på samråd med berörda. Genom planläggning kommer utvecklingen av orterna ske med större hänsyn till berörda parter.

Dialog

För att effektivt adressera utmaningarna i kommunikationen och göra beslutsfattandet transparent mellan kommunen, landsbygdsrådet och bygdernas invånare, skulle kommunen kunna implementera en serie strategier som förbättrar både transparens och invånarnas engagemang.

En central åtgärd skulle kunna vara att arrangera en seminarieserie där invånare får möjlighet att träffa olika kommunala tjänstepersoner. Denna serie skulle fokusera på att förklara och diskutera processer kring bygglov, planuppdrag och översiktsplaner med flera. Serien kan anta både fysiska och digitala format för att maximera tillgänglighet och deltagande. Varje session bör inkludera interaktiva segment såsom frågestunder, workshops och paneldiskussioner där tjänstepersoner, lokala företrädare och invånare kan utbyta information och synpunkter. Detta skulle inte bara förbättra medborgarnas förståelse för beslutsprocesser utan också ge dem en direkt kanal för att uttrycka sina åsikter och behov.

Vägledning

- Utveckla nya samarbetsformer som är mer lokalt förankrade där en bredare skara tjänstepersoner medverkar
- Genomför lokalt förankrade planprocesser där samrådsgruppen har möjlighet att yttra sig över framtida exploateringar
- Arbeta med åtgärder som utvecklar transparensen på central nivå

Förutsägbarhet

Planprioritering

Kommunen arbetar numer med att anta en så kallad planprioritering som anger vilka detaljplaner som ska arbetas med och när de förväntas påbörjas. Kommunen har en lång lista med beviljade planbesked som prioriteras emellan. Faktorer som påverkar när i ordningen detaljplaner prioriteras är politiska mål, samhällsintresse, ekonomi, teknisk försörjning och infrastruktur, hållbart samhällsbyggande, geografi, kronologi och demografi. Senast antagna planprioritering är från 6:e mars av detta år ([SBU 2024-03-06 §21](#)).

Planprioriteringen innebär en tydligare förutsägbarhet om kommunens utveckling och en bättre förståelse för hur prioritering mellan olika ärenden görs. Uppdaterad planprioritering planeras antas åtminstone årligen.

Planläggning

Genom att planlägga inför kommande bebyggelseutveckling, i stället för att hantera utvecklingen genom förhandsbesked, kommer utvecklingen ske med en förståelse för helheten och med en förutsägbarhet om hur ett större område kommer att utvecklas.

Vägledning

- Uppdatera planprioriteringen årligen
- Planlägg utvecklingen av orterna för att skapa en förståelse för den större utvecklingen av orterna och skapa önskad förutsägbarhet

Tydlighet

Platsutveckling

I kommunens mål och budget för åren 2025–2027 fastställs ett nytt budgetuppdrag som ska syfta till platsutveckling med fokus på att identifiera lokala utmaningar och utvecklingspotential. Målet är att stärka den lokala förankringen och göra det möjligt för bygdernas invånare att direkt påverka och bidra till utvecklingen i sina områden. Målet är också att skapa en mer transparent process i kommunen där kommunen tydligt definierar vad som ska utvecklas vart. Detta bör inkludera tydligare kommunikationsvägar mellan bygderna och kommunen samt en effektivare hantering och implementering av lokala initiativ och behov. Exempelvis kan det innebära att för Rådmansö identifieras behov av utveckling av lekplats, spontanidrott och aktivitet, därefter tas en lokal handlingsplan fram för att också kunna utföra åtgärder.

Uppdraget om platsutveckling kan resultera i ett program som är en revidering av nuvarande landsbygds- och skärgårdsprogram, i nuvarande program saknas koppling till övriga styrdokument – exempelvis översiktsplanen. Tanken är att det nya uppdraget ska ha sin utgångspunkt i kommunens översiktsplanering. Efter orternas har studerats går projekt vidare med att utveckla och implementera specifika handlingsplaner för varje bygd som tar hänsyn till unika behov och förslag från lokalsamhället. Dessa planer bör utarbetas i samverkan mellan invånare, föreningar, näringsidkare och kommunen. För genomförandet kan arbetsgrupper skapas för varje bygd bestående av representanter

från civilsamhället, näringslivet och kommunen. Dessa grupper ska ansvara för att identifiera behov, formulera handlingsplaner och stå för genomförandet.

Vägledning

- Utveckla processen för platsutveckling där dialog, samverkan och samarbete med lokalinvånarna är centralt
- Genomför studier och ta fram handlingsplaner för platsutveckling i samfund med lokalsamhället

KONTAKTUPPGIFTER

Norrtälje kommun
Box: 800, 761 28 Norrtälje
Telefon: 0176-710 00
E-post: kontaktcenter@norrtalje.se

norrtalje.se